

uskon ja ajattelun avuksi

PERUS A

3/2009

Ihmisoikeuksista ja niiden perusteista

Kuinka ymmärrän ateismia ja elän sen kanssa

Uuden ateismin vastaamattomat kysymykset: David Leechin haastattelu

Dialoginen pluralismi vai naturalistinen eksklusivismi: Tapio Puolimatkan vastaus kritikoilleen

Postmodernismin loppu: "uudet ateistit" ja demokratia

Jumalan kolme persoonaa ja heidän työnsä

Sairaassa hengellisessä elämässä keskitytään Jumalaan Luojana ja/tai Pyhittäjänä, siis siihen Jumalan työhön, joka tapahtuu ihmisessä ja on siten suhteellista ja aina tavalla tai toisella myös synnin alaista, johon synty aina jotenkin vaikuttaa ja josta se saa otteen. Sen sijaan keskeisenä ei ole Jumala Lunastajana. Lunastustyö on joko käsittämätön ja koetaan siksi kaukana olevaksi, tai sitten sitä pidetään itsestään selvänä. Tämä tulee näkyviin seuraavasti:

- Pyhän Kolmiykeyden kolmas persoona syrjäyttää toisen persoonan,
- uskovon suorittama valinta syrjäyttää Jumalan suorittaman valinnan,
- usko syrjäyttää Kristuksen kuuliaisuuden,
- uskovon yhteys Kristukseen pelastuksen perustana syrjäyttää Kristuksen yhteyden Isään meidän puolestamme,
- uskovassa todellistunut vanhurskaus syrjäyttää Kristuksen sijaisvanhurskauden,
- uskovon uudestisyntyminen syrjäyttää uskovalle luetun Kristuksen vanhurskauden,
- uskovon uusi elämä syrjäyttää Kristuksen synnittömän elämän,
- uskovon oman lihan ristiinnaulitseminen syrjäyttää Kristuksen ristiinnaulitsemisen,
- uskovon kokemus tulee keskuksiksi Kristuksen kokemusten sijasta,
- uskovon rakkaus Jumalaan syrjäyttää Jumalan rakkauten syntiseen,
- uskovon antautuminen Kristukselle syrjäyttää Kristuksen antautumisen uskovalle,
- uskovon ja Kristuksen yhteys toivon perustana syrjäyttää Jumalan ja Kristuksen yhteyden,
- uskovon vesikaste syrjäyttää Kristuksen verikasteen,
- kirkko (ruumis) syrjäyttää Kristuksen (pään).

(Geoffrey J. Paxtonin ja Robert D. Brinsmeadin mukaan.)

PERUSTALLA 1222

PÄÄKIRJOITUS 123

ARTIKKELIT

Olli-Pekka Vainio: Ihmis-
oikeuksista ja niiden
perusteista 124
Aku Visala: Uusateismi ja
minä, eli kuinka ymmärrän
ateismia ja elän sen kanssa ... 132

HAASTATTELU

David Leechin haastattelu:
Uuden ateismin vastaamatto-
mat kysymykset 137

KESKUSTELUA

Tapio Puolimatkan vastaus
kriitikoilleen 142

TÄSSÄ JA NYT

Teoriaterroismia 154
Kirkko ja rekisteröidyt
parisuhteet 156

MEILTÄ JA MUUALTA

Postmodernismin loppu:
”uudet ateistit” ja demokratia 157

SANAN SELITYSTÄ

Helatrostaista 14. sunnuntai-
hin helluntaista 159

POHJALLA 179

Hyvää pääsiäistä?

Tämä numero käsittelee suurelta osin ateismia. Niin kutsuttu uusi ateismi on yleistä ja aggressiivista. Siitä esimerkkinä kooste pääsiäisen kommentoinnista maamme valtalehdessä Helsingin sanomissa.

Kiirastorstai (Nyt): ”Kuoliko Jeesus syntiemme tähden? Jos ristiinnaulitsemista pidetään historiallisena tapahtumana, kuolema luultavasti aiheutui nestehukasta, verenvuodosta tai tukehtumisesta eikä kenenkään synneistä. – – Hänen kuolemansa ei poistanut syntettä, vaan teki meistä kaikista syntisiä. Synnit jäivät elämään tämänpuoleiseen. Rypekäämme niissä.” (S. 4.)

”Niin. Jos Jumala on hyvä, miksi maailma on niin paha? Moodysson nyökkää synkkänä. Hän vaikenee niin pitkään, että herää pelko: Onko hän unohtanut kysymyksen?” (S. 11.)

”Muista, että Pääsiäistä juhlietaan taas kirkonmenoin. Luvassa on kaikki tutut meiningit, ne väitetyt kannibalismit ja verenjuonnitkin.” (Kirkko Helsingissä -mainos, s. 17.)

”Hiljentykäämme kuulemaan sanaa pääsiäisen, kristikunnan vaikuttavimman speaktaakelin, pyhittämiseksi. Tai suurimman huijauksen, jos koomikko Bill Maherilta kysytään. – – Mutta on Maherilla pointti: uskonto, varsinkin kristinusko, on nämä hahmot synnyttänyt ja pitää heitä yllä.” (S. 19.)

Pitkäperjantai: ”Olen nähnyt seutuja, joilla lähetysaarnajat ovat tuhonneet paikallisen elämänuskon ja jonne kilpailevat uskontokunnat ovat rakentaneet omia kirkkojaan muutaman sadan metrin välein. Käännynnäisistä on tullut ahdasmielisiä pelottelijoita, jotka yhä käyttävät uskontoa vallan välineenä ja arjen tiukkaan sääntelyyn. – – Sen sijaan uskonnottomien järjestöjen suunnittelema mainoskampanja viestittää iloista asennetta: ’Jumalaa tuskin on olemassa. Lopeta siis murehtiminen ja nauti elämästä’.” (S. A5.)

”Kun esimerkiksi monet tutkijat pitävät jo selvitettyinä, että Jeesuksen lähetyskäsky kastamiskehoituksineen ei ole historiallinen tapahtuma vaan suoraa lainausta myöhemmin varhaisseurakunnassa kehittyneestä liturgiasta ja kulttikäytännöstä, *A.D. 30*:ssä tämä ja monet muut vastaavat kohdat sivuutetaan ongelmattomasti.” (S. C2.)

Pääsiäinen: ”Jotkut ovat sovittaneet aiheettoman pahan ristiriitaa Jumalan kaikkivaltiuden ja hyvyyden kanssa väittämällä, että pahalta näyttävä saa tarkoituksensa hyvän kokonaisuuden osana. Toiset ovat epäilleet ristiriidan takia Jumalan voimaa ja jopa olemassaoloa. Kuten ekumeniikan professori Risto Saarinen on huomauttanut, luterilaiset ovat usein valinneet kolmannen mahdollisuuden. He ovat myöntäneet pahan todellisuuden ja luottaneet Jumalan kaikkivaltiuteen, mutta epäilleet tämän hyvyyttä ja reiluutta.” (S. C3.)

”Pääsiäisen päähenkilön poliittisuus ei kuitenkaan katoa, vaikka häntä ja hänen sanomisiaan kuinka tutkittaisiin. – – Heikki Räisänen pohti eräässä artikkelissaan Jeesuksen ja oman aikamme kristilliseksi väitettyjen arvojen suhdetta. Suhde oli Räisäsen mukaan vieras: ’Mäinitse kolme asiaa, joita Jeesus väheksyi. Miten olisi koti, uskonto ja isänmaa?’ Miten olisi.” (S. D3.)

Sapientia sat.

Ihmisoikeuksista ja niiden perusteista

Mitä seurauksia on väitteellä, että ”Jumalaa tuskin on”? Ateistien bussikampanjat Suomessa ja maailmalla ovat ehkä tahattomastikin nostaneet esille syviä teologisia ja filosofisia kysymyksiä. Luultavasti ensimmäinen mieleenouseva ajatus on **Dostojevskin** väite: ”Jos Jumalaa ei ole olemassa, kaikki on sallittua.” Mutta mitä tuo lause oikeastaan pitää sisällään? *Canterburyn* arkkipiispa **Rowan Williams** kirjoittaa uudessa Dostojevskia käsittelevässä kirjassaan (*Dostoevsky: Language, Faith, and Fiction*) seuraavalla tavalla.

”*Riivaajissa* kuvattu kulttuurillinen tilanne valaisee *Karamazovin veljekset* -teoksen piinallisen tuttua lausetta, jonka mukaan kaikki on sallittua, jos Jumalaa ei ole olemassa. Se mitä tapahtuu ”jos Jumalaa ei ole olemassa” ei merkitse jonkin yksittäisen esineen poistamista todellisuuden katalogista, jolloin pahoista teoista ei enää voitaisi antaa taattua rangaistusta. Sen sijaan emme enää voi nähdä toisia kohtaavaa väkivaltaa jollakin tapaa pyhänhäväistykseenä, rikkomuksena ikuista järjestystä vastaan. Emme enää voi nähdä kohtaamista toistemme kanssa avautumisena sellaiselle syvyydelle ja sisäisyydelle, jota emme

voi tyhjentää tai selittää. Maailmassa, josta tällaiset mahdollisuudet on poistettu, on täysin järkevää suhtautua itsemurhaan sanomalla: ’Se oli paras vaihtoehto’; oman hengen riistämisessä ei ole mitään erityisen järjetöntä.”

Williamsin mukaan Jumalan ”poistamisesta” ei siis välttämättä seuraa anarkia ja kaikenkattava laittomuus, vaan arvostushorisontin muuttuminen. Alamme nähdä asioita eri tavoin, ja tätä monet ateistit luultavasti haluavatkin. Jumalan ”olemassaolo” nähdään ihmisen vapautta rajoittavana tekijänä. Tätä ilmentää mainoksen lause: ”Lopeta siis murehtiminen ja nauti elämästä.” Sivuhuomautuksena todettakoon, että lause voidaan nähdä freudilaisena lipsahduksena, joka paljastaa tämäntyyppisen ateismin eettiset kytkökset. Toisin sanoen ateismiin ei päädytä rationaalisen argumentaation kautta, vaan arvovalinnan ja subjektiivisten, eirationaalisten mieltymysten kautta. Tätä ilmiötä on laajimmin käsitelty **Charles Taylor** (2008).

Williamsin kirjan, jota on pidetty eräänlaisena (tosin tahattomana) vastineena uusateistien propagandalle Englannissa ja Yhdysvalloissa, lisäksi toinenkin ykkösrivin

teologi on ottanut samantapaiset kysymykset tarkastelun alle. Niin sanotun reformoitujen epistemologiien koulukuntaan kuuluva Yalen emeritusprofessori **Nicholas Wolterstorff** on kirjoittanut massiivisen tutkielman oikeudenmukaisuudesta (*Justice: Rights and Wrongs*), joka avaa hyvin Williamsin esiinnostamaa ongelmavyyhtiä. Kirjassaan Wolterstorff lähtee jäljittämään ihmisoikeuksien juuria ja erilaisia argumentteja päätyen lopulta väitteeseen, että ainoastaan teistinen viitekekehys voi taata perusteen universaalille ihmisarvolle.

Oikeudenmukaisuus Raamatussa

Filosofian historiassa on esitetty erilaisia versioita siitä, kuinka idea luonnollisista oikeuksista (*natural rights*) sai alkunsa. Onko ihmisellä luontainen, olemuksellinen arvo (*inherent right/worth*)? Yhden version mukaan idean syntyyn vaikutti nominalismin nousu keskiaikaisessa filosofiassa.

Wolterstorffin arkeologian mukaan käsitteen taustalla oleva idea löytyy jo kirkkoisiltä ja jopa Vanhasta testamentista. Vanhan testamentin oikeuskäsityksestä käydystä keskustelussa on ollut vallalla tulkintalinja, jonka mukaan oikeus (*mishpat*) merkitsee lähinnä oikeudenmukaista proseduuria; tuomarin tulee toimia oikeudenmukaisesti. Kyseessä ei siis olisi johonkin asiaan tai olentoon sinänsä liittyvä ominaisuus, joka takaisi sille jonkin arvon. Vanhan testamentin oikeus olisi siis vain ”oikeudenmukaistamista” (*rectifying justice*).

Wolterstorffin mukaan oikeudenmukainen toiminta kuitenkin edellyttää jonkin mittapuun jonka mukaan toimintaa arvioidaan. Näin ollen *mishpat* vähintään implikoi idean olemuksellisista oikeuksista.

Lisäksi Vanhan testamentin kertomuksissa Jahve olettaa, että kaikkien ihmisten tulisi toimia vanhurskaasti riippumatta siitä kuuluvatko he juutalaiseen kansaan vai eivät.

Yksi esimerkki tästä on Sodoman ja Gomorran tuomio, joka edeltää Siinain liittoa. Oikeudenmukaisuuden vaatimus ei siis riipu Tooran tuntemuksesta, vaan Vanhan testamentin kirjoittajat tuntuivat pitävän sitä yleisenä inhimilisenä ominaisuutena, ja täs-

tä syystä Jumalalla on oikeus vaatia sen rikokset tuomiolle. Samoin esimerkiksi murha on väärin siksi, että se rikkoo ihmisen luontaista arvoa vastaan, jota Genesisen kirjoittaja (9:6) kutsuu Jumalan kuvallisuudeksi. Jumalan erityinen kielto ei sinänsä lisää tähän luonnolliseen kieltoon tai tietoisuuteen mitään. Sen sijaan se lisää yhtälöön uuden luokkauksen kohteen, Jumalan. Murhaaja ei siis riko ainoastaan murhattua ja hänen läheisiään vastaan, vaan Jumalaa vastaan. Wolterstorffin mukaan Jumalalla on luontainen ”arvo” Vanhassa testamentissa; Jumalaa voidaan loukata ja hänellä on oikeus vaatia siitä hyvitystä. Tämä sama idea siirtyy hyvin varhaisessa vaiheessa ihmiseen Jumalan kuvana. Myös ihmisellä on luontainen arvo, siksi että hän on Jumalan kuva (s. 65–95).

Vanhassa testamentissa oikeudenmukaisuus esiintyy usein yhteydessä ”haavoittuneiden kvartettiin”: leskiin, orpoihin, muukalaisiin ja köyhiin. Jeesus taas identifioi itsensä tämän oikeudenmukaisuuden toteuttajana (esim. Luuk. 4; 17–21; 7:22). Hän esiintyy Messiaana, joka toteuttaa Vanhan testamentin lupaukset ”riemuvoudesta” ja Israelin uudistumisesta (Matt. 12:17–21). Vastoin vanhaa ”nygreniläistä” tulkintalinjaa, jonka mukaan Vanha testamentti puhuu oikeudesta mutta Uusi testamentti rakkaudesta, Wolterstorff esittää, että Uusi testamentti vahvistaa Vanhan testamentin oikeudenmukaisuuden vaatimuksen Jeesuksen persoonassa. Esimerkiksi Marian kiitosvirsi (Luuk. 1:46–53) sisältää ajatuksen oikeudenmukaisuuden toteutumisesta, alhaisen korottamisesta ja ylhäisen alentamisesta (s. 122–131).

Puheessaan taivaan linnuista Jeesus implikoi ihmisen luontaisen arvon: ”Älkää siis pelätkö. Olettehan te arvokkaampia kuin kaikki varpuset.” (Matt. 10:31). Samoin hänen parannustoimintansa sapattina ja sen perusteet (Matt. 12:11–12) perustuvat ajatukseen ihmisen arvosta. Jeesus käskää seuraajiaan rakastamaan kaikkia riippumatta siitä, hyötyvätkö opetuslapset siitä vai eivät. Kirkkoisista esimerkiksi Krysostomoksen kirjoituksissa esiintyy ajatus köyhän ihmisen luontaisesta arvosta.

Oikeudenmukaisuus ja eudaimonia

Miten samanaikainen kreikkalainen filosofia sitten käsitteli kysymystä ihmisen arvosta? Pitkään vallalla ollut teoria, eudaimonismi (kreik. *eudaimonia* 'onnellisuus'), käsitti hyvän elämän hyvin elettyä elämä, jonka ei kuitenkaan tarvinnut olla kokemuksellisesti joka kohdin tyydyttävä. Olenaisia kysymyksiä olivat mm. suhtautuminen kärsimykseen. Kuuluiko hyvään elämään esimerkiksi suru tai viha?

Onnellisuus ei perustu siihen, mitä ihmiselle tapahtuu, vaan siihen, kuinka ihminen suhtautuu siihen, mitä hänelle tapahtuu. Hyvä elämä on oikeaa suhtautumista elämän tapahtumiin kaikkine kärsimyksiineen. Mutta miten eudaimonian perusteella voidaan puhua ihmisoikeuksista? Ei oikein mitenkään. Wolterstorff (s. 152–155) kritisoi mm. **Julia Annasin** (1993, 224) väitettä, jonka mukaan eudaimonistin tulisi olla kiinnostunut toisen hyvästä, siksi koska se on toisen hyvää eikä minun hyväni. Wolterstorffin mukaan mikään eudaimonismissa ei kuitenkaan johda tällaiseen ajatukseen. Tottakai eudaimonisti voi ajatella näin (ja moni varmasti ajatteleekin), mutta hänellä ei ole varsinaisesti perusteita sille *eudaimonistina*. Se että voin tunnistaa jonkin hyvän toisen elämässä, ei vielä johda minua siihen, että toimin sen hyvän toteutumisen puolesta. Voidaan tietysti ajatella, että ihminen voi pyrkiä tekemään hyvää toiselle, koska se edistää omaa hyvää, mutta tällöin paino on edelleen omassa hyvässä. Toisella ei ole arvoa sinänsä vaan ainoastaan instrumentaalinen arvo suhteessa minun hyväni.

Toinen ongelma liittyy hyveellisyyden tulkintaan. Stolaisten ja peripateetikkojen mukaan kärsimyksen ja vihan tunteet olivat enemmän tai vähemmän pahoja, koska ne eivät edistäneen ihmisen onnellisuutta. Hyvä elämä oli apatiaa (*apatheia*), tunteiden välttämistä. Kuinka tähän systeemiin mahtuu ajatus myötätunnosta?

Yhtenä esimerkkinä selvästikin hyveellisestä mutta ei-eudaimonistisesta toiminnasta Wolterstorff esittää eräiden tanskalaisen toiminnan toisen maailmansodan

aikana. Tanskalaiset asettivat oman hyvinvointinsa alttiiksi pelastaessaan juutalaisia joutumasta kuolemanleireille. Motiivi toimia tällä tapaa johtui päätelmästä, jonka mukaan elämä, joka seuraisi auttamatta jättämisestä, olisi laadultaan niin huonoa, että oli parempi ottaa riski kiinnijäämisestä ja auttaa juutalaisia. Mutta mikä saisi aikaan tällaisen päätelmän? Wolterstorffin mukaan vain ajatus juutalaisten luontaisesta arvosta. Toisin sanoen toimijan onnellisuus ei viime kädessä ratkaissut toiminnan laatua vaan toiminnan kohteen arvo. Wolterstorff esittääkin rohkea väitteen: jos eudaimonismi ei olisi murtunut, ajatus ihmisoikeuksista ei olisi koskaan noussut esiin.

Olenainen linkki tässä murroksessa oli **Augustinuksen** oma kehitys eudaimonismista kohti kristinuskoa. Tässä kohdin Wolterstorff (s. 202–204) kritisoi **Martha Nussbaumin** (2001, 547) tulkintaa Augustinuksen oikeudenmukaisuuskäsitteestä. Nussbaum käsittelee Augustinusta ikäänkuin viritettynä eudaimonistina, jonka teoria ihmisen arvosta perustuu ihmisen haavoittuvuuteen. Wolterstorffin mukaan kyse on kuitenkin paljon radikaalimmasta murroksesta ja siirtymisestä pois eudaimonismista viitekehystä. Kyllä eudaimonistitkin ymmärsivät ihmisen heikkouden päälle, mutta tämä ei silti auttanut heitä kehittämään sellaista teoriaa ihmisestä ja myötätunnosta kuin Augustinus (joka Nussbaumkin tunnustaa poikkeavan aiemmista ajatteliijoista juuri myötätunnon käsitteen suhteen). Eudaimonia sallii lähimmäisen rakastamisen, vain jos se hyödyttää rakastajan omaa onnellisuutta.

Nietzschen haaste

Jonathan Gloverin ”1900-luvun moraalihistoriassa” (*Humanity*, suom. *Ihmisyys*) lähdetään liikkeelle ”Nietzschen haasteesta”. Kun usko Jumalaan katoaa, niin **Nietzschen** mukaan moraalisuus lakkaa olemasta. Kyseinen profetia ei vielä toteutunut, mutta monet moraalifilosofit ovat samaa mieltä Nietzschen kanssa moraalien teistisistä perusteista. Ilman Jumalaa moraalilla on työlästä perustella. Glover itse ei suhtaudu

epäilevästi vain moraalin teistiseen perusteluun vaan objektiivisiin moraaliteorioihin ylipäättään. Sen sijaan Glover ehdottaa moraalien näkemistä luotuna (*creation*), jonka ihmiset voivat muokata tarpeidensa mukaisesti. Mutta tämä ehdotus kylmää Wolterstorffia; eikä näin käynyt juuri 1930-luvun Saksassa? Ihminenhan luo tällöin moraalin omaksi kuvakseen, ja kaikki eivät varmasti-kaan ole yhtä moraalisia kuin Glover.

Seuraavaksi Wolterstorff (s. 323–341) käy läpi ehdotuksia perustella ihmisen arvoa ei-teistisestä viitekehuksesta käsin. Ensimmäinen **Immanuel Kantin** mukaan ihmisen arvo perustuu hänen kykyynsä käyttää järkeä. Kant opettaa, että kaikilla ihmisillä on tällä perusteella sama arvo. Wolterstorff kuitenkin kritisoi Kantia toteamalla, että Kantin filosofian pohjalta voidaan sanoa, että kaikilla on arvo, muttei voida kieltää sitä, että jollakulla olisi suurempi arvo kuin toisella. Jos ihmisarvo perustuu ihmisen kykyyn käyttää järkeä, mikä estää ajattelemasta, että se, joka kykenee paremmin järjenkäyttöön kuin toinen, on tätä arvokkaampi? Wolterstorffin mukaan ei mikään.

Toiseksi Kantin määritelmän ulkopuolelle jäävät ne ihmiset, jotka eivät kykene käyttämään järkeään, esimerkiksi aivan pienet, myös syntymättömät, lapset, Alzheimertilaat ja koomapotilaat. Määritelmän korjaaminen siten, että se koskisi kaikkia, joiden voidaan odottaa saavuttavan järjenkäytön mahdollisuus ajan kuluessa, ei myöskään auta kovin pitkälle, koska se ei tällöinkään sulje sisäänsä kaikkia ihmisiä, esimerkiksi kehitysvammaisia.

Kolmanneksi määritelmä ei kykene kannattelemaan kovinkaan raskasta painoa. Jos ihmisen arvo on riippuvainen aksidentaalisesta ominaisuudesta, se ei ole kovin tehokas. Ei varsinkaan silloin, jos sitä joudutaan korjaamaan edellä mainittuun suuntaan siten, että arvo tulee ikään kuin jossakin vaiheessa reaalisesti ihmisen osaksi, muttei ole sitä vielä.

Neljänneksi monet eläimetkin kykenevät rationaaliseen toimintaan, jopa suuremmissa määrin kuin jotkut ihmiset. Tällöin vaikkapa delfineillä olisi suurempi arvo kuin esimerkiksi kehitysvammaisilla. Vaik-

ka Kantin malli on tyhjää parempi, se ei Wolterstorffin mukaan ole peruste *ihmis-*oikeuksille.

Toiseksi Wolterstorff käsittelee **Ronald Dworkinin** (1993) ehdotusta, jonka mukaan ihmisarvo perustuu ensinnäkin ihmisen asemaan eläinkunnan huippuna. Koska ihminen selvästi on melko hieno otus, on hirveää ajatella, että ihmisellä ei olisi arvoa. Toiseksi ihmisen arvo perustuu ihmisen kykyyn luoda itse asioita, kuten taidetta. Mutta nämä määritelmät eivät kykene sulkemaan sisäänsä kaikkia ihmisiä ja ne kärsivät samasta ongelmasta kuin Kantin määritelmä.

Kolmanneksi **Alan Gerwith** (1982) on ehdottanut, että koska minä ajattelen olevani arvokas ja vapaa olento, minun tulisi ajatella, että myös muut ovat arvokkaita ja vapaita. Gerwithin argumentti ei kuitenkaan osoita, että muiden tulisi ajatella minusta samoin. Lisäksi sekin on riippuvainen ihmisen kyvystä järkeillä ja luoda arvostelmia. Se kyllä voi taata arvon joillekin ihmisille muttei kaikille.

Todettuaan kaikki sekulaarit mallit sinällään arvokkaiksi yrityksiä mutta nykyisessä muodossaan epäonnistuneiksi, Wolterstorff maalaa neljä vaihtoehtoa, miten edetä tämänhetkisessä tilanteessa.

Voimme edelleen pitäytyä ajatukseen, että universaali ihmisarvo on olemassa ja että olisi hyvä luoda sille sekulaari argumentti toivoen, että sellainen pystytään joskus keksimään.

Voimme edelleen pitäytyä ajatukseen, että universaali ihmisarvo on olemassa ja perustella sen teistisestä viitekehuksesta käsin.

Voimme luopua yleisestä ja luontaisista ihmisoikeuksista ja pitäytyä rajatumpaan versioon ihmisten oikeuksista sekä pyrkiä keksimään näille sopivan argumentin.

Voimme hylätä puheen luontaisista oikeuksista mutta pitäytyä siihen, että tietyt sosiaaliset käytännöt ovat arvokkaita, koska niiden kautta ihmisille voidaan lukea jonkinlaisia oikeuksia, joita voidaan sitten arvioida erilaisten seuraamusten perusteella.

Teistinä Wolterstorff luonnollisesti nä-

kee, etteivät vaihtoehdot (1), (3) ja (4) ole riittävän hyviä ja siksi pyrkii antamaan universaaleille ihmisoikeuksille teistisen perustan.

Jumalan kuva ja rakastettu

Voiko jumalankuvallisuus toimia siis perusteena universaalille ihmisarvolle? Tämä riippuu siitä, mitä jumalankuvallisuudella tarkoitetaan. Jos sillä viitataan joihinkin ihmisen kykyihin kuten rationaalisuuteen ja kykyyn tehdä valintoja, ollaan samassa suossa kuin kantilaiset. Jumalankuvallisuus ei siis voi olla sillä tapaa aksidentaalinen, että joillakuilla se on ja joillakuilla ei. Kuitenkin teologianhistorissa on käyty paljon keskustelua siitä, missä mielessä jumalankuvallisuus on menetetty. Toisin sanoen ihminen ei toimi niin kuin hänen pitäisi, vaan hän saa toimillaan aikaan monenlaista pahua. Kuitenkin teologianhistoriassa on pidetty kiinni siitä, että ihmisellä on tästä huolimatta erityinen arvo, vaikka hän tekisi paljonkin pahaa. Mikä voisi olla perusteena tällaiselle arvostelmalle? Emmehän me ajattele esimerkiksi lunastuskuntoon mälätystä mersusta, että sillä on ääretön arvo, vaikka se silti on mersu.

Ihmisen arvon täytyy perustua johonkin suhteeseen ihmisen ja Jumalan välillä, joka antaa ihmiselle arvon riippumatta hänen aksidentaalista ominaisuuksistaan. Jumalan rakastamana oleminen olisi tällainen reaatio. Koska Jumala rakastaa jokaista, joka on hänen kuvansa, heillä on ääretön arvo riippumatta siitä, kuinka rationaalisia, luovia, hyödyllisiä tai moraalisia he ovat. Myöskään Jumalan käsky rakastaa ihmisiä ei varsinaisesti voi olla peruste ihmisarvolle. Käsky ei sinänsä luo perustetta rakastaa, vaikka se voi saada aikaan motivaation totella.

Wolterstorff toteaa argumenttinsa olevan hypoteettinen. Hän ei katso siis todistaneensa, että Jumala rakastaa ihmisiä, vaan ainoastaan sen, että kristityillä teistillä on peruste universaaleille ihmisoikeuksille. Kuitenkin tätä voidaan eräänlaisena pragmatistisena argumenttina jos ei niinkään Jumalan olemassaolon puolesta, niin

ainakin kristillisen teismin relevanssin puolesta. Tästä ei myöskään seuraa, että teistit toimisivat aina periaatteidensa mukaisesti. Teistitkin voivat syyllistyä monenlaisiin hirveyksiin ja rikoksiin ihmisyyttä vastaan. Kuitenkin vain teisteillä on oman systeeminsä sisällä perusteet universaalille ihmisarvolle (s. 342–361).

Samaa ongelmakenttää on kartoittanut **Christian Smith** artikkelissaan (2009), joka käsittelee mahdollisuutta argumentoida universaalien ihmisoikeuksien puolesta naturalistisesta maailmankatsomuksesta käsin. Smithin mukaan kaikki ei-teistiset tai ei-metafyysiset perusteet toimivat kyllä kontekstissa, jossa suurella osalla ihmisistä on teistisiä tai muita metafysisia vakaumuksia, mutta esimerkiksi utilitarismin, Kantin ja **Rawlsin** teorit eivät vastaa kysymyksen, miksi ja millä perusteilla henkilön pitäisi noudattaa niitä. Tämä ei tietenkään tarkoita, että ihmiset eivät elä moraalisesti ilman metafysiikkaa vaan että ihmisillä ei ole älyllistä syytä elää moraalisesti ilman metafysiikkaa. Parhaana vaihtoehtoa ei-metafyysisille moraaliteorioille Smith pitää **Russ Shafer-Landaun** (2003) moraalista platonismia, jossa ajatellaan, että moraalilaki vain ”on”, eikä sitä voi eikä tarvitse perustella. Shafer-Landaun järjestelmä kuitenkin on ristiriidassa naturalismin kanssa, jolloin henkilö ei voi yhtä aikaa piitäytyä Shafer-Landaun teoriaan ja naturalismiin (mikä ei kuitenkaan edellytä, että henkilön tulisi olla teisti). Smithin mukaan naturalismin pohjalle on vaikea rakentaa minkäänlaista kestäväää moraaliteoriaa.

”...on epäselvää, onko naturalistisessa univsumissa normatiivisia lähteitä, jotka ovat olemassa ihmisestä riippumatta. Materia ei energia eivät ole moraalin lähde. Ne vain ovat olemassa ja tekevät mitä tekevät. Luonnolliset prosessit, jotka hallitsevat kosmoksen toimintaa, eivät ole moraalin lähteitä. Ne ovat vain fyysisiä ilmiöitä, luonnollisen todellisuuden perustekijöitä, joilta puuttuu sisäinen merkitys tai tarkoitus tai normatiivisuus. Esimerkiksi positiiviset tai negatiiviset varaukset eivät vedä toisiaan puoleensa, koska se on oikein tai oikeudenmukaista, vaan

koska ne vain toimivat sillä tavalla. Substanssien ja elämän muotojen evolutiivinen kehitys ei ole moraalinen lähde. Myös ne tapahtuvat niin kuin tapahtuvat. Mikä sitten voisi toimia aitona moraalisen ohjenuorana ja standardina naturalistisessa kosmoksessa, joka olisi erillinen ihmisen haluista, päätöksistä ja mieltymyksistä ollen näin kykenevä arvioimaan ja muokkaamaan niitä. En osaa keksiä tähän mitään vastausta.” (Sivu 307.)

Wolterstorff kysyy, mitä tapahtuu, kun suuri osa yhteiskunnan jäsenistä ei enää usko Jumalaan tai siihen tarinaan, joka takaisi perusteet yleiselle ihmisarvolle? Hän pitää mahdollisena, että tällöin jokin sekulaari vaihtoehto ottaa johtoaseman. Ainut tämänhetkinen teoria, joka pystyisi tähän, on Wolterstorffin mukaan kantilaisuus, jossa ihmisen arvo, tämän kohteleva päämääränään sinänsä, perustuu hänen rationaalisiin kykyihinsä. Mutta tämänhetkessä tilanteessa mikään teoria ei kykene perustelemaan universaaleja ihmisarvoja siten, etteivät ne perustuisi jotenkin ihmisen omaan suorituskykyyn tai hyötyyn.

Ateistifilosofi **Richard Rortyn** mukaan me elämme tällä hetkellä länsimaisissa yhteiskunnissa juutalais-kristilliseltä kulttuurilta perityillä varoilla. Hänen mukaansa kyseinen traditio ei välittänyt niinkään ontologisia-metafyysisiä perustaa oikeuksille (koska sellaista ei hänen mukaansa ole olemassa), vaan sosiaalisen käytänteen, joka ainoastaan tuottaa ihmisoikeuksia heijastelevaa käyttäytymistä. Emme siis tarvitse mitään erityisiä perusteita ihmisoikeuksille, koska ne tulevat ikään kuin luonnostaan.

Rortyn tunnetuimpia lausahduksia on toteamus, jonka mukaan tilanteessa, jossa valtion salainen poliisi kolkuttaa ovelta ja kiduttajat pahoinpitelevät viatonta, meillä ei ole enää keinoja sanoa: ”Sisällasi on jotakin, minkä nyt petät. Vaikka toteutakin totalitaarisen yhteiskunnan käytäntöjä, noiden käytäntöjen ulkopuolella on jotakin, mikä tuomitsee sinut.” Rorty ajattelee, että juutalais-kristillisen käytännön ylläpitoon riittää tarinoiden kertominen, vetoaminen sympatian tuntoon: ”Tällaista on olla yksin muukalaisten keskellä”, ”Tämä

voisi olla tyttäresi”, ”Hänen äitinsä surisi häntä”. Toistamalla tämänkaltaisia kertomuksia ja kuuntelemalla niitä traditio pysyy elossa ilman argumentteja. Wolterstorff myöntää, että Rortyn ideassa on paljonkin järkeä. Esimerkiksi *Setä Tuomon Tupa*-kirja on ollut todennäköisesti vaikutusvaltaisempi orjuuden vastaisessa taistelussa kuin Kantin moraalifilosofiset tutkimukset. Kuitenkin: miksi Rorty ajattelee, että juutalais-kristillinen käytäntö kannattaa pitää hengissä? Ilmeisesti siksi, että tämä traditio antaa muodon sympatian tunnolle. Mutta mihin asti tämä riittää?

Sympatia ja vakaumus

Jos tarinoiden kertomisella on Rortyn mukaan olennainen rooli sympatian syntyisessä, niin silloinhan kärsimyksen näkemisellä omin silmin tulisi olla vielä suurempi vaikutus. Kuitenkin serbialaiset sotilaat olivat kasvotusten raiskaamiensa naisten kanssa. Vaikka natsit delegoivat monet inhoittavista töistä, kuolemanleireillä vangeille, he olivat tekemisissä ruumiskasojen kanssa päivittäin vuosien ajan. Amerikkalaiset ja brittiläiset sotilaat olivat kosketuksissa kiduttamiensa irakilaisvankien kanssa. Irakin valloittessa Kuwaitin Irakilaiset sotilaat kaappasivat 19-vuotiaan **Ahmad Qabazardin** mutta kertoivat pojan vanhemmille, että he palauttavat tämän takaisin. Helpottunut perhe järjesti juhlat, mutta kun poika nousi ulos autosta, perhe näki, kuinka hänen nenänsä, korvansa ja sukuelimensä oli leikattu irti. Silmiään hän kantoi omissa käsissään. Irakilaiset ampuivat pojan perheen nähden ja kielsivät heitä siirtämästä ruumista kolmeen päivään.

Mikään näistä läheisyyden ja osallisuuden muodoista ei herättänyt sympatiaa, joka olisi estänyt hirveydet. Wolterstorff (s. 392–393) kritisoi Rortyn sympatiakäsitystä liian optimistiseksi; ikäänkuin se kykenisi läpäisemään noin vain ihmisen erilaiset vakaumukset ja järjen päätelmät. Hänen mukaansa Raamatun puhe ”sydämen kovettamisesta” on uskollisempi kuvaus sille, kuinka ihmiset usein toimivat. Kertomuksessa laupiaasta samarialaisesta monet

jättivät nuijitun ihmisen tienposkeen, mutta vain samarialainen ”tunsi sääliä” (Luuk. 10:30–37). Pelkästään affektiivisuus ihmisen sielun ominaisuutena ei riitä takaamaan ihmisoikeuksien toteutumista, vaan ihmisen vakaumusten täytyy olla linjassa affektien kanssa. Jos ihmisen vakaumuksiin ei kuulu, että jollakulla on luontainen arvo, ei hän myöskään koe sääliä tätä kohtaan. Itse asiassa ihmiset on melko helppo manipuloida uskomaan, että joku ei kuulu ”meihin” ja että jollakulla on vain vähän jos ollenkaan arvoa. Tarvitaan vain hieman mielenpiteenmuokkausta, loanheittoa, syytöksiä (todellisia tai keksittyjä), julkista häpäisyä, nimitelyä ja uhkauksia.

Smith ja Wolterstorff epäilevät, että kanttilainen ja ei-metafyysinen viitekehys ei kykene samanlaiseen läpäisevyyteen ja tehokkuuteen kuin juutalais-kristillinen etiikka. Moraalinen järjestelmämme on hyvin herkkä, ja jos Nietzschen ennustus pitää paikkansa, universaalit ihmisoikeudet saattavat jäädä ihmiskunnan historian lyhytkestoiseksi kuriositeetiksi ja käydä samaa polkua kuin dinosaurukset aikanaan.

Mitä Jumalan poissaolosta siis seuraa? Ei anarkiaa, ainakaan välttämättä, vaan maailma jossa ihmisen tahto, hyötynäkökohdat ja onnellisuuden tavoittelu ovat moraalin mittapuu. Joillakuilla joskaan ei kaikilla lienee syytä toivoa, että Jumala olisi edes luultavasti olemassa.

Lähteet:

- **Julia Annas:** *The Morality of Happiness*, Oxford University Press 1993.
- **Ronald Dworkin:** *Life's Dominion: An Argument about Abortion, Euthanasia, and Individual Freedom*, Knopf 1993.
- **Alan Gewirth:** *Human rights: Essays on Justification and Applications*, University of Chicago Press 1982.
- Jonathan Glover, *Ihmisyys. 1900-luvun moraalihistoria*. Like 2007.
- **Martha Nussbaum:** *Upheavals of Thought*, Cambridge University Press 2001.
- **Russ Shafer-Landau:** *Moral realism. A Defense*, Clarendon Press 2003.
- **Christian Smith:** *Does Naturalism Warrant a Moral Belief in Universal Benevolence and Human Rights?* teoksessa *The Believing Primate. Scientific, Philosophical and Theological Reflections on the Origin of Religion*, Ed. Jeffrey Schloss & Michael Murray, Oxford University Press 2009.
- **Charles Taylor:** *A Secular Age*, Harvard University Press 2008.
- **Rowan Williams:** *Dostoevsky: Language, Faith, and Fiction*, Baylor University Press 2008
- **Nicholas Wolterstorff:** *Justice. Rights and Wrongs*, Princeton University Press 2008.

Kirjoittaja on tutkija ja Helsingin yliopiston systemaattisen teologian dosentti.

Vaellusmatka Etelä-Saksan Alpeille ja kulttuurimatka Sveitsiin ja Innsbruckiin 2.–9.10.2009

Matkanjohtajina **Seija** ja **Raimo Mäkelä** sekä matkaemäntänä **Maija Lehtinen**. Hinta 1085 € (sisältää lennot, verot, majoitus kolmen tähden hotellissa jaetussa kahden hengen huoneessa, täysihoito kolmena retkipäivänä, puolihoito muina päivinä, kuljetukset, retket, pääsymaksut, ei peruutusurvamaksua, jonka saa lisämaksusta 54 €/henkilö). Ilmoittautuminen Suomen Raamattuopistoon **Paula Eskolalle**, (09) 5123 9157, s-posti paula.eskola@sro.fi. Lisätietoja myös matkatoimistosta FinS-Tours SA, www.fins-tours.ch, **Anu Müller** puh. +41 31 754 1911. Tietoja hotelleista: Landhotel Martinshöhe: www.alppihotelli.fi ja Landhotel Krone: www.krone-oberreute.de.

Timo Eskola: Kielen vallankumous

Suomalainen Teologinen Kirjallisuusseura

Kulttuurissa ja jopa tieteissä kaikki näyttää muuttuneen puhetaivoiksi. Kirkossa ja teologiassa keskustellaan siitä, miten erilaiset diskurssit kiistelevät toistensa kanssa. Jotkut purkavat patriarkalismia kaikkialla, missä sellaista näkevät. Pitäisikö Jumalaa kutsua äidiksi? Onko sukupuoli pelkkä diskurssi, eräänlainen mielipide? Tuleeko kirkon toiminta tulkita valtapeliksi erilaisten kielenkäyttöjen välillä? Tavoittaako kieli todellisuutta – tai totuutta?

Eskolan kirja selittää muutoksen taustoja 1960-luvun Pariisista aina Yhdysvaltojen laajaan jälkistrukturalismiin. Joku linjoista omaksuu merkityksen täydellisen hävittämisen ja ajautuu suorastaan Jumalan kuoleman teologiaan. Toiset taas nostavat esille teologian uudet mahdollisuudet irtautua historismista ja sekularisoituneesta ideologiasta. Teologia hakee tällöin omaa ääntään uudella tavalla. Pelastaako kielen vallankumous teologian vai johdattaako se sen vain negaatioihin ja merkityksen loittonemisen yöhön?

Tilaan Timo Eskolan kirjan Kielen vallankumous

normaalihinta 23 euroa
opiskelijahinta 19 euroa

Toimitukseen lisätään postituskulut.

Nimi .....

.....

Osoite .....

.....

.....

Suomen
teologinen
instituutti
maksaa
postimaksun.

Suomen teologinen
instituutti
Vastauslähetys
Sopimus 5006510
00003 HELSINKI

Uusateismi ja minä, eli kuinka ymmärrän ateismia ja elän sen kanssa

Ateismin nimellä tunnettua aatetta mainostetaan jo bussienkin kyljissä. Joistakin kirjakaupoista löytyy oma hyllynsä ateistiselle kirjallisuudelle. ”Ateismi” on laskeutunut toisinaan tunkkaiseenkin suomalaiseen julkiseen elämään niin, että jopa arkinen kulttuurikristittykin joutuu miettimään omaa suhdettaan siihen. Suomen keskustelu on kuitenkin hyvin laimeaa verrattuna siihen volyymiin ja intoon, joka keskustellulla on esimerkiksi Britanniassa. Olen itse kohta esittämistäni syistä päässyt/joutunut seuraamaan tätä keskustelua hyvin läheltä, välillä liiankin läheltä. Samalla minussa on herännyt käytännöllinen kysymys miten minun pitäisi suhtautua aggressiiviseen ateismiin ilmiönä.

En seuraavaksi tarjoa lukijalle akateemista analyysia vaan ainoastaan henkilökohtaista pohdintaa. Toistan: tarkoitukseni ei ole tarjota analyysia ”uusien ateistien” pääväitteistä ja/tai siitä miten näihin väitteisiin voitaisiin lähteä vastaamaan. Tällaista analyysia kaipaaville suosittelen artikkelia ”Uusateistit ja heidän kriitikonsa tieteen ja uskonnon rajalla” (TA 6/2008). Jatkossa esitetyt pohdinnat muodostavat pikemminkin yritykseni käsitteellistä omia kokemuksiani uusateistien ajatusten kanssa työskentelemisestä sekä heidän ajatustensa kannattajista ja vastustajista. Yritän

empaattisesti ymmärtää julkisessa tilassa ja sanassa vaikuttavan ateismin sielunmaisemaa. Minusta näyttää siltä, että aggressiivinen ateismi on tullut jäädäkseen, joten jokaisen teologin olisi hyvä miettiä suhdettaan siihen.

Oxford God debate

Sana kontekstista on paikallaan. Toimin tällä hetkellä vierailevana tutkijana Oxfordin yliopistossa, jossa olen ateismi/teismi-debatin näkökulmasta aitiopaikalla: jos **Richard Dawkins** tai hänen ystävänsä eivät satu olemaan sanomalehdessä, se johtuu siitä, että he ovat televisiossa tai radiossa. Paikallisbussit mainostavat ateismin vapauttavaa ilosanomaa kadunmiehelle. Ei siis ole ihme, että myös Dawkinsin ja hänen kavereidensa vastustajat ovat täällä jatkuvasti esillä pitämässä luentoja ja antamassa haastatteluja, minkä muilta töiltään ehtivät. Olen istunut esimerkiksi lukuisilla **Keith Wardin** (*Is Religion Dangerous?* [2007], *Why There Most Certainly Is A God: Doubting Dawkins* [2008], *The God Conclusion* [2009]) ja **John Lennoxin** (*God's Undertaker: Has Science Buried God?* [2007]) luennoilla ja kuullut useankin täyslaidallisen enemmän tai vähemmän vakuuttavaa Dawkinsin kritiikkiä. Positiot ovat asettuneet –

sosiaalisesti ja filosofisesti – juuri Oxfordissa ja keskustelua kutsutaan joskus jopa nimellä ”Oxford God debate”.

Ainakaan keskustelun ja konfrontaation puutteesta ei täällä siis tarvitse kärsiä, joskin on todettava, että toisinaan ”keskustelu” on vain vanhojen argumenttien toistamista ja henkilökohtaisten kaunojen selvittämistä. Suurimman osan ajasta keskustelu on kuitenkin suhteellisen asiallista, vaikka brittityyliin kuuluukin paljon suurempi it-seluottamuksen osoittaminen ja hehkuttaminen, mihin Suomen akateemisessa keskustelussa liotettu kuulija on tottunut. Iskuja annetaan kovaa, mutta niitä myös otetaan vastaan – ja silti sen jälkeen ollaan kohteliasta ja höveliä teen ääressä.

Ekhä tässä on kysymys tyylieroista, jotta itseään halveksimaan tottunut suomalainen ei osaa ymmärtää. Oli miten oli, koko tiede/uskonto-skene (jolla on täällä oma professori, instituutti ja oppiaine, johon teologit voivat erikoistua, puhumattakaan innokkaista puolustajista ja vastustajista tiedemiesten joukossa) elää periaatteessa kritisoidakseen Dawkinsin ja hänen kavereidensa näkemyksiä uskonnosta. Lisäksi **Darwinin** juhluvuoden kunniaksi tulee joka tuutista ”uskonto ja darwinismi” luentosarjaa ja konferenssia: olen laskenut, että ainakin neljä evoluutioaiheista tiede/uskontokonferenssia on tulossa seuraavan neljän kuukauden aikana ja syksyllä on luvassa lisää.

Hieman liioitellen voidaan siis sanoa, että koko Britannia ja sen akateeminen maailma on ateismikeskustelua täynnä. Tällaisessa tilanteessa ateismi lakkaa olemasta puhtaasti ”akateeminen kysymys” – tai ”työasia” kuten se on meille uskonnonfilosofeille – ja muuttuu sarjaksi käytännöllisiä kysymyksiä. Miten pitäisi suhtautua ihmisiin, jotka tulevat sanomaan, että olen hullu tai paha tai molempia, koska olen teologi? Miksi kysymys ateismista (ja teismistä) nostaa tunteet pinnalle? Aluksi kannattaa tietysti kysyä itseltään, olenko hullu tai paha. Riippumatta siitä, miten tähän kysymykseen vastataan seuraavaksi kannattaa yrittää ymmärtää vastapuolta: Miten tämä kokee tilanteen? Mistä hänen tunteensa kumpuavat?

Ateismin peruspilarit

Ennen kuin lähdemme vastaamaan edellisiin kysymyksiin kannattaa yksinkertaisesti katsastaa, millaisia ajatuksia tämän ateismin nimissä esitetään. Aivan ensimmäiseksi on todettava, että uusateistien valveutunut ateismi on hyvin paljon enemmän kuin ateismia: tiettyä maailmankatsomusta tarjotaan ateismina, mutta se kantaa sisällään monia erilaisia elementtejä, jotka eivät it-sessään ole välttämättä sitoutuneita ateismiin. Seuraavaksi tarjoan lyhyen katsauksen näihin elementteihin, jotka ovat naturalismi, humanismi ja ”supranaturalismi”.

Ensisijaisesti Dawkins ja hänen lukuiset seuraajansa pitävät itseään humanisteina, mutta vastaaminen siihen, mitä he tarkoittavat humanismilla tarkoittavat, ei olekaan enää niin yksinkertaista. Ainakin se näyttää tarkoittavan uskoa ihmisen älyllisiin ja sosiaalisiin kykyihin ja uskoa sekulaarin moraalin mahdollisuuteen. Lisäksi se näyttää kantavan mukanaan uskoa liberaaliin demokratiaan, sekulaariin valtioon ja koko paketin taustalla vaikuttavaan antropologiaan aina ihmisarvoista ihmisoikeuksiin asti. Lyhyesti sanottuna siis uusateistit ottavat hyvin usein lähtökohdakseen Valistuksen arvot ja antropologian.

Toiseksi uusateistilla on hyvin usein tietynkaltainen naturalistinen filosofia, joka kantaa mukanaan erilaisia taustaoletuksia tieteestä, tieteellisen tiedon luonteesta, tiedosta ja tiedonhankinnasta yleensä. Tämän filosofian tukijalka on ajatus siitä, että tieteen (lähes aina luonnontieteiden, lähinnä biologian ja fysiikan) pohjalta voidaan luoda varsin yhtenäinen maailmankuva. Lisäksi naturalistinen filosofia väittää, että tällainen maailmankuva ei edellytä sen enempää lisäoletuksia kuin tieteen tulokset ja että sen tarjoama kuva maailmasta on ainoa rationaalinen mahdollisuus. Keskeinen osa uusateistin naturalistista filosofiaa on skientismi eli tieteusko, jonka mukaan (luonnon)tieteellinen tutkimus on paras tietolähde kaikissa asioissa. Skientismi tekee tieteenharjoittamisesta ensisijaisen keinon hankkia tietoa kaikista asioista, ja siitä seuraa, että jos luonnontieteellinen tutkimus ei

pysty tavoittamaan jotain kohdetta, tämän kohteen olemassaoloa on syytä epäillä.

Pelkkä humanismi ja naturalismi eivät kuitenkaan ole riittävät uusateismin perustukseksi, koska on hyvinkin mahdollista olla mitä suurin humanisti ja naturalisti sekä samaan aikaan suhtautua positiivisesti uskontoon. On lisättävä elementti, jota kutsun ”supranaturalistiseksi” näkemykseksi uskonnosta. Lyhyesti sanottuna näkemys väittää, että kaikki uskonto on periaatteessa epäonnistunutta tiedettä – taikauskkoa, jota ilman ihmiskunnalla menisi paljon paremmin. Uskonto koskee keijukaisia, lentäviä teeastioita, tonttuja, menninkäisiä ja muita vastaavia asioita, joihin ihminen, joka elää sähkölampun varjossa, ei voi enää uskoa. Teleskooppi ja mikroskooppi tekevät kaiken uskonnon tarpeettomaksi.

Lisäksi supranaturalistiseen luentaan uskonnosta liittyvä uskonnon välttämätön pahuus ja moraalinen rappio. Kun ihmiset uskovat keijuihin ja menninkäisiin, niin heidät saadaan uskomaan mihin tahansa älyttömyyteen, joka johtaa toisten tappamiseen ja alistamiseen. Jos ihmiset uskoisivat vain järkeviä uskomuksia, mitään tällaista ei tapahtuisi. Tässä uusateistin humanismi paljastuu jälleen: ihmisellä on hyvä järki, jolla totuus voidaan tavoittaa. Järki johtaa hyvään, lähimmäisenrakkautta täynnä olevaan elämään, jos vain seurataan sen merkittävintä prototyyppeä eli tiedettä.

Edellä esitetystä lyhyestä katsauksesta voidaan päätellä, että valveutunut ateismi ei ole mikään ”tieteen johtopäätös” vaan kokonainen tarina, jonka valossa yksilö voi jäsentää elämänsä, arvonsa ja tietämisentapansa – lyhyesti sanottuna kyseessä on maailmankatsomus. Ateistin ja teistin debatisa on siis kyse kokonaisten maailmankatsomusten – jotka kommentavat erilaisista filosofioista, käytännöistä ja arvoista – kohtaamisesta. Jos teismi/ateismidebatti olisi vain ”filosofinen” kysymys, olisi vaikea ymmärtää, miksi se herättää niin kuumia tunteita. Jos sen sijaan ymmärrämme sen elämänmuotojen kohtaamisena, niin syy paljastuu: se, mitä ajattelemme Jumalasta, vaikuttaa hyvin merkittävällä tavalla arkielämäämme ja siihen, miten näemme todellisuuden sekä

oman suhteemme siihen. Valveutunut ateisti on veitsenterällä, jonka toisella puolella ovat terrorismi ja islamilainen teokratia ja toisella puolella poliittinen ja arvokonservatiivinen kristillinen fundamentalismi. Veitsenterällä hänen kanssaan ovat liberaali demokratia, ihmisoikeudet, sekulaari yhteiskunta ja tieteellinen rationaalisuus eli kaikki ne asiat, jotka ovat hyviä ja kauniita – hiellä ja kyyneleillä rakennetut viimeiset tulvaesteet, jotka patoavat väkivallan, mielivallan ja taikauskon leviämisen.

Katsauksestamme voidaan myös päätellä, kuinka uusateistit eroavat ”filosofisesta ateismista”, jonka edustajat ovat jo pitkään vaikuttaneet uskonnonfilosofian kentällä. Siinä missä filosofiset ateistit vetoavat vahvasti filosofisiin argumentteihin, joita suuren yleisön on vaikea ymmärtää, valitsevat uusateistit toisen tien: filosofiset ateistit lähtevät liikkeelle siitä, että teismi/ateismidebatti on pitkälti luonteeltaan filosofinen siinä, missä uusateistit vetoavat suoraan ”tieteeseen”, joka osoittaa ilman sen enempää filosofista pohdiskelua, kuinka heidän edustamansa maailmankatsomus on ”erittäin suurella todennäköisyydellä totta”. Voidaankin sanoa, että uusateismin yhtenä motivaationa on turhautuminen filosofiseen pattitilanteeseen teististen ja ateististen filosofien välillä ja halu ohittaa filosofiset (ja teologiset) keskustelut kokonaan.

On myös syytä erottaa uusateismi erilaisista ”nihilistisen ateismin” suuntauksista. Historiallisesti ateismi on johtanut monet ajattelijat nihilismiin, arvorelativismiin ja radikaaliin moraalien kyseenalaistamiseen. Uusateistit sen sijaan vastustavat juuri näitä ilmiöitä: he uskovat ihmiseen, ihmisen järjen mahdollisuuteen tavoittaa totuus maailmasta, ja heidän arvonsa ovat yhteneväiset varsin perinteisen liberalismien kanssa. Siinä missä nihilististen ateistien mukaan ateismin hyväksyminen johtaa koko yhteiskunnan radikaaliin muutokseen, uusateistit ajattelevat, että teismin poistaminen kuvasta ei johda radikaaliin muutoksiin. Ja jos tällaisia radikaaleja muutoksia on luvassa, ne ovat aina parempaan suuntaan.

Lopuksi huomautan seikasta, jolle minulla ei varsinaisesti ole selitystä mutta jonka

olen huomannut useita kertoja. Edellä kuvautun löyhän maailmankatsomuksen kannattajat ovat lähes poikkeuksetta korkeasti koulutettuja valkoisia protestanttiselta taustalta ponnistavia miehiä, jotka tulevat joko insinööritieteistä tai biologisista tieteistä. Naisen vähäinen osuus on huomattavaa samoin kuin humanistien ja yhteiskuntatieteilijöiden osuus. En kuitenkaan väitä, että kaikki tapaamani ateistit olisivat olleet insinöörejä tai biologeja, vaan että juuri edellä kuvautun ateismin kannattajat ovat olleet lähes järjestään kuvaamaani prototyyppiä vastaavia. Esimerkiksi humanistien ja yhteiskuntatieteilijöiden ateismi poikkeaa hyvin usein uusateismista, koska heidän ateisminsa kieltää lähes aina naturalistiset ja skientistiset taustaletukset ja vetoaa erityyppisiin mannermaisiin filosofioihin.

Moraalinen pettymys

Nyt kun meillä on jonkinlainen yleiskuva siitä, millaisia ajatuksia tarkasteleamme valistunut ateisti usein kannattaa, niin voimme siirtyä tarkastelemaan hänen sielunmaisemaansa. Kuvittele seuraava tilanne, jos et ole itse kokenut sitä. Olet keskellä vihamielisten ihmisten joukkoa, kokonaista yhteiskuntaa, joka toimii perusteilla, jotka ovat sinulle täysin käsittämättömiä. Kun katsot vasemmalle, valtiot käyvät soitiin, jotka vaikuttavat mielettömiltä, ja kun katsot oikealle, huomaat, kuinka ihmiset pitävät totena järjettömiä asioita ja elävät siten elämäänsä järjettömällä ja toisia haavoittavalla tavalla. Vain sinä ja muutama muu olette kynttilöitä pimeässä.

Huomaa, kuinka tällainen tilanne vastaa sekä monien ateistien että kristittyjen kokemusta. Ateisti kokee, että koko maailmaa ajaa järjetön taikausko, joka saa aikaan sen, että hyvät ihmiset tekevät pahoja asioita itselleen ja toisilleen. Kunpa heidät voisi vapauttaa oikeaan uskoon! Moni kristitty jakaa myös tämän kokemuksen: itsekkyyks ja moraalittomuus vallitsee maailmassa ja jos kaikki vain omaksuisivat minun uskoni, niin kaikki olisi paremmin. Yritän tässä sanoa, että innostuneen ateistin ja innostuneen uskovan mielenmaisema näyttää varsin pit-

källe samalta. Molempien vahva usko sävyttää (tai ärsyttää) arkiseen nihilismiin ja kannanotoista pidättäytymiseen tottunutta arkitallajaa – siis minua. Se pakottaa ratkaisuun puolesta tai vastaan, koska se herättää lukijansa ja kuulijansa tunnistamaan itsessään olevat ennakkoluulot, joko Jumalan puolesta tai häntä vastaan. Tämä kokemus, josta innostus kumpuaa, on pääasiassa moraalinen – tarkkaan ottaen moraalinen närkästys tai pettymys. Ateistin voimanlähde ja hänen ristiretkensä moottori on lähimmäisenrakkaus – sama voima, joka työntää myös monta harrasta uskovaista eteenpäin. Ateistin moraalisella pettymyksellä on kaksi puolta: ensimmäinen koskee Jumalaa ja jälkimmäinen toisia ihmisiä.

Ateistin moraalinen närkästys suuntautuu Jumalaa kohtaan, joka on luonut epätäydellisen ja kärsimystä täynnä olevan maailman: tämän maailman ja ihmiskunnan Jumalan on pakko olla joko paha, kyvytön tai mielipuoli – lyhyesti sanottuna ruman maailman jumalan on pakko olla ruma itsekkin. Miksi uskoa Jumalan hyvyyteen ja kaikkivaltiuteen, jos hän luo tällaisen maailman ja sallii kaiken tämän kärsimyksen? Kohtaamme siis tässä pahan ongelman – emme sen loogisessa tai filosofisessa muodossa – vaan käytännöllisenä hengellisen elämän kysymyksenä. Yhtäältä ateistin moraalista närkästystä ohjaa näkemys epätäydellisestä, sattumaa ja kärsimystä täynnä olevasta kosmoksesta. Toisaalta taas valveutunut ateisti on humanisti: hän uskoo, että ihmisjärki ja hänen sydämensä voivat voittaa luonnon tunteettomat voimat ja hänen oman sielunsa itsekkäät impulssit.

Ateistin närkästyksellä on myös toinen puoli, joka suuntautuu uskonnollisia ihmisiä kohtaan. Se on yksinkertaisesti sanottuna sama tunne, jonka jokainen meistä on varmasti kokenut: jos kerran ihmiset ovat uskovinaan hyvään Jumalaan, joka antaa anteeksi ja kehottaa lähimmäisenrakkauteen, niin miksi sitten he tappavat toisiaan ja käyttäytyvät moraalittomasti? Terrori-iskut, vähemmistöjen sortaminen, ennakkoluuloisuus ja loputtomat uskonnolliset konfliktit ovat tämän moraalisen pettymyksen lähteet. Lyhyesti sanottuna valveutunut

ateisti on pettynyt uskonnollisten ihmisten ja yhteisöjen moraalittomuuteen ja kyvyttömyyteen elää ihanteidensa mukaan.

Valveutunut ateisti ei siis ole henkilö, joka ei välitä Jumalan olemassaolosta. Päinvastoin, tällainen ateisti välittää Jumalasta paljon enemmän kuin moni itseään uskonnollisena pitävä ihminen. Ero on siinä, että ateisti odottaa Jumalalta erittäin paljon siinä, missä kulttuurikristitty pärjää vähemmällä: jos Jumala on olemassa, on maailman oltava hyvä ja kaunis ja ihmisten on käyttäydyttävä hyvin. Näin ei kuitenkaan näytä olevan, joten Jumalan olemassaolo ei näytä todennäköiseltä.

Tällainen päättely on kaikkea muuta kuin nihilistinen: uusateistin arvot ovat hyvin korkeita ja hänen odotuksensa Jumalaa kohtaan ovat hyvin suuret. Voisin jopa väittää, että kaikki tapaamani valveutuneet ateistit ovat olleet idealisteja: heidän uskonsa ihmiseen ja ihmisen kykyihin saavuttaa totuus on hyvin vahva. Innostunut ateismi on siis hyvin lähellä uskonnollista asennetta maailmaan. Tällä en tarkoita sitä, että ateismi olisi uskonto, sillä sitä se ei ole. Tarkoitin, että tämän asenteen ymmärtäminen voi antaa avaimen ateistin sielunmaisemaan ja avata yhden mahdollisen kohtauspaikan kahden erilaisen elämäntavan välille. Ilman kristillistä perinnettä, sen arvoja ja filosofiaa, ei olisi valveutunutta ateismiakaan.

Elämää pluralistisessa maailmassa

Uusateismin sanomalla on selvästikin kosketuspinta nykyihmisen elämässä – kosketuspinta, jonka analyysiin kannattaisi teologien käyttää oma aikansa. En tunne viimeaikaista suomalaista kirjoittelua, koska olen ollut toisilla tantereilla jo jonkin aikaa, joten otan ulkomaankielisen esimerkin. **Natalie Angier** kirjoittaa *New York Times* lehdessä arvostelussaan **Sam Harrisin**: ”Uskon loppu artikkeloi järjestäytyneen uskonnon absurdiuden ja vaaran niin vimmaisella ja pelottomalla tavalla, että tunsin sen luettuani itseni vapautuneeksi, jopa henkilökohtaisella tavalla ymmärretyksi. Harris

kirjoittaa, mitä suuri osa meistä ajattelee mutta ei ole valmis sanomaan ääneen nykyisessä Amerikassa.” Lainauksessa paljastuu valveutuneen ateismin funktio: kirjat sanoittavat sen maailmankatsomuksen, joka monilla ihmisillä länsimaaisessa yhteiskunnassa on. Tästä syystä voidaan minusta sanoa, että valveutunut ateismi on tullut jäädäkseen: Dawkins ja kumppanit eivät luoneet sitä, vaan antoivat luvan tunnustaa sen, mitä jo moni uskoi.

Elämme maailmassa, jossa erilaiset ihmisryhmät tunnustavat erilaisia uskomusjärjestelmiä. Jos tämä on yleistä tietoa ja osa jokaisen meidän arkikokemustamme, niin miksi meidän pitäisi sitten ihmetellä, että ateismi tulee kaapistä ulos? Ehkä olemme tottuneet, että meillä on jokin suuri yhteinen tila, josta sitten erilaiset eriaisteiset hörhöt ovat poikkeuksia. Ehkä olemme tottuneet siihen, että koko maailma on hörhöilyn vallassa ja vain minä ja kaverit olemme oikeassa. Tämä ei enää lennä. Julkinen tila ja sana ovat täynnä erilaisia näkemyksiä maailmasta ja sinun näkemyksesi ja minun näkemykseni ovat rikkoina varsin suuresa rokassa. Silmiä on turha sulkea: julkista tilaa ja sanaa käyttävä ja avoimesti uskontoon vihamielisesti suhtautuva ateismi ei mene sillä aikaa pois.

Kirjallisuutta kiinnostuneille

- **John Haugh**: *God and the New Atheism: A Critical Response to Dawkins, Harris, and Hitchens* (2008, London: Westminster John Know Press).
- **John Lennox**: *God's Undertaker: Has Science Buried God?* (2007).
- **Michael Ruse**: *Can A Darwinist Be A Christian: The Relationship Between Science and Religion* (2001).
- **Keith Ward**: *Is Religion Dangerous?* (2007)
- *Why There Most Certainly Is A God: Doubting Dawkins* (2008, Oxford: Lion).
- *The God Conclusion* (2009, Oxford: Lion).

Kirjoittaja on Oxfordin yliopistossa vierailevana tutkijana,

Uuden ateismin vastamattomat kysymykset

- Tohtori David Leechin haastattelu (Oxfordin yliopisto)

David Leech

Teologian tohtori **David Leech** toimii tutkijana Ian Ramsey -tutkimuskeskuksessa Oxfordin yliopiston teologisessa tiedekunnassa. Hän on valmistunut tohtoriksi Cambridgen yliopistossa (Faculty of Divinity) 2005 ja toimi siellä tutkijana vuoteen 2008. Leech on kirjoittanut useita julkaisuja uskonnonfilosofiasta, uskon ja tieteen kysymyksistä sekä aatehistoriasta. Parhailtaan hän arvioi tutkimuksissaan kognitiivisen uskontotieteen filosofisia ja teologisia sidonnaisuuksia. Näiden alueiden välisessä suhteessa häntä kiinnostaa myös se, miten ”uusi ateismi” vetoaa kognitiiviseen uskontotieteeseen näkemystensä tueksi.

1. Miten kuvailisit viime aikojen ”uutta ateismia”?

”Uusi ateismi” merkitsee kärkevän ateismin nousua samassa hengessä, jossa radikaali eurooppalainen valistus toimivat. Vastaavaa ei ole nähty Euroopassa tai Yhdysvalloissa puoleen vuosisataan. Kuten eräät sen keskeisistä edustajista toteavat, ”uusi ateismi” pyrkii kahteen yhteiskunnalliseen päämäärään. Ensinnäkin se pyrkii takaamaan tieteen itsenäisyyden ja turvallisuuden yhteiskunnassa. Toiseksi se pyrkii selvästi heikentämään uskonnon asemaa ja edistämään sen pois kuihtumista tai vähintäänkin privatisoimista, jotta varmistetaan maallisen lain valta-asema. Uusi ateismi uskoo, että uskonto muodostaa tälle uhan. Tämän huolen pohjimmaisena lähtökohtana on ajatus, että uskonto on epä-älyllistä ja irrationalista, se on autoritaarista ja väkivaltaista muodostaen uhan vapaudelle ja turvallisuudelle.

2. *Ketkä ovat ateistisen rintaman keskeisimpiä edustajia nykyään, ja mihin he pyrkivät?*

Keskeisimmän uuden liikkeen trion muodostavat Richard Dawkins, Daniel Dennett ja Sam Harris. Tosin aivan viime aikoina esille ovat tulleet brittiläinen filosofi A.C. Grayling ja brittiläis-amerikkalainen julkis-intellektuelli Christopher Hitchens.

Uuden ateismin edustajat pitävät esillä ainakin seuraavia väitteitä:

- On lähes varmaa, että Jumalaa ei ole.
- Uskonnot ovat vaarallisia, eikä ne automaattisesti ansaitse arvostusta.
- Uskontojen uskomuksille on luonnollinen, evoluution tarjoama selitys.
- Uskoa Jumalaan ja evoluutioteoriaa ei voi sovittaa yhteen.
- Uskonnon taipumuksena on kaivaa maata tieteen jalkojen alta.
- Itsenäinen sekulaari morali on mahdollista muodostaa; moraalisuuden perustelemiseksi ei tarvitse olettaa Jumalan olemassaoloa.
- Elämä ei ole tarkoituksetonta ilman uskoa Jumalaan.
- ”Stalinin ateistinen tyrannia” ei tee ateismia turhaksi.
- Lasten uskonnollinen kasvatusta on ”lasten hyväksikäyttöä”.

3. *Olet sanonut, että ateistien perustelut ovat muuttuneet vuosien varrella. Mitä tarkoitat tällä?*

Ateistit pyrkivät väheksymään teististä näkökulmaa pääosin kahdella tavalla. Ensinnäkin he pyrkivät tuomaan esille perusteita, jotta uskonnollisia väitteitä ei tarvitsisi uskoa. Toiseksi he tarjoavat uskonnolle naturalistisen selityksen. Nykyisessä keskustelussa akateemisesta filosofias-ta ei puutu ylimielisiä puolustusmekanismeja teismää vastaan, ja ateistiset filosofit näyttävät jatkuvasti palaavan näihin. Sellaisien filosofien kuin Michael Martin, Daniel Dennett, Paul Kurtz, Kai Nielsen, Paul ja Patricia Churchland, A.C. Grayling ja Julian Baggini ovat puolustaneet filosofista ateismia taitavasti. Toisaalta puolestaan filosofiaan suuntautuneet teologit, kuten Alvin Plantinga, Richard Swinburne, ja D.Z.

Phillips ovat yhtä ansiokkaasti puolustaneet deismää.

Tämä on johtanut usein intellektuaaliseen umpikujaan, ja siksi monet ateistit ovat päättäneet pikemminkin luopua suosukasaisesta uskonnosta älyllisestä torjumisesta. Sen sijaan he ovat keskittyneet tarjoamaan uskonnolle reduktionistisia (maalliseksi pelkistäviä) selityksiä. Esimerkiksi Dennett, joka jokin aika sitten totesi, että ”Jumalan olemassaolon puolesta esitetyt perusteet ovat löytäneet kattonsa [suom. huom. eli uusia ei voi enää löytää ja vanhatkin menettäneet merkityksensä]”, on kuitenkin itse tarjonnut juuri tuollaisen uuden perusteen kirjassaan *Breaking the Spell* (2006), jossa hän puhuu erityisesti kognitiivisesta uskontotieteestä.

4. *Jotkut ateistit katsovat, että heidän täytyy taistella heidän omaa uskonnollista intuitiotaan vastaan. Mitä tämä tarkoittaa?*

Kognitiivisessa uskontotieteessä on viime aikoina esitetty, että inhimillinen taipumus muodostaa uskonnollisia uskomuksia on evoluution tuottamien tiedollisten kykyjen luonnollinen sivutuote. Usko Jumalaan tai jumaliin on siksi aivan luonnollinen, ehkäpä miltei väistämätön seuraus siitä, minkälainen järki ihmisellä on. Jotkut ovat esittäneet tämän tarkoittavan sitä, että Jumala on virittänyt maailmankaikkeuden tuottamaan elämää ja kehittymistä (evoluutiota) ja sitten orkesteroinut luonnon mekanismit siten, että tuloksena on uskonnollinen ihminen (*homo religiosus*). Toisten mukaan taas olemme päässeet alkuun siinä, miten uskonto voidaan luokitella pelkäksi luonnolliseksi ilmiöksi. Mikäli puolestaan ateismi osoittautuisi ”luonnottomaksi” tai kovaksi, ei ole mitenkään selvää, että tällä olisi minkäänlaisia tärkeitä seurauksia teismien ja ateismin väliseen kiistaan.

5. *Minkälaisia vastineita nykyiset kiistat ovat tuottaneet?*

Ironista kyllä, eräät ”uuden ateismin” ankarimmista kritikoista nykyään ovat heidän ateistisia ystäviään. Uskonnonfilosofi Michael Ruse, joka itse on kuuluisa ”älykkään suunnitelman” vastustaja, on kirjoit-

tanut, että [Dawkinsin] ”Jumalharha-kirjan tähden minusta on kiusallista olla ateisti”. Vaikka hän itse on ID:n kriitikko, Ruse kaikesta huolimatta puolustaa ajatusta, että darvinisti voi olla myös kristitty – toisin kuin Dawkins ja tämän ystävät ajattelevat. Lisäksi Scott Atran, antropologi ja terrorismin asiantuntija, joka on niin ikään ateisti, osoitti ankaraa kritiikkiä ”uuden ateismin” uskonnonvastaisia ajatuksia kohtaan, ja hän vastusti etenkin näiden väitteitä uskonnon ja väkivallan välisestä suhteesta. Hänen arvostelunsa kohdistui marraskuussa 2006 pidettyyn Uskon jälkeen (Beyond Belief) konferenssiin.

Toisaalta myös teologit ja uskonnolliset ajattelijat ovat arvostelleet ”uutta ateismia”. Ilmiönä se on saanut vastineekseen suuren määrän kirjoja. Näyttävimmän kritiikin on esittänyt biologi ja teologi Alister McGrath (*The Dawkins Delusion / Dawkins-harha?* 2007). Hän on asettanut kyseenalaiseksi Dawkinsin evoluutioteoriaan perustuvan uskonnon selityksen ja erityisesti tämän kuvitelman ”memetiikkaa” koskevasta teoriasta, sekä hänen näkemyksensä Raamatusta. Samoin kritiikkiä on esittänyt Keith Ward (*Is Religion Dangerous?* 2006), jonka mukaan yhteys uskonnon ja väkivallan välillä ei ole niin itsestäänselvä kuin uskonnon kriitikot väittävät. Hän on vaatinut yksityiskohtaisempaa analyysia ihmisten harjoittaman väkivallan syistä.

6. Minkälaisia kysymyksiä itse asettaisit ”uudelle ateismille”?

Olisi kiinnostavaa kuulla yksityiskohtaisemmin, mitä nämä ajattelevat moraalista, merkityksestä ja väkivallasta. Ensinnäkin kysymys moraalista on vaikea. Uudet ateistit, kuten Dawkins, Dennett ja Harris kiistävät ankarasti sen, että ateismi johtaisi moraaliseen nihilismiin. Tämä kiistämisen kuitenkin vain enemmänkin todetaan kuin perustellaan. Tarkasti ottaen ateismi edellyttää ainoastaan sen, että ei uskota Jumalaan. Niinpä periaatteessa ateistit voivat kannattaa monenlaisia eettisiä näkemyksiä sekulaarista moraalista objektiivisuudesta moraaliseen nihilismiin. Valistusta ihannoivien, humanismia puolustavien ateistien

mukaan on olemassa täysin hyvät perusteet moraalille ajattelulle ilman Jumalaa. Väheksyvän näkemyksen kannattajien mukaan taas mitään sellaisia perusteita ei viime kädessä ole. Siksi ateististen moraalien vastustajien, kuten De Saden ja Nietzschen, katsotaan osoittaneen, että valistuksen pyrkimys etsiä itsenäistä (autonomista) etiikkaa on epäonnistunut.

Nykyinen keskustelu ateismin ja moraalien välisestä suhteesta perustuu entistä enemmän empiiriseen tietoon, mutta siitä huolimatta monet periaatteelliset kysymykset ovat pysyneet samoina. Autonomisen teorian kannattajat voivat vedota havaintotietoon siitä, että ihmiset ovat luonnostaan epäitsekäistä ja avuliaita. Toisaalta taas ateistisen moraalinvastaisuuden kannattajat voivat vedota siihen, että Richard Dawkinsin kaltaiset ”kunniakkaat” ateistit ovat sitoutuneet biologiseen reduktionismiin. Sen takia heidän on vaikea sanoa, miksi ihmisten ei tulisi seurata heidän (samalla tavoin empiirisesti perusteltavissa olevia) aggressiivisia ja muukalaisvihaisia vaistojaan, vaan näitä vastaan toteuttaa avuliaisuutta ja epäitsekkyyttä. Miten uudet ateistit vastustaisivat De Saden, Stirnerin tai Nietzschen päätöstä seurata heidän pimeimpiä vaistojaan? On merkille pantavaa, että uusien ateistien trio Dawkins, Dennett ja Harris eivät ole tähän mennessä ensinkään käsitelleet systemaattisella tavalla tätä ateismin epämoraalista perinnettä.

7. Entä merkitys? Mitä ongelmia siihen liittyy?

Uudet ateistit katsovat ateististen näkemysten seurausten olevan pääosin myönteisiä, mitä tulee merkitykseen ja tarkoitukseen. Siitä huolimatta on oikeutettua sanoa, että useimmat ajattelevat ateistit myöntävät merkityksettömyyden pelon olevan vaikeasti sivuutettavissa. Ateistit Helvetiuksesta ja Diderot’sta lähtien ovat myöntäneet, että johdonmukaisen ateismin seuraukset ovat masentavia. Marxilainen ”tieteellinen ateismi”, sosiaalidarvinismi, sekä Dawkinsin uudistusmielinen sekulaari humanismi ovat ateismin muotoja, jotka yrittävät ratkaista merkityksettömyyden ongel-

man uskomalla sen korvikkeena eloonjäämisen aatteeseen (lajin säilymiseen). Kuitenkin monet ateistit, ja erityisesti ne, jotka pohtivat ateistisen näkemyksen väistämättömiä seurauksia, pitävät sellaista eloonjäämiseen keskittymistä äärimmäisenä itsepetoksena. Siksi ongelmaan on haettu toisia ratkaisuja.

Jotkut ateisteista ovat pyrkineet häivyttämään tarkoituksettomuuden pelon painottaen käsitystä ihmiselon yleisestä kurjuudesta. Näin voidaan korostaa elämästä erkaantumisen helppoutta ja pitää kuoleman saapumista suorastaan toivorikkaana ja odotettuna lepona vapauduttaessa elämisen taakasta. Ääritapauksessa, kuten Hartmannin vanhassa kirjassa *Philosophy of the Unconscious* (1869) masentava ateistinen filosofia päättyy kehoitukseen ihmiskunnan yhteisestä joukkoitsemurhasta. Edellisellä vuosisadalla myös arvostettu brittiläinen ateisti Bertrand Russell teki tämän kaltaisia masentuneita johtopäätöksiä. Näin tekee myös aikamme ateistinen kirjailija John Gray vaikutusvaltaisessa ja järkyttävässä kirjassaan *Straw Dogs* (2002). Uudet ateistit eivät vielä ole ensinkään käsitelleet näitä kysymyksiä.

8. Miten kysymys väkivallasta tulisi ratkaista?

Ateistit, jotka yleensä sanovat olevansa valistuksen älyllisen suuntauksen perillisiä, ovat tavallisesti esittäneet uskonnon suvaitsemattomana sekä väistämättömän väkivallan tuottajana. Ateismi puolestaan on esitetty strategiaksi, jolla saavutetaan mahdollisimman suuri suvaitsevaisuus ja väkivallasta vapautunut maailma. Kuitenkin ateististen valtioiden (kuten taannoinen Neuvostoliitto) historia on pikemminkin rohkaisut ateisteja itseään näihin päiviin asti suorittamaan ateismin ja väkivallan välisestä suhteesta pätevämpia arvioita kuin aikaisemmin tehtiin.

Esimerkiksi johtava filosofinen ateisti Michael Martin, joka vuonna 1989 pohdi globaalin ateismin merkittävän kasvun todennäköisiä seurauksia, esitti käsityksensä, että ”mahdollisesti” tulisi olemaan vähemmän sotia ja vähemmän väkivaltaa kuin

nykyään. Kuitenkin hän samalla myönsi (ilmeisesti tuolloin vielä voimissaan olevaa Neuvostoliittoa ajatellen), että ”on olemassa vaara, että jos ateismi laajenee, kuten se on tehnyt Neuvostoliitossa ja eräissä muissa maissa, siitä voi tulla valtionuskonnon kaltainen järjestelmä, joka vainoaa uskonnollisia ”vähemmistöjä”.

Martin huomauttaa, että tämä ei ole ”välttämätön seuraus ateismin laajentumisesta, mutta se on tietenkin mahdollinen”. Lisäksi hän toteaa, että uskonnollisen yhteiskunnan ei tietenkään tarvitse välttämättä rajoittaa muuta uskonnollisuutta. Pikemminkin ”sellaisen välttämiseen on moraaliset perusteet”. Tästä huolimatta hän samalla toteaa, että on aina olemassa mahdollisuus, että ”ateistit siinä missä teistitkin ehkä haluavat rajoittaa sellaista, mitä eivät pidä totena tai mitä pitävät vaarallisena”.

Perimmäinen oletus, jonka mukaan ”uusi ateismi” voi toivoa lähes väkivallasta vapaata sekulaaria yhteiskuntaa, näyttää liittyvän valistukseen. Valistuksen valtauoma oli sitoutunut esi-teoreettisesti sellaiseen uskomukseen, että ihmiset ovat luonnostaan hyveellisiä ja että uskonto edustaa luontaisen hyveellisuuden perverssiä vääristymää (joka tosin on korjattavissa). Kun kuitenkin otetaan huomioon nykyisen ateismin eri muotojen varsin erilaiset ja ambivalentit käsitykset ateismin ja väkivallan suhteesta, on syntynyt kipeä tarve käydä keskustelua ateismin päämääristä. Onko ”uuden ateismin” luottamukselle perusteita, kun se pyrkii osoittamaan, että nykyinen ateismin edistäminen toteuttaa nimenomaan valistuneiden ateistien myönteiset toiveet (kuten d’Holbach ja Naigeon), eikä toista marxismin tai natsismin lankeemuksia.

Uudet ateistit ovat tähän päivään asti sulkeneet nämä vaikeat kysymykset pois keskustelusta. Dawkins kiistää täysin, että ateismin ja väkivaltaisen käytöksen välillä voisi olla mitään olennaista yhteyttä. Mikään ei johda väkivaltaan laajassa mitassa: ”Vaikka hyväksyisimme, että Hitleriä ja Staliniä yhdistää ateismi, heillä molemmilla oli myös viikset... eli mitä siitä.”

Myös Hitchens sivuuttaa kysymyksen ateismin ja väkivallan suhteesta ja keskit-

tyy osoittamaan uskonnon osallisuutta natsien hallintoon. Saksan katolisten ja protestanttisten kirkkojen häpeäksi on sanottava, että nämä toimivat Hitlerin hallinnon rikoskumppaneina. Hitchens tuokin tästä aiheesta esille varsin kiusallista todistusaineistoa. Samalla kuitenkin vältellään syvempää kysymystä, nimittäin sitä, saisivatko ateistiset tyrannit vaikeammin valtaansa, mikäli uskonnonharjoitus maailmasta vähenisi olennaisesti tai katoaisi kokonaan. Ei riitä vain todeta, että uskonnon vaihtoehto on ”sekulaarin moniarvoisuuden puolustaminen” eikä sekulaari diktatuuri (Hitchens). Voivatko uudet ateistit esittää joitain konkreettisia perusteita sille, että tulevaisuus ilman uskontoa olisi tulevaisuus ilman väkivaltaa?

9. Miten moraalin ongelma liittyy mielestäsi tähän?

Yksi tämän aiheen periaatteellisia ongelmia on se, että moderni evolutionistinen etiikka, johon käytännössä kaikki uudet ateistit sitoutuvat, tunnustaa ihmisellä olevan sekä epäitsekkeitä että itsekkäitä päämääriä. Ne eivät kuitenkaan kykene tuottamaan vakuuttavaa perustelua sille, miksi meidän tulisi kannattaa epäitsekkyyttä sen sijaan, että toimisimme itsekkäästi. Dawkinsin ja Dennettin mukaan moraalit on luonnollinen ilmiö. Se on evoluutiossa kehittynyt meidän perimmäisen hengessä pysymisen tarpeemme pohjalta ja se myös kehittyi edelleen.

Lisäksi moraalisuutta voidaan tarkastella pelkästään oman edun näkökulmasta (olipa sitten kyse epäystävällisestä tai valistuneesta näkökulmasta). Mutta jos moraalisuus on viime kädessä luonnollinen seikka ja jos sitä voidaan tarkastella oman edun näkökulmasta, mitä periaatteellisia rangaituksia voisi olla niitä kohtaan, jotka tulkitsevat heidän etunsa edellyttävän raakuutta ja väkivaltaa suhteessa toisiin (De Sade, Stirner ja Nietzsche)? Luontohan, kuten voidaan perustella, näyttää ohjelmoineen tuotoksiinsa yhtä hyvin raakuuden kuin epäitsekkyuden.

Edellä mainittu John Gray esittää kirjassaan ateistisen mutta hyvin toivottoman käsityksen ihmisestä. Sitä voidaan pitää

aikamme nietzscheläisenä haasteena, joka on kohdistettu valistuksen optimismille. Se haastaa myös ”uuden ateismin” edistyskoisen ihanteen. Mustan huumorin varjolla Gray luonnehtii kansanmurhaa yhtä inhimilliseksi seikaksi kuin taidetta tai rukousta: ”Kivikaudelta lähtien ihmiset ovat käyttäneet työkalujaan toistensa teurastamiseen. Ihmiset ovat aseita rakentavia eläimiä, jolla on sammumaton halu tappaa.”

Kaikesta huolimatta Gray ei syytä uskontoa ihmisten taipumuksesta väkivaltaan. Sen lähtökohta on biologisessa perinnössämme: ”Jos etsit etiikan lähtökohtia, tarkastele toisten eläinten elämää.” Hän ei myöskään epäröi nostaa esille ihmisten periaatteellista kaksijakoisuutta moraalien kohdalla, koska ihmiset ovat ”sekä rauhaa rakastavia eläimiä, että pyrkivät samalla väkivaltaan”. Jos oletamme, kuten Gray sanoo, että ”ei ole olemassa sellaista elämänmuotoa, jossa kaikki nämä tarpeet voitaisiin tyydyttää”, niin silloin on kaiketi pakko sopeutua traagiseen käsitykseen ihmiskunnan tulevaisuudesta. Olipa tuo tulevaisuus jumalaton tai ei, se on murheellinen sen sijaan, että se vastaisi uusien ateistien optimistista käsitystä.

Dawkins, Dennett ja muut ovat esittäneet biologiaan perustuvan, reduktionistisen [luontoon palauttavan] näkemyksen ihmisluonnosta. Se ei anna erityisen hyviä perusteita olettaa, että moraalit kehittyisi täydellisemmäksi, tai että väkivalta vähenisi. Se ei edes selitä, miksi ihmiskunnan pitäisi kehittyä tähän suuntaan. Sen paremmin modernin ateismin historia kuin 1900-luvun poliittinen historiakaan saati sitten ”uuden ateismin” oma käsitys ihmisluonnosta ei anna perusteita uskoa, että uskonnon olennainen väheneminen maailmasta voisi merkittävästi vähentää myös ihmisten välistä väkivaltaa.

Timo Eskola

Dialoginen pluralismi vai naturalistinen eksklusivismi: Vastauksia kriitikoilleni

Kirjani *Usko, tiede ja Raamattu* (UTR) ja *Usko, tiede ja evoluutio* (UTE) ovat herättäneet paljon keskustelua ja hyvin erilaisia kannanottoja. Yhtäältä jotkut ateistiset ääri-ryhmät ovat esittäneet populistisia salaliitto-teorioita kirjojen motivaatiosta, ja toisaalta kritiikissä on vähän kerrassaan päästy tarkastelemaan myös kirjojen perusväitteitä.

Alustava metodologinen johdanto

Koska useiden kriitikkojen on ollut vaikea ymmärtää teistiselle lähestymistavalle ominaista metodista lähestymistapaa, yritän ensin selventää tätä kysymystä. Nojautun tässä yhteydessä **Nicholas Wolterstorffin** luonnehdintaan teistisen filosofian inspiroimasta tiedekäsityksestä, jota nykykeskustelussa usein luonnehditaan nimellä *dialoginen pluralismi*.

Kirjansa *Justice* (Princeton University Press 2008) alussa Wolterstorff perustelee sitä, että hän tekee filosofista tutkimustaan tietoisesti kristillisen teismin pohjalta, vaikka monien mielestä filosofien pitäisi olla ”metodologisia ateisteja”. Vaikka tutkija henkilökohtaisesti uskoo Jumalaan, tämän ei oletettavasti pitäisi millään tavalla näkyä hänen tutkimuksissaan. Yksi tärkeimmistä perusteluista metodologisen ateismin puolesta on seuraavanlainen: Filosofin kutsu- muksena on vedota ainoastaan järkeen; fi-

losofointi on oletettavasti puhtaasti järki- peräinen prosessi. Mutta usko Jumalaan ei ole luonteeltaan järjellinen. Jotta usko Jumalaan olisi järjellinen, se pitäisi voida perustella päteville argumenteilla, jotka lähtevät varmoista premiseistä ja joista voitaisiin saavuttaa järkiperäinen yksimielisyys. Mutta tällaisia ehdottoman varmoja ja yleisesti hyväksytyjä jumalatodistuksia ei ole olemassa. Niinpä Jumalan tuominen filosofiaan merkitsee ei-järjellisen tuomista tutkimusprosessiin, joka on luonteeltaan järjellinen.

Monet tieteentekijät pitäytyvät edelleen tähän näkemykseen. Vain harvat filosofit kuitenkaan enää puolustavat sitä julkisesti. Tämä ei johdu siitä, että olisi kehitetty ehdottoman varmoja jumalatodistuksia, vaan siitä, että useimmat filosofit eivät enää pidä perusteltuna yllä kuvattua käsitystä uskomusten järkiperäisyyden ehdoista. Usko Jumalaan voi olla järjellistä, vaikka uskoa ei pystytä osoittamaan oikeaksi ehdottoman varmoilla jumalatodistuksilla. Itse asiassa usko Jumalaan voi olla järjellistä, vaikka sitä ei perusteltaisi väitelausein ilmaistavilla argumenteilla, vaan se olisi välittömän kokemuksen avulla saavutettu vakaumus. Teistiset filosofit ovat omalta osaltaan olleet vaikuttamassa prosessiin, jossa edellä kuvatusta perustusteorian klassisesta muunnelmasta on luovuttu. Tämä ei tarkoita sitä,

että mikä tahansa uskonnollinen uskomus voitaisiin hyväksyä tutkimustyön perustaksi. Tarkoituksena on vain kiinnittää huomiota siihen, että uskomusten järkipärisyys on paljon hienovaraisempi asia kuin klassisessa perustusteoriassa oletettiin.

Teistisen filosofian lähestymistapa on joiltakin osin samanlainen kuin **Anselm Canterburylaisen**. Anselm piti oikeutettuna tehdä tutkimustyötään sen vakaumuksen pohjalta, että Jumala on olemassa, jo ennen kuin hän oli yrittänyt todistaa Jumalan olemassaoloa. Tämä näkyy jo siitä, että hän aloittaa kirjansa *Proslogion* rukouksella Jumalalle ja jatkaa tutkimustaan rukouksen muodossa läpi tutkielmansa.

Teistinen tietoteoria on osa laajempaa vallankumousta analyttisen filosofian sisällä. Filosofissa oletettiin aikaisemmin, että filosofiset käsitukset täytyy rakentaa varmojen järkiperusteiden varaan. Tämä luonnehti niin sanotun klassisen perustusteorian lähestymistapaa. Vaikka filosofia tuskin koskaan saavutti tätä ihannetta, sitä pidettiin metodisena ihanteena.

Nykyään analyttisen filosofian edustajat eivät enää oleta, että filosofiset perustelut tulisi rakentaa varmojen järkiperusteiden varaan. Analyttisestä filosofiasta on tässä mielessä tulossa ”anselmilaista”. Filosofit lähestyvät tutkimustyötään arkikokemuksensa pohjalta. Tällöin hän huomaa uskovansa monia asioita välittömän kokemuksensa varassa. Näihin välittömällä tavalla omakuttuihin uskomuksiin kuuluu sekä vakauksia ympärillä olevien esineiden ja olioiden olemassaolosta ja ominaispiirteistä että laaja-alaisia vakaumuksia todellisuuden perimmäisestä luonteesta. Oletetaan, että filosofi tällaisella välittömällä tavalla uskoo koko todellisuuden perimmältään olevan palautettavissa fysikaalisiin tekijöihin. Analyttisen filosofian nykykäsitteen mukaan hänen ei tarvitse pystyä osoittamaan tämän fysikalistisen vakaumuksensa perustuvan varmoihin järkiperusteisiin. Riittää, että hän pystyy analysoimaan fysikalististen vakauksensa seuraamuksia eri aloilla. Lisäksi hänen tulee pystyä ratkomaan perususkomuksensa kohtaamia vaikeuksia sitä sovellettaessa ja vastaamaan hänen näkemystään

vastaan esitettyihin argumentteihin. Vastaargumentit saattavat periaatteessa olla niin vahvoja, että hän joutuu luopumaan fysikalistisesta perususkomuksestaan.

Niinpä klassisen perustusteorian sijasta analyttisessä filosofiassa oletetaan maltillisempi perustusteorian muoto, jossa perususkomuksia omaksutaan välittömän kokemuksen perusteella ja jossa tutkimustyötä luonnehtii dialoginen pluralismi. Filosofinen tutkimus edellyttää dialogia niiden välillä, joilla on erilainen näkökulma asioihin. Pyrkimyksenä on edelleen saavuttaa yhteisymmärrys. Ei ole tarkoitus, että tutkija vain nousee puhujapönttöön, julistaa oman vakaumuksensa ja palaa takaisin samankokoisten joukkoon. Vaikka yksimielisyys ei ole filosofisen tai tieteellisen tutkimuksen edellytys tai lähtökohta, se on sen päämäärä. Matkalla emme ainoastaan hyväksy tai hylkää sitä, mitä filosofiset kollegamme ja edeltäjämme sanovat. Me opimme monia asioita niiltä, jotka tarkastelevat asioita aivan erilaisesta näkökulmasta ja liitämme ne uudelleen tulkittuina osaksi omaa näkemystämme. ”Kyllä, tässä näkemyksessä on joitakin virheellisiä oletuksia, mutta kun ne on otettu huomioon, tähän sisältyy hyvin mielenkiintoinen näkökohta.”

Tällä tavalla eri lähtökohdista tutkimustyötään tekevät filosofit toimivat vuorovaikutuksessa toistensa kanssa. Filosofiselle tutkimukselle on keskeistä tällainen hienovarainen näkemysten omaksuminen toisin ajattelevien filosofien tutkimustuloksista. Tällainen vuorovaikutus on perustana myös teistien ja naturalistien vuorovaikutukselle.

Luulisin, että suurimmalle osalle kriitikoistani on jäänyt epäselväksi edustamani teistisen filosofian sitoutuminen tämänkaltaisen dialogisen pluralismin mukaiseen lähestymistapaan. Useimmat oleettavat lähestymistapani edustavan fundamentalismia jossakin klassiselle perustusteorialle ominaisessa viitekehityksessä, jossa oletetaan lähtökohtana olevan ehdottoman varmoiksi todistettuja perusvakaumuksia.

Erityisen vaikeaa tulkitsijoiden on ollut välttää tällaista tulkintaa silloin, kun aletaan puhua Raamatun erehtymättömyydestä. Puhua Raamatun erehtymättömyydestä on kui-

tenkin vain yksi yritys käsitteellisesti ilmaista välittömän kokemuksen avulla omaksuttua vakaumusta Raamatun jumalallisesta arvovallasta ja ehdottomasta luotettavuudesta. Tieto siitä, että tietty tekstikokoelma on Jumalan ilmoitusta, täytyy olla saavutettavissa välittömällä tavalla, koska sen täytyy olla yhtä ilmeistä kehitysvammaiselle kuin ammattifilosofille. Muutenhan tieto Jumalan pelastuksesta olisi riippuvaista koulutustasosta. Jumalan Sana on itse itsensä todistava. Tämän todistuksen kanssa ihminen pääsee kosketuksiin välittömällä tavalla. Sillä on perususkomuksen asema, koska sitä ei johdeta muista uskomuksista.

Tätä välitöntä kokemusta Raamatun jumalallisesta arvovallasta voidaan käsitteellisesti ilmaista eri tavoilla. Nämä erilaiset yritykset käsitteellisesti ilmaista tätä välitöntä kokemusta Raamatun jumalallisesta arvovallasta ovat erehtyväisiä. Ne on asetettava alttiiksi kumoutumiselle vertailussa kilpailevien käsitteellisten tulkintojen ja kilpailevien perususkomusten kanssa ja niiden esittämien vasta-argumenttien valossa.

Usko siihen, että emme tiedä Raamatun olevan Jumalan ilmoitusta ja siksi ehdottoman arvovaltaista, on myös välittömällä tavalla omaksuttu perususkomus, joka pitäisi vastaavalla tavalla altistaa kumoutumiselle. Molemmat uskomukset ovat yhtä ”fundamentalistisia” siinä mielessä, että niillä on perususkomuksen asema ja ne vaikuttavat muiden tosiasioiden tulkintaan.

Petri Luomanen

Petri Luomasen arvio (*Teologinen aikakauskirja* 6/2008: 587–9) sisältää kunnioitettavan yrityksen käydä läpi UTR-kirjan argumentteja, vaikka hän ei kaikilta osin onnistu niiden tulkinnassa. Vaikka kritisoin Luomasen arviota yksityiskohtaisesti, se sisältää monia mielenkiintoisia näkökohtia, koska siinä käsitellään myös kirjan olennaisia argumentteja.

Koko Luomasen arvion punaisena lankana on luonnehtia näkemystäni ”fundamentalistiseksi”. Kuten Luomanen itse toteaa, fundamentalismi-nimitystä käytetään yhdestä tietoteorian valtasuuntauksesta, tietoteoreettisesta

teoreettisesta perustusteoriasta (*foundationalism*), jonka mukaan asioiden todistusta ei voida viedä loppuun saakka, vaan lopulta on nojaututtava perususkomuksiin, jotka omaksutaan välittömän kokemuksen perusteella. Tällaisia perususkomuksia ovat esimerkiksi välittömiin havaintoihin ja muistiin perustuvat uskomukset.

Edellä olevassa metodologisessa johdannossa yritin selventää sitä, että en pitäydy klassiseen perustusteoriaan vaan sen nykyiseen muotoon, maltilliseen perustusteoriaan ja dialogiseen pluralismiin. Tämä ei ole Luomaselle aivan selvää. Hän näyttää oletavan, että edustamassani lähestymistavassa lähtökohtaoletuksille annetaan jossakin mielessä korjaamaton asema, niin ettei niitä altisteta vasta-argumenteille. Luomanen on erityisen vaikea ymmärtää sitä, että tässä lähestymistavassa myös usko Raamattuun Jumalan erehtymättömänä sanana on perususkomuksen kaltainen lähtökohtaoletus, joka altistetaan kumoamiselle ja kilpailevien lähestymistapojen kritiikille. Edustamani teistinen lähestymistapa pitää uskoa Jumalaan tiedollisesti oikeutettuna perususkomuksena, jonka varaan voidaan rakentaa tieteellisessä argumentaatiossa. Myös usko siihen, että Raamattu on Jumalan sanallista ilmoitusta ja siksi kaikilta osin luotettavaa, on tällainen välittömällä tavalla omaksuttu perususkomus.

Melko yleisen väärinkäsityksen mukaan tällainen ajattelu merkitsee perususkomusten suojaamista kritiikiltä. Luomanen toteaa: ”Koska todellista tietoa Raamatusta saadaan vain Jumalan ilmoituksen ja Pyhän Hengen avulla (s. 68–73), ilmoituksen kanssa ristiriidassa olevien tulosten täytyy perustua naturalistisiin perususkomuksiin, joista tutkijat eivät itse ole tietoisia tai joiden olemassaoloa he eivät halua myöntää, koska välttävät totuuden kohtaamista itseltään” (588).

Luomanen ei ota huomioon, että edustamaani teistiseen filosofiaan kuuluu olennaisesti dialoginen pluralismi, jonka mukaan kilpailevia perususkomuksia verrataan toisiinsa selitysvoinan ja johdonmukaisuuden osalta. Hän ei myöskään ota huomioon sitä keskeistä asemaa, mikä tällaisessa ajatte-

lussa annetaan tiedollisille kumoajille (*defeater*). Perususkomusten tulee kestää kumoajien asettama testi. Niinpä esimerkiksi perususkomus Raamatun ilmoitusluonteesta altistetaan naturalistisen raamattukritiikin asettamalle kumoajalle. Kirjani UTR tarkoitus on nimenomaan käsitellä tätä kumoajaa ja pyrkiä rakentamaan sille kumoajan kumoajaa.

Luomasen mukaan ”Puolimatkan malli vaikuttaa varsin ongelmalliselta, koska *se ei salli eri tiedonlähteistä saatavan informaation keskinäistä verifikaatiota*. Käytännössä ihmisen mieli ei toimi näin vaan siten, että esimerkiksi havainnot, muisti ja järki vastavuoroisesti koettelevat ja vahvistavat toistensa tuottamaa informaatiota.” (Kursivointi lisätty, 588.) Tässä kohdassa Luomanen sekoittaa kaksi eri tasoa: (a) tiedon lähteen perimmäisen oikeuttamisen tason ja (b) käytännöllisen tiedonhankinnan tason. Tiedon lähteitä ei perimmältään voida oikeuttaa muuta kuin kehäisesti, mutta se ei tarkoita sitä, etteivät älylliset kyvyt käytännössä toimisi yhteistyössä toistensa kanssa. Esimerkiksi järjen luotettavuutta ei pystytä todistamaan olettamatta järjen luotettavuutta, koska perustelu nojautuu järkiargumentteihin. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, ettei järjellisessä päätelyssä käytettäisi hyväksi havaintotietoa ja muistitietoa.

Luomanen näyttää itse **Heikki Räisäsen** tavoin kannattavan positivistista käsitystä, jonka mukaan tieteellisessä teorianmuodotuksessa voidaan edetä tukeutumatta laaja-alaisiin oletuksiin. ”Monet Raamatun historiallisesta luonteesta kiinnostuneet tutkijat toimivat olettaen, että Raamatun luotettavuutta voidaan periaatteessa arvioida havaintojen ja luonnollisen järjen avulla ilman, että argumentoinnissa tarvitsee tukeutua ontologisiin perususkomuksiin.” (588) Luomanen on oikeassa siinä, että Raamatun luotettavuutta voidaan arvioida havaintojen ja järjen pohjalta. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että havaintojen tulkinta ja järjellinen päätely voisi toimia ilman laaja-alaisia perususkomuksia. On vaikea nähdä, miten rajallinen ihminen voisi saavuttaa näkökulman, jossa hän voisi tulkita tosiasioita ilman laaja-alaisia olettamuksia. Us-

ko tällaisen näkökulman mahdollisuuteen on Luomasen perususkomus. Siihen näyttäisi sisältyvän oletus, että rajallinen ihminen voi saavuttaa kaikkietävän puolueettoman tarkkailijan näkökulman. Hyvin harva nykyisen filosofian piirissä uskaltaa esittää jotakin näin optimistista käsitystä ihmisen tietoprosessin luonteesta.

On hämmentävää, miten paljon tällaiset oletettavasti objektiivisiin havaintoihin ja järkiargumentteihin perustautuvat tutkijat käyttävät tunneperäisesti manipuloivaa raportointitapaa, jossa rakennetaan sellaisen käsitteellisesti epätäsmällisten ja tunneperäisesti leimaavien sanojen kuten *fundamentalismin* varaan. Tämä on silmiinpistävää sekä Luomasen että hänen oppi-isänsä Räisäsen argumentoinnissa. Tällainen epäobjektiivinen ja tunneperäinen lähestymistapa on luonnollinen seuraus ylioptimistisesta tiedekäsityksestä, sillä mitä vähemmän tutkija on tietoinen omista lähtökohdista, sitä vähemmän hän pystyy ottamaan niihin kriittistä etäisyyttä. Sitä vaikeampi hänen on myös asiallisesti argumentoida niiden kanssa, jotka tekevät tutkimustaan erilaisten lähtökohdioletusten pohjalta. Järkiargumenttien merkitys vähenee ja argumentointi saa tunneperäisen leimaamisen piirteitä. Vastustajat ovat fundamentalisteja (= yksisilmäisiä fanaattikkoja), joiden näkemystä ei tarvitse ottaa vakavasti.

Fundamentalismi merkitsee Luomasen käsitteistössä ensinnäkin klassista perustusteoriaa. Toiseksi se merkitsee sellaista uskoa Raamatun erehtymättömyyteen, jota ei alisteta kumoajille. Näiden käsitteellisten merkitysten lisäksi *fundamentalismi* on akateemisessa kielenkäytössä tunnesana, jota käytetään solvaamiseen ja paheksunnan ilmaisemiseen. Luomanenkin käyttää *fundamentalismi*-sanaa ainakin näissä kolmessa eri merkityksessä. Yhtäältä hän käyttää sitä viittamaan tietoteoreettiseen perustusteoriaan sen klassisessa tulkinnassa, toisaalta kritiikittömään erehtymättömyysuskoon ja kolmanneksi solvaavana tunnesanana, jolla tarkoitetaan fanaattista yksisilmäisyyttä. Sopivasti sekoittaen näitä merkityksiä hän saa koko ajattelustani fundamentalistista viime mainitussa merkityksessä. Tässä

on Luomasen argumentaation epä-älyllinen perusjuonne. Hän yrittää ratkaista tieteenfilosofisen kiistan tunneperäisellä leimaamisella. Lisäksi Luomaselta jää huomaamatta, etten en itse asiassa kannata fundamentalismia edes sen kahdessa edellä mainitussa käsitteellisessä merkityksessä.

Kriitikot eivät ota huomioon sitä, että heidän vakaumuksensa, jonka mukaan meillä ei ole välitöntä tietoa Jumalasta tai hänen ilmoituksestaan, on myös välittömän kokemuksen perusteella omaksuttu peruskomus. Itse asiassa Luomanen joutuu itse siihen kehään, jonka hän projisoi teistiseen ajatteluun. Hän olettaa, että teistiset peruskomukseni tekevät teistiselle tutkijalle mahdottomaksi tehdä oikeutta niille, jotka tarkastelevat todellisuutta erilaisesta lähtökohdasta. Niinpä teistinen argumentointi tulisi Luomasen mukaan siirtää tieteen ulkopuolelle (589). Tällä tavalla hän voi suojata omat peruskomuksensa kritiikiltä yksinkertaisesti siirtämällä kilpailevat peruskomukset oman tieteen ulkopuolelle. Hänen ei tarvitse keskustella muuta kuin hengenheimolaistensa kanssa. Luomanen itse toteaa pitävänsä tällaista ahdasmielisyyttä ”varsin perusteltuna” (589). Näin oletettavasti täysin objektiivinen lähestymistapa päättyy sulkeutuneeseen keskusteluavaruuteen.

Eniten Luomasta näyttää loukanneen se, että olen kritisoinut kirjassa muutamalla sivulla Heikki Räisästä. Luomanen on huolissaan siitä, että en kritiikissäni ole tehnyt täyttä oikeutta Räisäselle. Luomanen käyttää yhden kokonaisen sivun kolmen sivun mittaisesta kirja-arviostaan tuodakseen joitakin lisäyansseja Räisäs-kritiikkiini, jolla omassa kirjassani on hyvin marginaalinen ja esimerkinomainen asema. Erityisesti Luomanen arvostelee sitä, että en kritiikissäni mainitse kaikkia asiaan liittyviä tekijöitä. Kertoessani esimerkiksi **Peter Ballan** Räisäsen ajatteluun kohdistamasta kritiikistä en mainitse, että ”Ballan ja Räisänen ovat monista asioista samaa mieltä”. Itse kuitenkin luulen, että maailmasta lienee vaikea löytää kahta ihmistä, jotka eivät olisi ”monista asioista samaa mieltä”. Viisisataasivuinen kirjani, jonka pituutta Luomanen moittii, olisi moninkertaistunut, jos minun olisi pitänyt

tuoda kritiikin ohella esille myös ne asiat, joista ihmiset ovat samaa mieltä, koska niitä lienee lähes lukematon määrä.

Aku Visala, Antti Mustakallio ja Rope Kojonen

Aku Visala (*Perusta* 6/2007: 358–60) väittää, että supranaturalistisen lähestymistavan mukaan jokainen tutkija on niin sidottu ennako-oletuksiinsa, ettei ole mitään tapaa testata ennako-oletuksia kokemuksen pohjalta.

Tämä väärinkäsitys on aika yleinen UTR:a käsittelevissä kritiikeissä ilmeisesti siksi, että käsitteelin tätä kysymystä perusteellisesti vasta UTE:n yhdeksännessä luvussa otsikolla ”Menettäkö uskonnollisesti sitoutunut tiede kosketuksen todellisuuteen?” Vaikka tosiasioiden käsitteellistäminen on aina sidoksissa tutkijan lähtökoh-
taoletuksiin, kristillisen luomisnäkemyksen mukaan ihmisen kokemuksessa on ei-käsitteellinen perustaso, joka saattaa ihmisen kosketuksiin todellisuuden kanssa. Niinpä on mahdollista vertailla tieteellisiä teorioita ja niiden taustalla olevia uskonnollisia lähtökoh-
toita niiden selitysvoiman perusteella.

Käytännössä tiede joutuu oletamaan, että havainnot antavat luotettavaa tietoa todellisuudesta, koska ilman tätä oletusta suuri osa tieteen mielekkyydestä katoaa. Tämän oletuksen perustelut kuitenkin täytyy saada tieteen ulkopuolelta jo ennen kuin tiedettä aletaan harjoittaa. Tässä on kristillisen luomisnäkemyksen yksi merkitys tieteelle. Tutkimusohjelmallinen naturalismi ei anna perusteita uskoa tajunnan ulkopuolisten esineiden olemassaoloon. Tutkimusohjelmallinen naturalismi johtaa tietoteoreettiseen ja ontologiseen konstruktivismiin, kuten **Michael C. Rea** on argumentoinut kirjassaan *World Without Design* (Oxford University Press 2004).

Teistisen filosofian mukaan havaintokokemuksessa on kaksi tasoa, havaitseminen ja havainnolle annettu tulkinta. Havaitsemisen perustaso on automaattinen ja mekaaninen prosessi. Ihminen voi välttää näköhavainnon syntymistä vain sulkemalla silmänsä. Vaikka havainnon perustaso on mekaa-

ninen ja välitön, havaintojen tulkinta, merkityksen antaminen, ei ole mekaanista. Tulkinta on aktiivista, intentionaalista toimintaa, johon vaikuttavat yksilön tietorakenteet ja hänen kulttuurinen taustansa. Tulkinna aktiivisuus ja intentionaalisuus eivät kuitenkaan poista havainnon perustana olevia automaattisia ja mekaanisia prosesseja.

Havaitsemisen perustaso on suhteellisen vapaa kasvatuksen, aikaisemman kokemuksen, kielellisten ja käsitteellisten valmiuksien vaikutuksesta. Yksivuotias näkee tomaatin suunnilleen samalla tavalla kuin aikuinen, vaikka heidän kokemukselliset, kielelliset ja käsitteelliset valmiutensa ovat hyvin erilaisia. Jos kadotetaan näkyvistä havainnon perustaso, ei pystytä tekemään oikeutettua havainnon kyvyllä saattaa meidät kosketuksiin todellisuuden kanssa.

Välittömän kokemuksen tasolla ihmisellä on suora pääsy todellisuuteen ja sillä tasolla todellisuuden asiantilat ovat samoja kaikille ihmisille. Tulkinna eivät vaikuta havainnon mekaaniseen perustasaan. Mekaanisen tason lisäksi havainnoissa on kuitenkin myös tulkinnallinen taso, koska havaitsijan eksistentiaalinen kiintopiste eli Arkhimedeen piste vaikuttaa havaintojen hahmottamiseen. Tulkinnallista tasoa ja tiedollisen kiintopisteen merkitystä voidaan kuvata esimerkiksi kolmesta ihmisestä, jotka tarkastelevat **Claude Monetin** maalausta *Lumpeet*. Jos henkilö tarkastelee maalausta kahden senttimetrin päästä, hän näkee vain väriläiskiä. Hänen havaintonsa voivat olla tarkkoja, mutta huolellisinkaan tutkimus tältä etäisyydeltä ei auta häntä hahmottamaan yksityiskohtia oikeassa suhteessa kokonaisuuteen. Henkilö, joka tarkastelee maalausta kahden metrin etäisyydeltä, pystyy hahmottamaan, että maalauksessa on lumpeita. 50 metrin etäisyydeltä maalausta tarkasteleva ihminen näkee taulun niin epämääräisesti, että hän kuvittelee näkevänsä pilviä.

Havaintojen mekaanisella tasolla kaikki ihmiset ovat välittömällä tavalla kosketuksessa todellisuuteen. Ihmisen eksistentiaalinen sijoittuminen todellisuuteen kuitenkin ohjaa sitä, missä valossa ihminen hahmottaa asiantilat. Tutkija on tutkimustyötään

tehdessään aina jossakin pisteessä, osallisena jostakin näkökulmasta. Rajallinen ihminen voi olla sijoittunut vain yhteen pisteeseen kunakin hetkenä. Siksi tieteessä tarvitaan dialogista pluralismia, jossa eri näkökulmista todellisuutta tarkastelevat ihmiset ovat vuorovaikutuksessa toistensa kanssa. Tiedollisen kiintopisteen määräämä näkökulma vaikuttaa havaintojen tulkintaan.

Nämä kaksi havainnon tasoa (mekaaninen ja eksistentiaalis-perspektiivinen taso) on erotettava havaittujen asiaintilojen teoreettisesta tulkinnasta. Aina kun havaitut tosiasiat otetaan mukaan tieteelliseen keskusteluun, niille joutuu jokainen antamaan tulkinnan omasta teoreettisesta viitekehystä lähtien. Tieteellinen käsitteenmuodostus ei ole teoreettisesti neutraali. Jokainen teoreettinen kuvaus tosiasioista on riippuvainen teoreettisesta viitekehystä. Mutta tämä ei kumoa sitä, että itse tosiasioissa havaintojen kautta ilmenevä järjestys ei ole heijastusta teoreettisesta järjestä. Tosiasioiden järjestys on annettuna ihmisen kokemuksessa. Tämä tosiasioiden annettu järjestys on jokapäiväistä kokemusta. Tämä tekee mahdolliseksi teorioiden testaamisen ja kilpailevien perususkomusten rationaalisen vertailun.

UTE:tä käsittelevässä artikkelissaan (*Perusta* 1/2009: 24–27) Aku jatkaa saman ongelman pohdintaa. Hän etsii aivan oikein vapautusta tilanteesta, jossa kukin tutkija tarkastelee todellisuutta omasta näkökulmastaan, ilman että olisi mahdollisuutta päästä yksimielisyyteen joistakin todellisuuden asiainiloista, joiden perusteella eri näkemysten selitysvoimaa voitaisiin arvioida.

Tällaisten kaikille yhteisten asiaintilojen perusteleminen ei kuitenkaan mielestäni edellytä metodologista naturalismia vaan kristillistä luomisenäkemyksiä, koska viime mainitun mukaan kaikki ihmiset ovat kosketuksissa todellisuuteen välittömän kokemuksiensa tasolla. Voimme päästä selitysvoiman arvioinnin kannalta riittävään yhteisymmärrykseen siitä, että erilaiset tapamme käsitteellistää tiettyä ilmiötä viittaavat samaan asiaintilaan, niin että olemme kohtuullisen yksimielisiä siitä, mitä kiista koskee. Suuria ongelmia kohtaamme tietenkin

sellaisten kysymysten kohdalla, jotka ovat niin laaja-alaisia, että tulee vaikeaksi kohdentaa asioiden todentamiseksi välttämättömiä asiointiloja. Esimerkki tästä on kiista evoluutioteoriasta. Vaikka evoluutiomekanismien olemassaolosta ollaan yksimielisiä, on vaikea hahmottaa sitä, missä mielessä biologisten evoluutiomekanismien voidaan katsoa selittävän esimerkiksi tajunnan ja järjellisen ajattelun olemassaoloa, jotka ei-reduktiivisen näkemyksen mukaan eivät ole palautettavissa pelkkään biologiaan.

Tähän kysymykseen liittyy myös **Antti Mustakallion** (*Perusta* 6/2007: 364–5) kritiikki sitä kohtaan, että käytän hyväkseni naturalististen tutkijoiden tutkimustuloksia, vaikka Antin mukaan pidän naturalistista tutkimusta muuten ”kelvottomana”. Kuten artikkelin metodologisessa johdannossa totean, dialogisen pluralismin mukaan erilaisista lähtökohtaoletuksista tutkimustyötä tekevät tutkijat pystyvät paljastamaan suhteellisen tosia asiointiloja, joita voidaan uudelleen tulkittuna sovittaa osaksi omaa näkemystä. Tämä johtuu siitä, että välittömän kokemuksen tasolla kaikki ihmiset ovat kosketuksissa samaan todellisuuteen, vaikka tutkijan eksistentiaalinen Arkhimedeen piste ja teoreettinen viitekehys vaikuttavat siihen, miten hän asiat hahmottaa ja miten hän ne teoreettisesti käsitteellistää.

Myös **Rope Kojosen** kommentti (*Perusta* 6/2008: 336–8) liittyy samaan ongelmakenttään. Rope kirjoittaa: ”Lisäksi Puolimatka argumentoi, että tieteen mahdollisuus riippuu laaja-alaisista ennako-oletuksista. Näin epäilemättä onkin. Edellä mainitusta ei kuitenkaan seuraa, että tieteellistä argumenttia voitaisiin rakentaa uskonnollisen kokemuksen tai uskonnollisen ilmoituksen varaan. Sen sijaan on mielestäni perusteltua väittää – – että tieteessä käytettyjen argumenttien tulee olla kaikkien keskustelijoiden arvioitavissa.” (337.)

Tieteellisen argumentaation taustalla vaikuttaa käsitykseni mukaan aina uskonnollinen (teistinen, ateistinen, agnostinen) taustaoletus. Näiden taustaoletusten pohjalta rakennettuja hypoteeseja pyritään tieteessä systemaattisesti ja kokemusperäisesti koettelemaan. Vaikka kokemusten tulkintaan

vaikuttavat lähtökohtaoletukset, kaikki ihmiset ovat kosketuksissa samaan todellisuuteen.

Arkielämän tasolla pystymme saavuttamaan yksimielisyyden esimerkiksi siitä, että $2 + 2 = 4$. Ei kuitenkaan ole yksiselitteistä tulkita, mitä $2 + 2 = 4$ tarkoittaa. Pyrittäessä vastaamaan tähän kysymykseen joudutaan luomaan teorioita, jotka sisältävät hypoteesin todellisuuden luonteesta. Yksi kaikkein perustavimmista kysymyksistä koskee sitä, mitä laskutoimituksessa ilmaistut symbolit merkitsevät. Mitä oikeastaan tarkoitetaan lukumäärällä? Tästä kysymyksestä matemaatikoilla on erilaisia teorioita. Näissä erilaisissa teorioissaan matemaatikot ilmaisevat erilaisia käsityksiä lukujen suhteesta muihin todellisuuden aspekteihin. He ilmaisevat erilaisia käsityksiä siitä, minkälainen merkitys matemaatikalla on esimerkiksi todellisuuden ymmärtämisessä ja sen järjestyksen käsitteellistämässä. Samalla näissä teorioissa on riittävästi yhteistä, niin että ne mahdollistavat käytännöllisen yhteisymmärryksen perustavista laskutoimituksista.

Voimme verrata tätä tilanteeseen, jossa materialisti ja teisti ruokailevat yhdessä ja teisti pyytää materialistia ojentamaan hänelle suola-astian. Materialistin ja teistin kokemus todellisuudesta on riittävän samanlainen, niin että pyyntö tulee ymmärrettyksi ja käytännöllinen yhteistoiminta sujuu ongelmitta. Materialisti ja teisti pystyvät myös keskustelemaan monista suola-astian ominaisuuksista ongelmitta. He voivat arkikokemuksen tasolla ymmärtää toisiaan esimerkiksi puhuessaan suola-astian kauneudesta. Jos he kuitenkin alkavat tarkemmin pohtia omia käsitejärjestelmiään, he huomaavat, että kauneuden käsitteellä on heidän käsitejärjestelmässään erilainen asema ja sisältö. Materialistin mukaan koko todellisuus on luonteeltaan fysikaalista. Niinpä kauneus on jotakin sellaista, mikä riippuu täysin fysikaalisesta. Teistin mukaan taas fysikaalinen on vain yksi todellisuuden aspekteista. Kauneus on redusoimaton aspekti Jumalan luoman todellisuuden rakenteessa.

Koska teoriat nousevat arkikokemuksista, teorioissa on yhteinen alue, joka perustuu arkikokemuksen yhteisyyteen. Erilais-

ten teorioiden ja peruskomusten testaaminen on mahdollista kaikille yhteisen kokemusperustan varassa, vaikka tämä testaaminen ei olekaan aina yksiselitteisen helppoa, koska havaintojakin voidaan tulkita osin eri tavoilla.

Leo Näreaho

Leo Näreahon arvion (*Vartija* 5–6/2008: 207–210) keskeinen ongelma on puutteellinen ymmärrys kumoajien merkityksestä puolustamassani supranaturalistisessa tietoteoriassa. Hän kirjoittaa: ”Jos historian tutkimus vakuuttavasti osoittaa jonkin Raamatun kuvauksen vääräksi, on supranaturalistisen eksegeetin hylättävä historian tutkimuksen tulokset” (209). Näin ei ole asianlaita. Tässä tapauksessa supranaturalistilla on ainakin kaksi vaihtoehtoa: (1) Hän pystyy osoittamaan kyseiset tutkimustulokset epäpäteviksi. (2) Hän korjaa käsitystään Raamatun luotettavuudesta.

Raamatun luotettavuutta ei pidetä kumoamattomana tosiasiana, vaan sellaisena, joka avoimesti altistetaan kumoamiselle. Kumoamiseksi ei kuitenkaan kelpaa se, että filosofis-uskonnollisilla perusteilla määritellään tiede ainoaksi luotettavaksi tavaksi saada tietoa maailmasta ja määritellään tiede niin, että tieteessä on oikeus vedota vain luonnollisiin syihin. Tällä tavalla voitaisiin puhtaasti filosofis-uskonnollisilla perusteilla väittää, että Jeesus ei noussut ruumiillisesti kuolleista pelkästään esittämällä joi-takin aihetodisteita naturalististen teorioiden puolesta, kuten ”Opetuslapset varastivat ruumiin”, tai ”Jeesus ei kuollut ja virkosi haudassa” ja sulkemalla pois Jeesuksen ruumiillinen ylösnousemus tieteen määritelmän avulla. Naturalististen teorioiden täytyy kestää avoin ja kriittinen keskustelu, jossa kilpailevia vaihtoehtoja ei suljeta keskustelun ulkopuolelle määrittelemällä tiede naturalismin ehdoilla.

Näreaho ymmärtää väärin **Plantingan** evoluutioteoreettisen argumentin naturalismia vastaan ja sen, miten olen sitä soveltanut kirjassani. Hän kirjoittaa: ”Alvin Plantingan – – mukaan teistinen lähtökohta takaa tiedollisten kykyjemme luotettavuuden

paremmin kuin naturalistinen oletus. Puolimatalla argumentti palvelee ensisijaisesti Raamatun ilmoituksen pätevyyttä. Mutta lopultahan Puolimatkan on päädyttävä siihen, että luotettavaa tutkimusta voi tehdä vain henkilö, joka on raamatullisessa (ilmeisesti Puolimatkan määrittelemässä ’uskossa’), koska vain Raamatun ilmoituksen omaksuminen voi tuottaa luotettavia tutkimustuloksia.”

Näreaho on ymmärtänyt Plantingan argumentin aika perusteellisesti väärin, mikä on mahdollista todentaa lukemalla Plantingan argumentin suomennos netistä www.perustelu.fi. Plantingan mukaan kyse ei ole siitä, omaksummeko Raamatun ilmoituksen, vaan siitä, onko Raamatun ilmoitus tosi. Jos ihmistä ei ole luotu Jumalan kuvaksi ja hän on kehittynyt ohjaamattoman evoluution tuloksena, ei ole syytä olettaa ihmisen älyllisten kykyjen kehittyneen luotettaviksi. Tässä tilanteessa ei auttaisi Raamatun ilmoituksen omaksuminen. Eihän ihmisten älyllisiä kykyjä millään tavalla parantaisi se, että ihminen alkaisi kuvitella olevansa luotu Jumalan kuvaksi ja että hän sillä perusteella pitäisi epäluotettavia älyllisiä kykyjään luotettavina. Tämä veisi häntä vain syvemmälle harhaisiin käsityksiin.

Matti Kamppinen

Matti Kamppinen (*Tieteessä tapahtuu* 7/2008) on onnistunut sovittamaan parin sivun mittaiseen arvioonsa joukon ristiriitaisia väitteitä. Yhtäältä Kamppinen uskoo minun olevan fundamentalistin, joka julistaa ehdottomia totuuksia ilman avoimuutta kritiikille. Samanaikaisesti hän uskoo minun olevan relativistin, jonka mukaan kaikki väitteet ovat yhtä päteviä. ”Puolimatkan mukaan Raamatun tekstin tutkimisessa asiantuntijuus voidaan sivuuttaa, koska jokainen tulkinta on yhtä pätevä” (85, kursivointi lisätty). Yhtäältä haluan Kamppisen mukaan tehdä Raamatun Jumalasta tiedon ja erityisesti itsetuntemuksen perustan ja samanaikaisesti Kamppinen kuitenkin uskoo, että olen täydellinen relativisti, jonka mukaan mikä tahansa tulkinta ja mikä tahansa teksti on yhtä hyvä perusta itseymmärryk-

selle. ”Jos joku kokee aivan tosissaan, että Ilmestyskirjassa tai Hesekielin kirjassa hänelle puhuu olento, joka kehottaa teurastamaan kaikki lähellä olevat, on tämä tulkinna ja sen seuraukset aivan yhtä oikeutettuja kuin mikä muu tahansa, jos Puolimatkan teeseihin on uskomista. Tai jos joku on sitä mieltä, että Adolf Hitlerin *Taisteluni* -teoksen lukeminen on parasta itseymmärryksen kultivointia, on tämäkin uskomus yhtä oikeutettu.” (85.)

Kamppinen torjuu puolustamani dialogisen pluralismin, jonka mukaan tieteellistä tutkimusta voidaan tehdä erilaisten perususkomusten pohjalta, joiden paremmuutta vertaillaan selitysvoiman ja johdonmukaisuuden perusteella. Samanaikaisesti Kamppinen usko, että hänen puolustamansa vaihtoehdot poissulkeva naturalistinen tiede mahdollistaa sen perususkomusten koetteluun: ”Naturalismin yksi vahvoja puolia on sen koeteltavuus” (86). Miten naturalismia koetellaan tilanteessa, jossa sen vaihtoehdot suljetaan keskustelun ulkopuolelle jo tieteen määritelmän avulla? Jos naturalismin ydinväite on, ettei Jumalaa tai mitään jumalankaltaista olentoa ole olemassa ja että hienosäädetty maailmankaikkeus on syntynyt ilman järjellistä suunnittelua, miten tätä koetellaan tilanteessa, jossa Jumalan olemassaolon mahdollisuuskin on suljettu keskustelun ulkopuolelle?

Kamppinen ei perustele väitettään, että teistinen lähtökohta pitäisi sulkea tieteen ulkopuolelle. Sen sijaan hän esittää seuraavan retorisen ilotulituksen: ”Puolimatka syyttää naturalistista tiedettä suljetuksi keskusteluvastuudeksi. Avoimuutta olisi se, jos kristinuskon Jumala otettaisiin tieteellisen keskustelun lähtökohdaksi. Onko tämä Jyväskylän kasvatustieteen sanamagiaa, täydellinen filosofinen katastrofi vai pahaa unta? Jos yliluonnolliset elementit sallitaan, voisimme yhtä hyvin vedota kabbalistiikan numeromystiikkaan, dogonien Amma-jumaluuteen, tai wiccalaisuuden kolmoisjumalattareen, jossa on miespuolisiin jumaliin kyllästyneille naista riittämiin.” (85–86.) Kamppinen jättää kokonaan huomiotta sen, että näistä uskonnollisista vaihtoehdoista nimenomaan kristinuskon Jumalan

varaana rakentui uuden ajan alussa kulttuuriri, jossa syntyi moderni kokeellinen luonnontiede. Erilaiset maailmankatsomukset ja uskonnot ovat jo vuosituhansien ajan voineet kilpailla sen osalta, mikä niistä pystyy luomaan perustan luonnontieteen kehittämiselle. Viimeaikaiset tieteen historian tutkimukset ovat osoittaneet, että kristinuskon perususkomuksilla oli tieteen kehitystä olennaisesti edistävä vaikutus. Mikä tahansa supranaturalistinen (tai naturalistinen) vaihtoehto ei ole yhtä hyvä. Tarkoitus on nimenomaan koetella perususkomuksia, ei uskoa mitä tahansa. Tällaisen perususkomusten koettelemisen Kamppinen suosittelena suljettu keskusteluvaruus estää.

”Naturalistisen tieteen yksi keskeisiä oikeuttajia on toimiva teknologia. Sen enempää islamin kuin kristinuskon supranaturalismi ei auta tekemään toimivaa kuokkaa, kännykästä puhumattakaan.” (86.) Kamppinen mukaan supranaturalistiset kulttuurit eivät pystyneet kehittämään toimivaa kuokkaa. Väite on varmasti historiallisesti epätosi. Toimivan kuokan tai kännykän rakentaminen ei edellytä sitä, että ihminen on ateisti. Historian todistus näyttäisi olevan päinvastainen. Naturalismi ei innoittanut tutkimaan luontoa kokeellisesti ja systemaattisesti, koska luonnon ajateltiin olevan perimmäältään sattumanvarainen.

Yksi Kamppinen perusväiteistä on, että supranaturalistinen ”uskonto rapauttaa argumentaation” (85). Kamppinen arvion luettuani minusta näyttää siltä, että argumentaatio rapautuu tilanteessa, jos perususkomusten kriittinen tarkastelu pyritään sivuuttamaan ja korvaamaan propagandauseilla.

Pertti Töttö

Pertti Töttö käsittelee kirjaani UTE *Hel-singin Sanomien* kolumnissaan ”Juhlavuoden lukupaketti” 10.2. 2009. Hän ei käsittele kirjani filosofisia perusargumentteja. Hän ainoastaan siteeraa (usein epätarkasti) joitakin kirjassa esiteltyjä keskusteluja ja rakentaa niistä omatekoisia argumentteja. Vaikka Töttö väittää lukeneena koko ”kuusisataasiivisen teoksen tukka pystyssä” (ilmeisesti

kirjani ei ole puuduttavan tylsä), hän rakentaa omat kommenttinsa muutamilla sivuilla esiteltyjen asiaa koskevaa tieteellistä ja filosofista keskustelua raportoivien selontekejojen varaan, tulkiten niitä useimmiten irrallaan tekstiyhteydestään.

Töttön mukaan vastakkain ovat kreationistinen ”tiede” ja evoluutioteoria. Hänen mielestään olen kirjassani vaatinut kreationismin opettamista koulussa evoluutioteorialle vaihtoehtoisena tieteenä. ”Kreationistit – – haluavat iskeä koulujen biologian opetukseen ja laittaa lapset ratkaisemaan evoluutioteorian ja luomisopin ristiriidan. Tällaista lasten hyväksikäyttöä vastaan Euroopan neuvosto otti kantaa.”

Töttön käsitteellinen asetelma on liian yksinkertaistava eikä tee oikeutta sille, mitä olen kirjassani puolustanut. Puolustamani teistinen näkemys mahdollistaa monia vaihtoehtoisia tapoja ymmärtää suhde Jumalan luomistyön ja biologisen evoluutioteorian välillä mukaan luettuna teistinen evoluutioteoria. Filosofina en näe tarpeelliseksi ottaa ehdotonta kantaa yhden teistisen tulkinnan puolesta toista vastaan. Olen ensisijaisesti kiinnostunut kiistasta teistisen ja ateistisen/agnostisen näkemyksen välillä ja argumenttini kohdistuvat lähinnä pyrkimykseen esittää ateistis-uskonnollisia päätelmiä tieteen nimissä. Tästä näkökulmasta käsin esittelen aiheita koskevaa keskustelua ja argumentteja puolesta ja vastaan. Keskustelun esittely on välttämätöntä, jotta voitaisiin selvittää asiaa koskevaa käsitevaruutta. Töttö pitää yhtenä kirjani ongelmana, että olen ”markkinoinut kreationistien argumentteja evoluutioteoriaa vastaan”. Paitsi että tämä vastakkainasettelu kreationismi – evoluutioteoria on käsitteellisesti liian primitiivinen, on myös erikoista vaatia tieteen itsekriittisyyden nimissä sitä, että jonkin keskustelusuosapuolen argumentteja ei saisi esitellä.

Toiseksi Töttö antaa väärän kuvan Euroopan neuvoston julkilausumasta. Hän jättää kertomatta, että kyseinen julkilausuma kieltää opettamista myös niin sanottua ”ohjatun evoluution” ajatusta, eli käsitystä, jonka mukaan Jumala on luonut maailman käyttäen evoluutiota työkalunaan. Neuvos-

to mieltää tämänkin käsityksen ei-hyväksyttäväksi kreationismiksi. Toisin sanoen ainoastaan evoluution ateistinen tulkinta on sallittu. Tällainen lähestymistapa merkitsee sitä, että ateismia opetetaan kouluissa tieteen nimissä.

Kuten edellä totesin, perimmäinen vastakkainasettelu ei ole luomisen ja evoluution välillä, vaan sen välillä, ohjaako Jumala kaikkia fysikaalisia ja biologisia prosesseja vai ei. Käytän usein kirjassani vastakkainasettelua luominen – *ohjaamaton* evoluutio, jolloin luomisen alle sijoittuu myös evoluutiomekanismien luominen. Teistin kannalta on ilmeinen tosiasia, että Jumala käyttää evoluutiomekanismeja, sillä on ilmeistä, että lapset eroavat vanhemmistaan. Kysymys on lähinnä siitä, missä määrin Jumala on käyttänyt näitä mekanismeja luodessaan eläinmaailman moninaisuutta. Luominen – evoluutio -vastakkainasettelu on tässä suhteessa harhaanjohtava.

Töttö väittää myös, että yritän puolustaa käsitystä, jonka mukaan ”ihmisen altruismi kumoo geenien itsekkyyden”. Käsittelem kysymystä ihmisen altruismista ja geenien itsekkyydestä sivuilla 461–4 UTE:n kuudennessa luvussa, jonka otsikkona on ”Miten tieteentekijöiden uskonnolliset sitoumukset ohjaavat tosiasioiden hahmotamista”. En missään kohden väitä, että ihmisen altruismi kumoo geenien itsekkyyden. Esittelen australialaisen filosofin **David Stoven** argumenttia, jonka mukaan **Richard Dawkinsin** teoria ”itsekkästä geenistä” on darwiniaaninen satu, jossa on polyteistisen uskonnon piirteitä. Geenit ovat kemikaalikokoelmia eivätkä kemikaalikokoelmat ole itsekkäitä tai epäitsekkäitä. Ne eivät myöskään ole ihmistä mahtavampia olentoja, jotka ohjaisivat ihmisen elämää. Samassa yhteydessä käsittelem myös sitä, että Dawkins puolustaa kahta toisen kanssa ristiriitaista tulkintaa ihmisen altruismista. Tarkoituksena on molemmissa tapauksissa tarjota esimerkkejä siitä, millä tavalla naturalistinen lähestymistapa värittää tietyille tosiasioille annettua tulkintaa. Töttön oman positivistisen näkemyksen pohjalta voi olla vaikea tehdä oikeutta näkemykselle, jonka mukaan laaja-alaiset

viitekehukset vaikuttavat tosiasioiden tulkintaan.

Töttön väitteen mukaan puolustan näkemystä, jonka mukaan lajien välimuodoista ei ole lainkaan näyttöä. Tosiasiassa tämänkaltaiset väitteet ovat asiantuntemukseni ulkopuolella enkä ota niihin kantaa, kuten kirjassani sanon (s. 229): ”Paleontologian ammattikunnan ulkopuolisen on hyvin vaikea saada luotettavaa kuvaa siitä, mitä fossiiliaineistosta itse asiassa voidaan päätellä.” Taaskin Töttöä ilmeisesti loukkaa se, että olen esitellyt myös evoluutiokriittikojen näkemyksiä.

Esko Valtaoja ja Skepsis

Esko Valtaojan ja Skepsiksen kommentit ovat samansuuntaisia. Molemmille yhteisen salaliittoteorian mukaan olen osa amerikkalaisten ohjaamaa maailmanlaajuisia kreationistista salaliittoa, joka pyrkii siihen, että lapsille koulussa opetettaisiin tieteenä sitä, että maa on luotu 6000 vuotta sitten kuudessa päivässä. Tämä pyrkimys salataan puhumalla älykkäästä suunnittelusta ja kriittisestä ajattelusta.

Turun Sanomien kolumnissa ”Tieteen riemuvuosi” 20.1. 2009 Valtaoja sanoo minun puolustavan seuraavanlaista kehäpäätelmää: ”Koska järki on Jumalan lahja, ainoastaan oikeassa (eli Puolimatkan oikeana pitämässä) uskossa olevien tutkijoiden järkeen voi luottaa. Siispä ei tarvitse piitata Darwinista eikä muistakaan modernin tieteen tuloksista, koska ne eivät ole uskovien tutkijoiden aikaansaannoksia. Meidän uskonsuuntamme tulkinta Raamatusta on parempi tieteellinen totuus.”

Kyseinen kehäpäätelmä on ilmeisesti Valtaojan Näreojalta lainaama ja osittain uudelleen muotoilema tulkinta Alvin Plantingan evoluutioteoreettisesta argumentista naturalismia vastaan, johon kirjassani tukeudun. Plantingan argumentin juoni on melko lailla erilainen kuin mitä Valtaojan tulkinta antaisi ymmärtää. Plantingan argumentin mukaan naturalistisesti tulkittua evoluutioteoriasta seuraa, ettei ole perusteita olettaa ihmisen älyllisten kykyjen olevan luotettavia. Koska uskomuksen si-

sällöllä ei naturalismin mukaan ole eloonjäämisarvoa, evoluution seurauksena ihmisen uskomukset voivat olla tosia, mutta yhtä hyvin ne voivat olla epätosia. Niinpä naturalistilla ei ole perusteita luottaa omiin uskomuksiinsa. Koska naturalismi on yksi hänen uskomuksistaan, hänellä ei ole perusteita luottaa naturalismiin.

Plantingan argumentti ei siis pyri osoittamaan, ettei naturalistien järkeen voi luottaa, vaan ettei naturalismi anna perusteita luottaa järkeen. Kyse on siitä, minkä perususkomusten valossa inhimilliset tietolähteet pystytään oikeuttamaan, ei siitä, toimiiko jonkin tietyn ihmisryhmän järki vai ei. Koska järki on Jumalan lahja ja Jumala on luonut yhtä lailla naturalistit kuin teistitkin, ihmisjärkeen voi luottaa. Naturalistien oletuksen mukaan järki ei ole Jumalan lahja. Tämän oletuksen valossa ei ole perusteita luottaa järkeen, koska ohjaamattoman evoluution prosessit eivät takaa järjen luotettavuutta.

Kotimaan verkkolehdestä Valtaoja niputtaa yhteen kirjat UTR, UTE sekä *Hel-singin Sanomien* Vieraskynä-artikkelin ja katsoo niiden edustavan kristillistä fundamentalismia ja kreationismia. Häneltä on jäänyt huomaamatta, että kaikki Vieraskynä-artikkelissa ilmaistut ajatukset ovat juutalaisen ateistifilosofin **Thomas Nagelin** artikkeleista.

Nagel edustaa tämän artikkelin alussa esiteltyä dialogisen pluralismin ja maltillisen perustusteorian mukaista ajattelutapaa, jossa myönnetään perususkomusten merkitys tieteellisen tutkimuksen kannalta ja puolustetaan erilaisista lähtökohdista tutkimustaan tekevien tieteenekijöiden avointa vuorovaikutusta. Koko tämä filosofinen kehitys on jäänyt Skepsikselta ja Valtaojalta huomaamatta. Heidän ateistinen tai agnostinen maailmankuvansa on niin suljettu, että he eivät pysty hyväksymään edes avaramielistä ateistista näkemystä edustavaa tutkijaa.

Yhteisenä piirteenä Valtaojan ja Skepsiksen kaltaisille tieteen puolustajille on se, että he luopuvat tieteellisen viestinnän perussäännöistä. Vastustajan kanssa ei keskustella. Vastustaja on paha, petollinen,

tyhmä, tietämätön tai mieleltään tasapainoton. Otan esimerkiksi sen, miten Valtaoja puhuu Kotimaan verkkolehden haastattelussa 18.12.2008. Valtaojan mukaan Puolimatka ”sekoilee”, ”harhauttaa ala-arvoisella tavalla”, ”vaatii koko menestyksekkäästä tieteen perusmetodista luopumista vain siksi, että fundamentalistissävyyinen Jumala saataisiin kaiken lähtökohdaksi”, ”on litteä maa, 6000 vuotta sitten luotu -porukkaa, jonka kanssa kukaan järkevä ihminen ei tietenkään halua olla missään tekemisissä”. Niinpä hänen kanssaan ei ole tarpeellista argumentoida. Argumentoinnin sijasta tieteen puolustajat turvautuvat tunneperäiseen julistamiseen, jossa vastustajat leimataan pahuuden ja pimeyden lähettiläiksi tai mieleltään tasapainottomiksi. Itse julistajat katsovat edustavansa valistusta ja tietoa.

Modernien mielikuvien mukaan älyllisesti itsenäinen ja rohkea ihminen ei usko Jumalaan. Näiden mielikuvien voimasta kertoo, että Skepsis uskoo voivansa vaihtaa yleiseen mielipiteeseen ilman yhtään älyllistä argumenttia ja tietämättä mitään kirjojen sisällöstä. Vaikka he eivät lupauksista huolimatta uskaltaudu avoimeen väittelyyn kysymyksistä, he uskovat mielikuvien tekemän työn puolestaan. Edes vieraillessani luennoitsijana Skepsiksen yleisö-

kokouksessa yksikään hallituksen jäsenistä ei uskaltautunut mukaan julkiseen väittelyyn. Keskustelun välttäminen on tietyksi ainoa mahdollinen strategia, jos ei ole argumentteja vastustajan näkemyksen kumoamiseen.

Lopuksi

Dialogisen pluralismin ja maltillisen perustusteorian merkitystä ei aina ymmärretä suomalaisessa akateemisessa keskustelussa. Tähän johtopäätökseen päädyn analysoidessani kirjoistani esitettyjä arvioita. Positiivinen tiedekäsitys ja sille ominainen naturalistinen rajanvetokriteeri elävät edelleen vahvana tutkijoiden mielissä, vaikka ne on moneen kertaan kumottu tieteenfilosofiaassa. Perustelemattomat mielikuvat hallitsevat keskustelua ja vaikeuttavat vastakaisten näkemysten ymmärtämistä. Erilaisista lähtökohdista tutkimustaan tekevien tutkijoiden avoin ja kriittinen vuorovaikutus lienee ainoa tapa korjata tilannetta.

Tapio Puolimatka

VTT, TK,

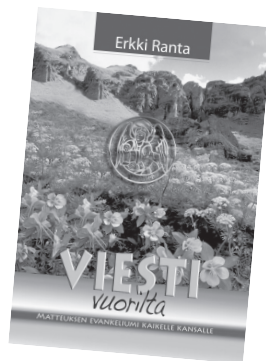
Jyväskylän yliopiston kasvatuk-

Uutuuksia Perussanomalta

Erkki Ranta

**VIESTI VUORILTA - MATTEUKSEN EVANKELIUMI
KAIKELLE KANSALLE**

Erkki Ranta jatkaa kiitosta saanutta sarjaansa. Vuorilta säteilee viestejä kristityistä valona ja suolana maailmassa, elämän arvojärjestyksestä, lopunajoista ja merkeistä. Vuorelta saadaan myös kaste- ja lähetyskäsky, kaikkien aikojen vaikuttavin tehtävänanto. Kirja ottaa erityisesti huomioon kirkkovuoden tekstit. Hinta 32,90 €.

Tilaukset puh. (09) 5123 9120, www.perusanoma.fi

Teoriaterroismia

Yhdysvaltain Alabaman osavaltion biologian oppikirjoihin on marraskuussa 1995 tehdyllä päätöksellä lisätty seuraava teksti:

Tämä oppikirja käsittelee kiistanalaista evoluutioteoriaa, jota jotkut tiedemiehet pitävät tieteellisenä selityksenä elävien olen-
tojen kuten kasvien, eläinten ja ihmisten alkuperälle. Kukaan ei ollut paikalla, kun elämä ilmestyi maapallolle. Sen vuoksi elämän alkuperää koskevia väitteitä on pidettävä teoriana ei tosiasiaina. Sana evoluutio viittaa monenlaisiin muutoksiin. Evoluutio kuvaa lajin sisällä tapahtuvia muutoksia (valkoiset perhoset voivat esimerkiksi kehittyä harmaiksi). Tämä prosessi on mikroevoluutiota, joka voidaan havaita ja jota voidaan pitää tosiasiaina.

Evoluutio voi myös tarkoittaa lajin muuttumista toiseksi kuten liskon muuttumista linnuksi. Tätä prosessia, jota kutsutaan makroevoluutioksi, ei ole kukaan havainnut, joten sitä tulee pitää teoriana. Evoluutio viittaa myös todistamattomaan uskoon, jonka mukaan sattumanvaraiset, tilastolliset voimat synnyttivät elollisen maailman. Elämän syntyyn liittyy monia vastausta vailla olevia kysymyksiä, joita oppikirja ei mainitse kuten:

- Miksi eliökunnan pääryhmät ilmestyivät fossiiliaineistoon lähes samanaikaisesti (Kambriakauden räjähdys)
- Miksi fossiiliaineistoon ei ole ilmestynyt yhtään uutta pääryhmää pitkään aikaan.
- Miksi kasvien ja eläinten pääryhmien

välillä ei ole yhtään välimuotoa fossiilien joukossa.

- Miten sinulla ja kaikilla elävillä olennoilla on täydellinen ja hyvin monimutkainen ”ohjelmisto” soluissasi elävän organismin rakentamiseksi.

Opiskele ahkerasti ja ole avoin. Ehkä eräänä päivänä sinäkin voit tuoda lisää tietoa teorioihin, jotka käsittelevät elävien organismien alkuperää.

Teksti on kiihkoton ja reilu kaikkia eri tavoin ajattelevia kohtaan. Reaktiot tekstiä vastaan ovat kuitenkin olleet kiivaita. Eugenie Scott, Kaliforniassa sijaitsevan kansallisen tiedekasvatuskeskuksen johtaja, kirjoitti välittömästi asiasta, että vaikka evoluution mekanismeista, nopeudesta ja sukupuista kiistelläänkin tieteen piirissä, niin itse evoluutio on tapahtunut tosiasiassa. Hän pitää erittäin vaarallisena, että evoluutio ja luomisnäkemys asetetaan rinnakkain, koska silloin koululaiset voisivat hylätä evoluution. Hän kehottaa lisäksi evoluutioteorian kannattajia välttämään väitelyä kristittyjen kanssa, koska he todennäköisesti häviävät keskustelun kristittyjen sulavan esiintymisen takia – ei niinkään todisteiden vuoksi. *Helsingin Sanomat* on kirjoittanut aiheesta toistuvasti samaan sävyyn viitaten asian takana oleviin konservatiivisiin uskonnollisiin ääriyhmiin. Näkemys on täysin virheellinen. Evoluution

dogmaattista opetusta vastustaa suuri joukko tavallisia kansalaisia ja tiedemiehiä täysin riippumatta heidän uskonnollisesta vakaumuksestaan.

Daniel Dennett kirjoitti vuonna 1995 julkaistussa kirjassaan *Darwin's Dangerous Idea* seuraavaa:

Jos välttämättä haluat opettaa lapsille si virheellisyyksiä - että maa on litteä, että ihminen ei ole luonnonvalinnan kautta tapahtuneen kehityksen tulos - niin sinun täytyy silloin vähintäänkin olettaa, että ne meistä, joilla on puheen vapaus, tulemme puuttumaan opetukseesi ja paljastamaan sen valheiden levittämiseksi. Pyrimme sen myös osoittamaan lapsillesi mahdollisimman pian.

Evoluutio-nimiseen mustaan laatikkoon ei kukaan asiaan vihkiytymätön saa kurkistaa. Sen mekanismeja ja ongelmia koskevaa keskustelua ei saa tuoda suuren yleisön nähtäville, ettei se vain hylkäisi sitä. Joka tätä yrittää, saa heti otsaansa leiman epä-tieteellinen, fundamentalisti, ääriuskovainen, maa-on-litteä-uskova, kuu-on-juustoa-mies ja ansioluettelonsa huuhaa-pal-kinnon.

Ei lasten vanhempia Alabamassa huoleta puheen vapaus vaan se, että ateistiset materialistit käyttävät koululaitosta aivopesuun

tuomitsemalla kaikki muut näkemykset elämän ja ihmisen synnystä ”uskonnoksi”. Jos haluaa ymmärtää, miltä tällaiset uhkaukset tuntuvat kristityistä vanhemmista, voi yrittää kuvitella niitä reaktiota, jotka joku johtava kristitty saisi aikaan, jos hän käyttäisi samanlaista kieltä esimerkiksi juutalaisia vanhempia kohtaan. He todennäköisesti tulkitisivat Dennettin sanan ”vähintäänkin” tarkoittavan myös sitä, että lapset voidaan pakolla riistää kalkkeutuneilta vanhemmiltaan ja heidän edustamansa huvittavat vähemmistöt voidaan jonain päivänä ympäröidä piikki-langalla.

On kysymys siitä, kuka hallitsee opetusta ja kulttuuria ja kenen luomiskertomus saa julkisuutta. On naiivia ajatella, että hallitseva materialistinen eliitti sallisi todellisesti mielessä ajatuksen ja puheen vapauden. Vain Kristuksen vapauttama ihminen ja yhteiskunta pystyvät siihen. Kristuksen jäädessä sivuun kirkon, yhteiskunnan ja yksilön ajattelussa katoaa lähimmäisen ajattelun kunnioittaminen ja sodan lait astuvat voimaan. ”Älkää ihmetelkö, veljeni, jos maailma vihaa teitä.”

Matti Leisola

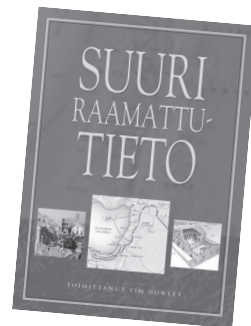
Teknillisen korkeakoulun bioprosessiteknikan professori

Uutuuksia Perussanomalta

Tim Dowley (toim.), Kai Takkula (suom.)

SUURI RAAMATTUTIETO

Värikäs aarreaitta Raamatun maailmaan. Kirja kertoo Raamatun käännösten syntyhistoriat lukuisine historiallisine karttoineen ja havainnollisine aikajanoineen. Suurteoksen sivuilta avautuu Lähi-idän kirjava elämänmeno ennen ja jälkeen Kristuksen syntymän. Hinta 35 €.

Tilaukset puh. (09) 5123 9120, www.perusanoma.fi

Kirkko ja rekisteröidyt parisuhteet

- Kannanotto piispainkokouksen työryhmän mietintöön

Piispainkokouksen vuonna 2005 asettama työryhmä on julkaissut mietintönsä. Työryhmä on päättänyt esittämään, että kirkko ei laatisi homoseksuaalisen parisuhteen siunaamista varten kaavaa kirkkokäsikirjaan. Työryhmä esittää myös, että kirkko voisi periaatteessa luoda oman tunnustuksensa pohjalta valtion lainsäädännöstä poikkeavan oman lainsäädännön.

Tältä osin mietinnön esitykset ovat perusteltuja ja kannatettavia. On syytä muistaa, että parisuhdelaki hyväksyttiin eduskunnassa vastoin kirkon kantaa. On perusteltua, että kirkko pysyy omalla kannallaan.

Mietintö päättyy kuitenkin toisenlaiseen ratkaisuun. Siinä esitetään, että piispainkokous laatisi ohjeet siitä, millainen rukoushetki tai vastaava toimitus on mahdollista suorittaa samaa sukupuolta olevien parisuhteen rekisteröinnin jälkeen.

Esitys on ristiriidassa mietinnössä esitettyjen kirkon perusteiden kanssa. Mietinnössä todetaan nimittäin selvästi, että Raamatun suhtautuminen homoseksuaaliseen käyttäytymiseen on kielteinen sekä Vanhan testamentin (3. Moos. 18:22) että Uuden testamentin (1. Kor. 6:9–11) osalta. Lisäksi mietinnössä todetaan, että sekä luterilaiset teologit että luterilainen oppi ja etiikka ihmiskäsityksineen ja luomisjärjestyksineen torjuvat homoseksuaalisen käyttäytymisen.

Vaikka kirkkokäsikirjaan ei ehdoteta parisuhteen siunaamisen kaavaa, ehdotettu rukoushetki merkitsee kirkon hyväksyntää samaa sukupuolta olevien parisuhteille.

Jos kirkko tällä tavoin antaa tukensa samaa sukupuolta olevien parisuhteisiin, se antaa viestin, joka on ristiriidassa kirkon perusteiden kanssa. Tuollaisella viestillä on vaikutuksensa mm. nuorten vasta vakiintumassa olevalle seksuaaliselle suuntautumiselle.

Mietinnön esittämistä lähtökohdista on siis syytä päätyä erilaisiin johtopäätöksiin kuin nyt on päädytty. On kestäväntöntä, että kirkko lähtisi toimimaan vastoin selvää Raamatun sanaa. Sellainen menettely heikentäisi

merkittäväällä tavalla koko kirkkoa ja sen yhtenäisyyttä. Se toisi kirkkoomme saman haajuannuksen, joka on rikkonut anglikaanisia kirkkokuntia.

Esitämme, että kirkko käyttää oikeuttaan määritellä oman uskonsa ja tunnustuksensa pohjalta suhteensa samaa sukupuolta olevien parisuhteisiin. Kirkon tulee pidättäytyä antamasta tukea samaa sukupuolta olevien liitoille ja ilmaista, ettei se ota palvelukseensa tällaisessa suhteessa eläviä.

Helsingissä 25.3.2009

Henrik Perret

pääsihteeri, rovasti
Suomen teologinen instituutti

Timo Junkkaala

toiminnanjohtaja, dosentti
Suomen Raamattuopiston Säätiö

Timo Laato

teol. tri, pastori
Länsi-Suomen Rukoilevaiset ry

Jussi Miettinen

pääsihteeri, pastori
Suomen Ev.lut. Opiskelija- ja Koululaisliiketoiminta

Pekka Mäkipää

lähetyksenjohtaja, pastori
Ev.-lut. Lähetysyhdistys Kylväjä

Lasse Nikkarikoski

toiminnanjohtaja, pastori
Suomen Luterilainen Evankeliumiyhdistys

Timo Rämä

lähetyksenjohtaja, rovasti
Suomen Ev.lut. Kansanlähetyksen keskus

Göran Stenlund

toiminnanjohtaja, fil. maist.
Svenska Lutherska Evangeliföreningen

Postmodernismin loppu: ”uudet ateistit” ja demokratia

Professori **Tina Beattie** Lontoosta esittää, että ”uuden ateismin” esille nostama vastakkainasettelu tieteen ja uskon välillä johtuu ennen kaikkea siitä, miten uskonto on määritelty empirismin ja kolonialismin hallitsemissa Britanniassa 1800-luvulta lähtien. Jo monella eri foorumilla julkaistussa artikkelissaan *Postmodernismin loppu: ”uudet ateistit” ja demokratia* Beattie kritisoi Dawkinsin militanttia ateismia siitä, että siinä tiede määrittellään ainoastaan empirismin ehdoilla.

(Ks. myös Cambridgen yliopiston ateismia käsittelevät internet-sivustot: www.investigatingatheism.com.)

– Heti aluksi on syytä huomauttaa, että uskonnon käsite sinänsä on harhaanjohtava. Se johtaa keskustelut väärintulkintoihin ja liialliseen yksinkertaistamiseen. Modernin kauden käsitystä uskonnosta ohjaa valistuksen jälkeinen lähestymistapa. Siinä tiede, järki ja edistys ovat korvanneet uskonnon länsimaisen elämän järjestyksen perustana. Samalla sana ”uskonto” on saanut sivumerkityksiä 1800-luvun länsimaisesta imperialismista. Englannin kielen sana *religion* juontuu latinan sanasta *religio*. Sillä on ollut erilaisia merkityksiä koko roomalaisen ja kristillisen historian ajan. Nykyisen merkityksensä se on kuitenkin saanut silloin, kun pyrittiin objektiiviseen, tieteelliseen tietoon, erityisesti aikakaudella, jolloin siirtomaiden valloitus muokkasi

modernia brittiläistä historiaa.

– Viktoriaanisenä aikana kehiteltiin uusia tieteenaloja, kuten antropologia ja etnologia. Niiden tarkoituksena oli tutkia sellaisia ”primitiivisiä” kansoja ja yhteisöjä, joita eurooppalaiset maailmanvalloittajat (empire-builders) kohtasivat matkoillaan. Charles Darwinin evoluutioteorian innostamana uskontojen tutkimuksesta muodostui luokittelun järjestelmä, jossa muita kulttuureja tutkittiin vertaamalla niitä läntisen sivilisaation määrittelemään normiin. Sitä toteuttivat ihmiset, jotka uskoivat, että valkoihoinen länsimainen mies seiso i evoluution portaiden ylimmällä askelmalla.

– Myös sanan *tiede (science)* merkitys muuttui 1800-luvulla. Aluksi sillä oli tarkoitettu kaikkia tiedon muotoja. Se piti sisällään niin teologian kuin filosofian. Vähitellen se kuitenkin kohdistui kapea-alaisesti objektiiviseen, rationalistiseen lähestymistapaan, jossa tieto määräytyi yksinomaan empiirisen havaintotiedon perusteella. Juuri tästä syystä nykyinen vastakkainasettelu ”tieteen” ja ”uskon” välillä on niin ongelmallinen. Meillä on vain kaksi liukasta käsitettä, joiden sisältöä sekoittaa voimakkaasti ambivalentti historiallinen perinne.

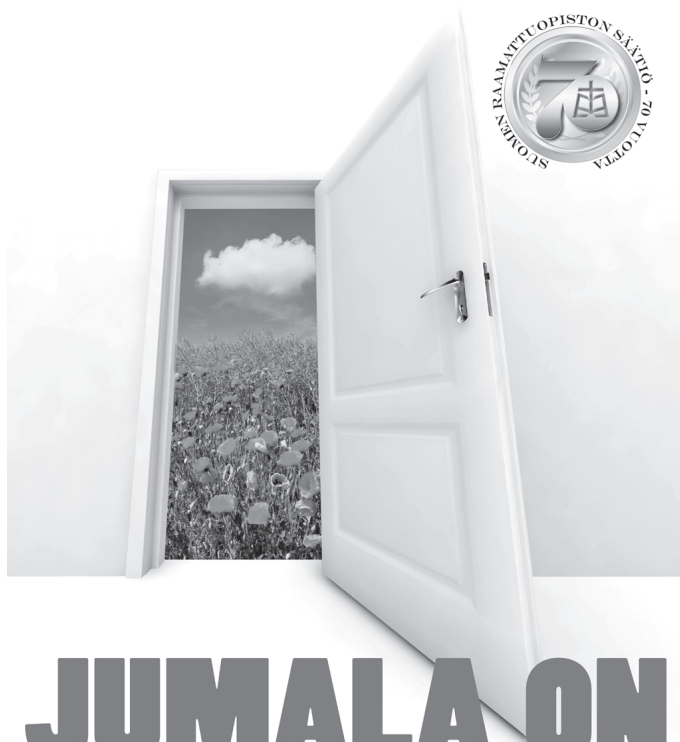
– 1800-luvun vastakkainasettelua uskonnon ja tieteen välillä ylläpiti pääosin valtataistelu tiedettä edustaneiden miesten ja Jumalan miesten välillä. Suurin osa heistä kuului viktoriaanisen ajan hallitsemiin luokkiin. Siinä, missä papisto ja Englannin kirkko (Church of England) oli ai-

emmin haastaa julkisen teorian prosessiä 1800-luvun puolessa välissä valta vaihtui. Tiedemiehet alkoivat viedä papistolta auktoriteettia sekä älyllisissä pohdinnoissa että arvojen luomisessa. Mutta aivan samoin kuin tuon ”sodan” toisella puolella oli paljon ystävällisempi ja luovempi vuoropuhelu tieteen tekijöiden ja teologien välillä – olihan yhteiskunta näkemyksiltään vielä enimmäkseen kristillinen – niin myös nykyään yritys kuvata tieteen ja uskonnon välistä suhdetta ainoastaan sovittamattomaksi konfliktiksi on vääristymä. Sen taustalla on monitahoisempi älyllinen ja uskonnollinen keskustelu.

– Monien tieteentekijöiden mielestä tieteen ja uskon välillä ei ole periaatteellista ristiriitaa. Eräät jopa sanovat, että kvantti-

fysiikka haastaa kaikenlaiset yritykset erottaa toisistaan luonnontieteellistä, filosofista tai teologista tietoa. Esimerkiksi ihmisen genomia koskevan tutkimusprojektin johtaja Francis S. Collins on kääntynyt ateistista kristityksi ja maininnut syyksi tieteellisen tutkimuksen. Lisäksi monet tiedeyhteisön jäsenet ovat tehneet pesäeron Richard Dawkinsin julkisuushakuiseen polemiikkiin sekä sitä seurailevaan ”uuteen ateismiin”. He nimittäin näkevät, että dogmaattisella ja ideologisesti ohjautuneella militantilla ateismillaan Dawkins on itse asiassa pettänyt juuri ne tieteelliset arvot, joita hän väittää edustavansa.

Tohtori Tina Beattie on katolisten opintojen professori Roehamptonin yliopistossa Lontoossa.

JUMALA ON

Älä murehdi, iloitse elämästä!

Hengelliset syventymispäivät • 27.-30.8.2009

JohanneksenkirKKo • Tempeliahukion kirKKo • Helsinki

Sanan selitystä

Tässä valaistaan lyhyesti kirkkovuoden kunkin pyhäpäivän yhtä raamatun tekstiä.

Korotettu Herra

Luuk. 24:46-53
Helatorstai 21.5.

Kysymykseen kirkon tehtävästä annetaan usein näitä vastauksia: Kirkko toimii oikean ja väärän opettajana, kansan moraalisen selkärangan, eettisesti vastuullisen elämän tukijana. Tai ainakin se pyrkii saamaan ihmiset pohtimaan eettisiä kysymyksiä. Kirkko kulkee vierellä ja tukee ihmisiä heidän kriiseissään. Sen tehtävä on antaa uskonnollista sisältöä juhliin ja arkeen. Kirkko puolustaa heikoimpia, jotka jäävät sivuun. Se auttaa ihmisiä kehityksensä.

Helatorstain evankeliumissa Jeesus antaa opetuslapsilleen tehtävän. Hän käskee todistamaan hänen kuolemastaan ja ylösnousemuksesta ja julistamaan parannusta ja syntien anteeksiantamista. Kun lukee Apostolien tekoja tai apostolien kirjeitä, näyttää siltä, että apostolit toimivat työnantajaltaan saamansa tehtävän mukaisesti. Entä me? Keskittykö kirkkomme muuhun kuin siihen, minkä Jeesus antoi omilleen tehtäväksi? Siihen, mitä muut tekevät, voimme yleensä vaikuttaa vain hyvin vähän. Vastaamme ensisijaisesti siitä, mitä itse teemme. Toteutamko me työnantajaltamme saamaamme tehtävää? Vai olemmeko keksineet mielestämme jotakin parempaa?

Sain vuosia sitten kehotuksen, jonka edelleen muistan. Pidän sotilaille iltahartauden. Yritin puhua kääntymisestä Jumalan puoleen, syntien an-

teeksiantamuksesta, taivaasta ja kadotuksesta. Hartaushetken osallistui myös upseeri, joka antoi papille palautetta hartaudesta: ”Puhu näistä asioista. Se on papin tehtävä. Muista asioista puhujia riittää täällä ja muualla.” Tulee keskittyä tehtävään, jonka Jeesus antoi. Sitä papilta odottaa myös moni sellainen, josta me ajatteleme, että hänelle täytyy puhua muusta kuin parannuksesta ja syntien anteeksisaamisesta.

Helatorstain saarnaa valmistellessa voi syventyä luterilaiseen vanhurskauttamisoppiin. Voimme tehdä sen kertaamalla *Yksimielisyyden ohjeen* luvut 3–5. Ja sitten saarnaamme yksinker- taista evankeliumia siitä, että syntinen saa syntin- sä anteeksi ja pelastuu yksin armosta, Kristuksen tähden, uskon kautta. Tämä evankeliumi synnyttää ja vahvistaa uskoa – sitä uskoa, jonka kautta kadotuksen ansainnut saa ikuisen elämän. Eikä mikään muu tee näitä.

Evankeliumin julistaminen on myös moraal- lin kannalta ratkaisevaa. Kun ihmisessä syntyy ja vahvistuu usko Jeesukseen, se saa hänet kysymään ja seuraamaan Jumalan tahtoa. Tuntuu, että usein julistuksessa on väärä järjestys: puhutaan hedelmistä, ennen kuin on puuta. Ensiksi tarvitaan usko, josta voi tulla hedelmiä.

Kristittyjen tehtävä on kulkea toisten ihmisten vierellä, erityisesti niiden, joilla on vaikeaa. Vierellä kulkemiseen pitäisi kuulua myös evankeliumin esillä pitäminen. Kirkon tehtävä on tuoda sisältöä ihmisten juhlaan ja arkeen. Todellinen sisältö on sanoma Jeesuksen kuolemasta, ylös-

nousemisesta ja syntien anteeksisaamisesta. Tämä sanoma on paras apu myös kehitysmaiden ihmisille.

Raamatunkäännöksemme puhuu *parannuksesta*, jota on saarnattava. Ehkä parempi käännös olisi *kääntyminen*. Kyse on kääntymisestä Jumalan puoleen tai paluusta Jumalan luo. Tätä seuraa syntien anteeksisaaminen. Taustalla oleva Vanhan testamentin kohta voi hyvinkin olla tämä: ”Hylätköön jumalaton tiensä ja väärintekijä juonensa, kääntyköön takaisin Herran luo, sillä hän armahtaa, turvautukoon Jumalaan, sillä hänen anteeksiantonsa on runsas” (Jes. 55:7).

Jotkut eksegeetit sanovat, ettei Vanha testamentti puhu Jeesuksesta. Jeesus on eri mieltä. Hän sanoo, että hänen kuolemansa ja ylösnousemuksensa on kirjoitettu Vanhan testamentin kirjoituksissa. Paavali on samaa mieltä, kuten varhaisen kirkon muotoilu pääsiäisen tapahtumista, jota Paavali lainaa (1. Kor. 15:2–3). Haluan olla samaa mieltä Jeesuksen, Paavalin ja varhaisen kirkon kanssa. Kirjoitukset, joihin Jeesus viittaa, ovat mm. näitä Vanha testamentin kohtia: Jes. 53, Ps. 16:10 ja Hoos. 6:1–3.

Opetuslapsista kerrotaan, että he kumartuivat maahan asti ja osoittivat näin Jeesukselle kunnioitustaan, kun tämä siunasi heidät ja nousi tai vaaseen. Uudessa testamentissa on vain muutama kohta, jossa Jeesusta sanotaan Jumalaksi. Niitä kohtia, joissa opetuslasten tai muiden kerrotaan kumartaneen Jeesusta, on useita. Nekin kertovat Jeesuksesta tämän suuren salaisuuden: hän on Jumala, hänessä Jumala tuli ihmiseksi, hänessä Jumala kuoli syntiemme sovitukseksi ja nousi kuolleista – Jumala, jota vain saa kumartaen palvoa.

Jari Rankinen

Sleyn aluejohtaja, Vammala

Hengen odotus

Joh. 17:18-23

6. sunnuntai pääsiäisestä 24.5.

Saarnatekstissä ei Jeesus mainitse Pyhää Henkeä. Kuitenkin muista yhteyksistä tulee selväksi, että Henki synnyttää ja ylläpitää uskon yhteyden Isään ja Poikaan (16:12–16, 1. Joh. 4:13). Pyhä aihe, Hengen odotus, liittyy oleellisesti Jeesuksen ylimmäispapilliseen puheeseen. Kirkkovuo-

nessa tämä pyhä onkin helatorstain ja helluntain välissä. Jumalanpalveluksessa olisi hyvä lukea myös 2. vuosikerran evankeliumi Joh. 7:37–39. Siinä on suora viittaus helluntaihin, jolloin Pyhä Henki annetaan Jeesusta kirkastamaan.

Ps. 27:7 on antanut pyhän otsakkeen *Exaudi*, Daavidin harras pyyntö, että Herra kuulee, armahtaa ja vastaa rukoukseen. Heprean tekstissä on iskevä verbien homofonia: *hannani* – *aneni*, armahda ja vastaa. Pyhä Henki synnyttää missiönärisen ketjureaktion, josta Jeesus tässä puhuu: Isä on lähettänyt Poikansa, Poika lähettää opetuslapsensa maailmaan. Raamatun viimeisillä riveillä tämä on väkevästi ilmoitettu: ”Henki ja morsian sanovat: Tule! Ja joka kuulee, sanokoon: Tule! Joka on janoissaan, tulkoon. Joka haluaa, ottakoon elämän vettä lahjaksi.” (Ilm. 22:17.)

Jeesus tuli maailmaan antamaan itsensä sovitukseksi. Hän on sekä pappi, joka uhraa, että itse uhri, jonka veri vuodatetaan. Tässäkin Jeesus siis puhuu Ylimmäisenä pappina, joka tekee tyhjäksi ja turhaksi vanhan liiton uhrin omalla verellä: ”Jumalan tahdon mukaisesti meidät on pyhitetty ainutkertaisella uhrilla, kun Jeesus Kristus uhraisi oman ruumiinsa. – Hän on yhdellä ainoalla uhrilla tehnyt pysyvästi täydelliseksi ne, jotka pyhitetään.” (Hepr. 10:10–14.)

Lähetystyön perustana on Jumalan sana, joka on totuus (17). Sanan keskuksessa on hän, joka tuli lihaksi ja jossa Sana, Logos, ruumiillistuu (Joh. 1). Jeesus on alkanut häneen uskovien kanssa ihmeellisen samastumisen. Ensinnäkin Isän ja Pojan yhteys tai ykseys: ”Kaikki, mikä on minun, on sinun (Isän) ja mikä on sinun, on minun” (17:10). Tästä yhteydestä säteilee Pyhän Hengen kautta yhteys opetuslapsiin: ”Niin tulee heidänkin olla yhtä meidän kanssamme” (21).

Jeesuksen puheessa toistuva sana *kirkkaus*, *doksa*, on hepreassa *kavod*. Heprean sanan perusmerkitys on ’painavuus’. Se tarkoittaa sellaista, mikä on kaikkein arvokkainta, painavinta. Ihmisiin painavin elin on maksa, joka on hepreassa *kaved*. **Per Wallendorff** opetti meille aikanaan Joh. 17:n pohjalta, että Jumala antoi meille Pojassaan painavimpansa. Poika Isän helmassa (Joh. 1:18, KR 38) on hänen painavimpansa niin kuin maksa ihmisessä.

Sanan *maailma*, *kosmos*, sisältö on monisyinen Jeesuksen puheessa. *Kosmos* itsessään on koko näkyvä maailma, jonka Jumala on kauniisti luonut aikanaan (*kosmos* tarkoittaa myös kau-

neutta; Saarn. 3:11). Tämän luomistyönsä kadonneen helmen, ihmiskunnan, Jumala päätti pelastaa, ja siksi hän maksoi täyden hinnan (Matt. 13:45–46). Juuri siksi Jeesus tuli maailmaan (18, Joh. 3:16!). Mutta synnin tähden maailma on myös turmiovalta, joka turmelee Jumalan työtä. Opetuslasten on kavahdettava sitä turmiota, joka meissä kaikissa asuu. Siksi Jeesus rukoilee edelleen isän oikealla puolella, että hän varjelisi Jeesuksen opetuslapset pahalta (15, 20).

Kaiken tarkoitus on, ”että maailma uskoisi Jeesuksen Isän lähettämäksi” (21). Uskon esteenä ei ole vain katumattomien synty, vaan myös opetuslasten antama huono todistus uskostaan. Jo Daavid rukoili: ”Älä anna minussa häpeään joutua niiden, jotka odottavat sinua, Herra. – – Älä salli minussa pettyä niiden, jotka etsivät sinua.” (Ps. 69:7, KR 38.) Tämä on jatkuvan parannuksen ja katumuksen paikka meille ja varsinkin sukujemme keskellä.

Uskon yhteys on rakkauden yhteyttä, kuten Isän ja Pojan yhteys (23, 1. Joh. 4:11–12). Tämä maailmalta salattu uskon ja rakkauden yhteys on sydämen asia. Mutta se heijastuu myös ulospäin suhteessa toisiin ja saa aikaan rakkaudentekoja. Mitä lähempänä Jeesusta, sitä lähempänä kärsiviä ja kaipaavia lähimmäisiä. Läheinen seurustelu Jeesuksen kanssa hänen sanansa ääressä saa kasvomme loistamaan. Voisipa joku sanoa meidän nähdessään: Sinun kasvosi loistavat niin kuin ihmisen, joka on juuri tavannut rakastettunsa.

Erkki Ranta

Rovasti, eläkkeellä oleva Tampereen Viinikan kirkkoherra

Ettei yksikään, joka häneen usko, joutuisi kadotukseen

Joh. 3:16-21

Helluntaipäivä 31.5.

Helluntain evankeliumi tuo kuulijan eteen yhden tutuimmista raamatunlauseista. Luultavasti moni viimekesäinen rippikoululainenkin muistaisi sen vielä ulkoa. Hyvin ulkoa opeteltu lause voi säilyä mielessä useitakin vuosia, vaikkei sitä välillä kertaisi. Mutta vielä tärkeämpää on, että ulkoa

opittu asia ymmärretään myös sisäisesti. Aikamme etsivä ihminen saattaa tuntea Raamatun sisältämää aineistoa jopa paremmin kuin keskiverto kristitty. On kuitenkin toinen juttu, miten sen sisältämä sanoma tulee ymmärretyksi.

Pienoisevankeliumi on osa Jeesuksen vastusta Nikodemokselle, joka oli yöllä tullut juttelemaan Jeesuksen kanssa. Hänen tapauksessaan juutalaisen neuvoston jäsenyys taisi olla osasyy yölliseen ajankohtaan. Nikodemos nähtävästi kuului niihin ihmisiin, jotka etsivät totuutta. Hänen tarpeensa saada vastauksia elämäänsä askarruttaviin kysymyksiin johti Jeesuksen sanomaan sanat, joita voimme myös pitää koko Raamatun sanoman tiivistelmänä. Joskus näitä tiivistelmiä on nähty jaettavan myös traktaatin muodossa otiksilla ”henkivakuutus”. Pienoisevankeliumi ilmaisee sen todellisuuden, että on olemassa kadotus ja taivas. On myös olemassa Jumala, joka rakastaa jokaista maailman ihmistä niin suuresti, että antaa oman Poikansa kuolla tämän puolesta. Tämä Jumalan rakkauden osoitus omistetaan ja siihen tartutaan ainoastaan uskolla. Toinen vaihtoehto on, että ihminen epäuskossaan hylkää lahjan ja joutuu Jumalan tuomitsemaksi. Valo paljastaa sen, minkä ihminen mieluummin pitäisi kätkössä. Siksi ihmisellä ei ole Jumalan edessä muuta mahdollisuutta kuin suostua armahdukseen. Tähän suostuminen ei kuitenkaan kuulu inhimillisen päätöksen ja halun piiriin.

Helluntaita pidetään kirkon syntymäpäivänä. Kun ihminen täyttää pyöreitä vuosia, niin usein se merkitsee jonkinlaista merkipaaluja elämässä. Ensimmäinen helluntai merkitsi myös käännekohtaa. Ensimmäisen seurakunnan jäsenet saivat Pyhän Hengen opastajakseen ja lohdutajakseen tielleen kohti Jumalan lasten kirkkautta. Saarnaviran hoitajaa helluntai muistuttaa siitä, että hänen tehtävänä on julistaa Kristusta, koska vain siten kristillisen kirkon tehtävä aktualisoituu. Lutherin Iso katekismus opettaa: ”Sillä missä Kristusta ei saarnata, siellä ei ole Pyhää Henkeä, joka luo, kutsuu ja kokoaa kristillisen kirkon ja jota ilman kukaan ei voi päästä Herran Kristuksen luo.”

Pyhä Henki synnyttää uskon armonvälineiden välityksellä. Pyhän Hengen toiminta tekee mahdolliseksi sen, että esimerkiksi helluntaina kirkkovieras poistuu paikalta niin, että hän on elämässään kokenut käännekohdan. Voidaan myös puhua kääntymyksestä, joka jatkuu jo kris-

tityiksi tulleiden elämän läpi. Meissä kristityissä on edelleen syntinen liha jäljellä, emmekä pääse pahasta irti, vaikka tahtoisimme. Siksi elämä kristittyinä on jatkuvaa kääntymystä pois epäuskosta ja sen mukaisista hedelmistä Kristuksen armon turviin.

Evankelista Johannes käyttää verbiä *uskoa* huomattavan usein evankeliumikirjassaan. Sama sana on esillä nytkin. Pelastuksen saavuttamiseksi usko on ihmisen kannalta välttämätön. Kuitenkaan se ei ole edes osittain ihmisen aikaansaannosta, vaan täysin Pyhän Hengen vaikutusta. **Luther** aikanaan torjui **Erasmuksen** väitteen, jonka mukaan ihmisellä vielä olisi jäljellä kyky taipua Jumalan armon varaan. Usko on siis sellainen toiminto, jonka kautta ihminen ilman omaa myötävaikutustaan tarttuu Jumalan sanassa luvattuun syntien anteeksiantamukseen. Luther opetti, että usko tempaa meidät itsemme ulkopuolelle ja vie Kristuksen varaan. Salatulalla tavalla usko on jatkuvaa, Jumalan lupauksiin tarttuvaa toimintaa silloinkin, kun kristitty ihminen viettää yötään unten mailla.

Samuel Korhonen
TM, Pattijoki

Salattu Jumala

Matt. 28:16-20

Pyhän kolminaisuuden päivä 7.6.

Helluntaina Pyhä Henki, Jumalan oma Henki, annettiin opetuslapsille. Tänään on kulunut viikko helluntaista. On Pyhän kolminaisuuden päivä. Se julistaa Jumalan suurta salaisuutta. Silti tämä salaisuus on nähtävissä, tunnettavissa ja uskotavissa hänen Pojassaan Jeesuksessa Kristuksessa. Kolmiyhteinen Jumala ilmaisee itsensä ennen kaikkea Kristuksen elämässä, ristinkuolemassa ja ylösnousemuksessa.

Kolminaisuuden päivänä kuulemme, kuinka Jeesus tulee opetuslasten luo. Nyt hän on kuoleman voittanut ja Ylösnoussut, mutta silti hän tulee opetuslasten luo. Hän ei jätä heitä, vaan tulee lähelle ja puhuu heille. Kuoleman voittaneella on nyt kaikki valta taivaassa ja maan päällä, ja hän on Pyhässä Hengessä läsnä. Vaikka hänellä on valta ja voima, hän ei murskaa ihmistä vaan tulee lähelle. Ja omalla vallallaan hän varustaa

oppilaansa viemään hyvää sanomaa hädänalaiseen maailmaan. Tämä tapahtuu kolmiyhteisen Jumalan nimeen. Tähän näkyyn loppuu Matteuksen evankeliumi. Pian alkoi sanoma kuoleman voittaneesta Kristuksesta levitä maailmaan, tuoda toivoa hädänalaisille.

Jo evankeliumin alkupuolella, kun Jeesus kastetaan, kolmiyhteinen Jumala on läsnä (Matt. 3:16–17): ”Kun Jeesus oli kastettu, hän nousi heti vedestä. Samassa taivaat aukenivat, ja Jeesus näki Jumalan Hengen laskeutuvan kyyhkysen tavoin ja asettuvan hänen päälleen. Ja taivaista kuului ääni: ”Tämä on minun rakas Poikani, johon minä olen mieltynyt.”” Jeesus sai kasteessa tehtävän kärsiä syntisen maailman puolesta. Hänen kasteensa on meidän kasteemme esikuva. Siinä Jumala, Kaikkivaltias Isä, mieltyy meihin Kristuksen tähden. Hän on läsnä Pyhän Hengessä välityksellä.

Kristinuskon painopiste on siirtynyt pohjoisesta Etelään, Euroopasta ja Pohjois-Amerikasta kohti Afrikkaa, Aasiaa ja Etelä-Amerikkaa. Kristinuskon maantieteellinen painopiste sijaitsee nyt läntisessä Afrikassa, Malin tienoilla.

Läntinen maailma on monessa suhteessa jälkikristillinen, kirkot ovat menettäneet voimaansa. Uusateistien näennäistieteellinen propaganda on voimakasta. Samaan aikaan ihmiset etsivät syvempää tarkoitusta ja kokemusta mitä erilaisimmista paikoista.

Lohdullista on, että Jumala yhä lähestyy ja puhuttelee ihmisiä. Sen hän tekee yhä yleisen ilmoituksen ja luonnon välityksellä, jonka ihmeellisyys kertoo Luojustaan (Room. 1:20) Hän tulee lähelle siellä, missä älylliset panssarit ovat kaikkein lujimmat. Näin tapahtuu jopa ns. rationaalisesti perustellun ateismin kovimmassa ytimessä.

Jumala, joka on luonut koko kaikkeuden, ei mahdu ymmärrykseemme. ”Taivasten taivaatkaan eivät ole sinulle kyllin avarat – miten sitten tämä temppele, jonka olen sinulle rakentanut”, totesi jo kuningas Salomo (1. Kun. 8:27). Yhtäältä hän on tutkimaton salaisuus rajalliselle ja syntiin langenneelle ihmiselle. Toisaalta hän ilmoittaa itsensä Sanassaan ja tietyissä historian tapahtumissa.

Jumalan edessä me olemme tässä jännitteessä. Armoa on, että niin suuri haluaa olla näin pienten kanssa. ”Kun minä katselen taivasta, sinun kätesi työtä, kuuta ja tähtiä, jotka olet aset-

tanut paikoilleen – Mikä on ihminen, että sinä häntä muistat? Tai ihmislapsi, että pidät hänestä huolen?”

Armoa on, että suuri Jumla pitää huolta pienestä ihmisestä. Armoa on, että hän suuruudestaan lähestyy meitä. Armoa on, että hänen iankaikkiset sanansa pukeutuvat inhimillisiin sanoihin. ”Sinun sanasi on lamppu, joka valaisee askeleeni, se on valo minun matkallani” (Ps.119:105). Jo Vanhassa testamentissa Jumalan kolme persoonaa ovat läsnä viisautena, Sana ja Henkenä.

Jumalan salaisuudet aukeavat, kun Jumala tulee lähelle ja puhuttelee meitä. Näin kävi mm. juutalaiselle oppineelle Nikodeemukselle hänen Jeesuksen kanssa keskustellessaan (Joh. 3:1–15). Jumalan Pyhä Henki kohtaa ihmisen, vie hänet Pojan luo, Jeesuksen persoonan tuntemiseen, ristin ja ylösnousemuksen ihmisten äärelle ja niin ymmärtämään Isän sydäntä.

”Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen nimeen.” Tästä nimestä ja tähän nimeen kaikki kirkon pyhät toimitukset alkavat ja päättyvät. Tämän nimen varassa kaikki lepää. Yhä uudelleen Uuden testamentin kirjoituksissa Isä ilmoitetaan Kristuksessa Hengen välityksellä.

Jumalan kolmen persoonan ymmärtämistä voi avata **Martti Lutherin** kuvaus siitä, mitä Jumala lahjoittaa. Isänä ja Luojana Jumala on antanut meille elämän ja kaikki luomisen hyvät lahjat, ruumiin, terveyden, luonnon kauneuden, ystävyyden ilon jne. Synnin takia ihminen käyttää näitä lahjoja väärin. Siksi Jumala on syntynyt Pojassaan Jeesuksessa ihmiseksi. Jeesuksen elämässä Jumala on paljastanut rakkautensa yksityistä ihmistä kohtaan ja lunastanut koko ihmiskunnan synnin ja kuoleman vallasta. Jeesuksessa Jumala sovittaa rikkoneen ihmisen itsensä kanssa, lahjoittaa hänelle uuden, armahdetun ja sovitetun elämän. Kyse ei ole vain historiasta ja Jeesuksen vaiheiden muistelusta, sillä Pyhän Hengen välityksellä Jumala tuo pelastuksen lahjat läsnä oleviksi yhä uusille sukupolville. Tämä tapahtuu yhä uudestaan siellä, missä Jumalan sana luo ihmisessä uutta. Se tapahtuu, kun syntyy uskon suhde ihmisen ja Jumalan välillä.

Ilman myönteistä luomiskokoa kristillisyydestä olisi tullut maailmankielteistä ja ruumisvihamielistä (gnostilaisuus). Luomisen evankeliumi – oppi Luojasta – varjelee meitä elämäntieteisyydeltä ja avaa mielet ja sydämet iloitse-

maan luomisen lahjoista. Ilman uskoa pelastukseen Kristuksessa ja hänen täydelliseen sovitustyöhönsä kristillisyyden olisi muuttunut yleiseksi luomiskokoksi tai ahtaaksi moralismiksi. Ilman uskoa ylösnousseen Kristuksen läsnäoloon Pyhässä Hengessä kristinusko olisi muuttunut ja muuttuikin nopeasti filosofoinniksi ja menneiden muisteluksi tai ritualismiksi.

Usein kuulee väitettävän, että opin sijaan pitäisi korostaa elämää ja että oppi johtaa ahdamielisyyteen. Entäpä jos kolmiyhteinen Jumala ja oppi hänestä vie syvemmälle Jumalan armon rikkauteen ja varjelee meitä ahtaudelta ja lakihenkisyydeltä?

Isä tunnetaan Pojan välityksellä, Jeesuksessa näemme Isän kasvot. Lutherille aivan erityisen tärkeäksi tuli se, että Jumala armahtaa meitä Kristuksessa, jonka kautta Isän armo ja armolliset kasvot ovat tunnettavissa. Toinen uskonnokappale on siis avain ensimmäiseen. Poika vie Isän luo. Jumalan olemusta, sitä että hän on minun Isäni, ei siis tunneta järjen päättelyn avulla, vaan itse Vapahtaja kirkastaa itsensä hädänalaiselle sydämelle. Tätä ei tapahdu, jos Pyhä Henki ei avaa Raamatun sanaa. On jäätävä rukoillen kuuntelemaan.

Miika Hämäläinen

Keski-Lahden seurakunnan kappalainen

Jeesuksen seuraaminen

Matt. 16:24-27

2. sunnuntai helluntaista 14.6.

Ristikuolemansa lähestyessä Jeesus alkaa opettaa yhä enemmän kärsimisestään ja kuolemaantaan. Matt. 16:ssa hän sitoo omaan kohtaloonsa myös seuraajiensa kohtalon: ”Jos joku tahtoo kulkea minun jäljessäni, hän kieltäköön itsensä, ottakoon ristinsä ja seuratkoon minua” (Matt. 16:24). Jeesus kertoo siitä, millaista hänen seuraamisensa tulee olla.

Usein ristin kantaminen liitetään kristityn kaikkiin kärsimyksiin, mutta tämä ei ole Jeesuksen alkuperäisen tarkoituksen mukaista. Mitä ristin kantaminen Jeesuksen aikana Rooman valtakunnassa merkitsi? Ristiä kantoivat vain ne, joita kuljetettiin teloitettavaksi. ”Ottakoon ris-

tinsä ja seuratkoon minua”, merkitsee valmiutta kuolla Jeesuksen tavoin uskonsa ja Jumalan sanan tähden. Tätä Jeesus edellyttää seuraajiltaan, siis myös meiltä.

Ristin kantamisen lisäksi Jeesus puhuu itsensä kieltämisestä: ”Joka tahtoo pelastaa elämänsä, kadottaa sen, mutta joka elämänsä minun tähteni kadottaa, on sen löytävä” (Matt. 16:25). Mitä tarkoittaa elämänsä pelastaminen? Siinä keskeistä ovat omat mieliteot. Se on turvallisen ja nautinnollisen elämän tavoittelua, jossa tärkeää on ajallinen menestyminen ja ihmisten arvostus. Itsensä kieltäminen sen sijaan merkitsee omien maallisten tavoitteiden ja mielitekojen asettamista toissijaisiksi Jumalan sanan ja hänen tahtonsa noudattamisen rinnalla. Se on antautumista Jeesuksen seuraamiseen seurauksista välittämättä – merkitsipä se sitten turvattomuutta, menetyksiä, pilkkaa, kärsimystä tai jopa kuolemaa.

Elämänsä pelastamiseen pyrkivä ei kuitenkaan todellisesti saavuta tavoitettaan, sillä hänen syvintä tarvettaan ja kaipaustaan ei täytä mikään muu kuin elämä Jeesuksen seuraajana. Elämänsä pelastaja menettää helposti myös iankaikkisen elämänsä tämän maailman jumalien korvatesa Jeesuksen paikan sydämessä. Mutta jos joku antautuu seuraamaan Jeesusta välittämättä siitä, että voi menettää kaiken Jeesuksen tähden, hän pelastaa elämänsä. Hän saa kärsimyksistä huolimatta yltäkylläisen ja rikkaan elämän Jeesuksen yhteydessä jo tässä ajassa ja tulevassa maailmassa iankaikkisen autuuden ja ilon.

Oman elämänsä pelastamisen tie on kuitenkin kristitylle jatkuva houkutus. Meillä on usein kiusaus joustaa Jumalan sanan totuuksista ja tehdä kompromisseja voidaksemme välttää toisten ihmisten kielteistä suhtautumista, vihaa tai vaikkapa oikeudellisia rangaistuksia. Suomessa emme ole (vielä) siinä tilanteessa, että Jumalan sanan, lain ja evankeliumin julistamisesta naulittaisiin ristiin, mutta täälläkin voi joutua median ”ristiin-naulitsemaksi”, menettää työpaikkansa tai saada oikeudessa sakkoja syrjintään ja suvaitsemattomuuteen syyllistymisestä.

Emme ole enää kuin puolen askelen päässä siitä hetkestä, jolloin homoseksuaalisen elämäntavan saarnaaminen synniksi katsotaan kiihotukseksi kansanryhmää vastaan. Hyvinkään taannaisen syrjintäoikeudenkäynnin myötä Suomessa on tullut rikokseksi myös naispappeuden vastustaminen käytännössä. Aika pahenee.

Tästä kaikesta kielteisestä kehityksestä tulee mielestäni oppia erityisesti, että ”enemmän tulee totella Jumalaa kuin ihmisiä” (Ap.t. 5:29). Silloin kun yhteiskunnassamme ja kirkossamme astuu voimaan lakeja ja käytäntöjä, jotka ovat vastoin Raamatun sanaa, meidän ei tarvitse emmekä edes saa totella sellaisia, vaan meidän on pitäydyttävä Raamattuun silloinkin, kun siitä seuraa ihmisten vihaa, sakkoja ja rangaistuksia. Meillä tulee olla sama suhtautumistapa kuin apostoleilla. He olivat iloisia siitä, että olivat saaneet kunnian kärsiä häväistystä sen tähden, että he olivat totelleet Jumalaa ja noudattaneet hänen sanaansa.

Emme saa unohtaa, mikä on Jeesuksen seuraamisen hinta: ”Kaikki, jotka tahtovat elää jumalisesti Kristuksessa Jeesuksessa, joutuvat vainottaviksi” (2. Tim. 3:12). ”Muistakaa, mitä teille sanoin: ei palvelija ole herraansa suurempi. Jos minua on vainottu, vainotaan teitäkin.” (Joh. 15:20.)

Viha Jumalan sanan mukaista uskoa, oppia, elämää ja julistusta kohtaan on tietenkin Paholaisen työtä, ja hänen juonensa on paljastettava. Kuitenkin vielä suoraa vastustustakin kavalampi tapa, jolla Saatana hyökkää uskovia vastaan, on itsensuurin kylväminen sydämiin. Tavalla tai toisella hän pyrkii vaijentamaan erityisesti julistajat siten, että nämä puhuisivat ihmisten korvasyyhyyn vain sitä, mitä kuulijat haluavat kuulla (2. Tim. 4:1–4) ja mikä ei loukkaisi ketään.

On kiusaus jokaiselle uskovalle vaieta niistä asioista, jotka nostattavat tunteita tai erimielisyyttä. On vastustettava Saatanan vaijentamisyrittäjiä ja pidettävä tiukasti kiinni Raamatun sanasta erityisesti niissä kysymyksissä, joissa maailma ja raamatullinen kristinusko ovat etäännyneet kauimmaksi toisistaan. Jos vaikenisimme niistä kysymyksistä, jotka mahdollisesti loukkaavat ihmisiä, ja puhuisimme vain sitä, mistä he ovat jo valmiiksi samaa mieltä, meillä ei olisi mitään todellista annettavaa ihmisille. Tekisimme hengellisen julistuksen tarpeettomaksi.

Jeesuksen vaatimus hänen kompromissittomasta seuraamisestaan on ehdoton – niin kuin myös maailman viha Jeesuksen seuraajia kohtaan on ehdotonta. Kuitenkin ehdotonta on myös se riemullinen lupaus, jonka Jeesus liittää 2. helluntain jälkeisen sunnuntain evankeliumitekstin opetukseen: ”Ihmisen Poika on tuleva Isänsä kirkkaudessa enkeliensä kanssa, ja silloin hän maksaa jokaiselle tämän tekojen mukaan”

(Matt. 16:24). Jeesus tulee kerran takaisin, ja hänen palkkansa on hänen kanssaan (Jes. 62:11, Ilm. 22:12). Saamme Jeesuksen seuraajina kerran päästä hänen ansiostaan taivaan suureen ilojuhlaan, Karitsan häihin, jossa ei ole enää kipua, kärsimystä eikä kuolemaa.

Mikko Satama
TM, DI, Helsinki

Maan päällä, niin kuin taivaassa

Jes. 45:8-12
Juhannuspäivä 20.6.

Historiallinen tilanne, johon Jesajan kirjan luvun 40–55 lupaukset liittyvät, on Juudan pakko-siirtolaisuus, eksiili vuodesta 586 eKr. lähtien. Mainitut luvut muodostavat runollisen kokonaisuuden, joka kertoo, että kansa saa vielä palata maahansa.

Päivän Vanhan testamentin tekstiä edeltävät jakeet (1–7) kuvaavat, kuinka Herra nostaa Persian kuninkaan Kyyroksen toteuttamaan tahtoaan. Persian valtakuntahan riisti Lähi-idän herruuden Babylonilta vuonna 539 eKr. Jesajan kirjan mukaan kyseessä ei ollut sattuma vaan osa Jumalan pelastussuunnitelmaa. Kyyros antoiakin juutalaisille luvan palata maahansa ja rakentaa temppeli uudelleen. Tähän teemaan palataankin heti tekstimme jälkeen jakeessa 13.

Taustastaan käsin ymmärrämme myös jakeet 9–12. Moni saattoi hyvinkin kyseenalaistaa sen, oliko Kyyros Herran asialla. Hänhän palvoi toisia jumalia. Jumala kuitenkin vastaa: ”Minä tiedän, mitä teen.” Siitä esimerkiksi hän nostaa luomisen teot. Hän on tottunut luomaan elämää tyhjistä. Jumala on ennemminkin kääntänyt pahan hyväksi. Herra oli aiemminkin johtanut kansansa tuhosta pelastukseen.

Jumalan uusi pelastusteko, jopa uusi luomisteko, on luvattu jakeen 8 sanoissa. Herra pelastaa kansansa. Silloin taivaasta virtaa oikeus (uuden käännöksen mukaan), vanhurskaus (vanhan käännöksen mukaan). Kumpikin käännös avaa omalla tavallaan jakeen latautuneita sanoja. Herran oikeus tapahtuu. Jumala on oikeudenmukainen ja siksi pistää asiat järjestykseen. Oikeus on

hyvä asia. Jumalan vanhurskaus, mikä tarkoittaa Jumalan liittouskollisuutta, toteutuu ihmeellisessä pelastuksessa. Herra muistaa kansaansa ja lunastaa heidät vihollisen vallasta.

Kun taivaat avautuvat, myös maa herää eloon ja tuottaa vanhurskauden hedelmiä. Tässä kuulemme kaikuja Jesajan kirjan luvusta 5, jossa hedelmää tuottamaton viinitarha jätettiin vihollisen tallattavaksi. Silloin ei nähty vanhurskautta. Kuultiin vain katkeraa valitusta (5:7). Profetia kertoo eksiilistä. Nyt kuitenkin luvataan, että asiat tulevat olemaan toisin.

Historiasta tiedämme, että vaikka juutalaiset saivat palata takaisin maahansa, ei mikään ollut kuitenkaan ennallaan. Vieraat kansat vuorollaan tallasivat maata. Kansojen kuninkaat vaihtuivat. Temppelekin tuntui usein olevan tuuliajolla. Jeesuksen elinaikana harva ajatteli vanhurskauden virtaavan taivaasta ja versovan maasta. Mutta tämän Jesajan vision Jeesus otti teemäkseen. Siksi hän opetti seuraajiaan rukoilemaan: ” – – myös maan päällä, niin kuin taivaassa.” Jeesus tuli yhdistämään taivaan ja maan. Taivas satoi vanhurskautta Johanneksen kasteesta lähtien. Maa versoi pelastusta, kun Jeesuksen elämä pääsiäisenä mursi kuoleman.

Jeesuksen pelastusteossa kuuluvat myös ne uuden luomakunnan äänet, jotka havaitsemme Jesajan tekstissä. Uusi luomakunta on alkanut. Johanneksen ilmestys päättyikin näkyyn, jossa taivas laskeutuu maan päälle. Kuolleet nousevat haudoistaan. Oikeus virtaa pilvistä ja maa kasvaa pelastuksen hedelmää. ”Minä, Herra, olen tämän luonut.”

Antti Leinonen
TM, Oulun ja Kajaanin OP-
KOn opiskelijatyöntekijä

Lemmenlaulujen laulaja

Hesekiel 33:30-33

3. sunnuntai helluntaista 21.6.

Kun kuningas Jojakin ja kansan johtava aines n. vuonna 600 eKr. vietiin Baabeliin, Hesekiel oli kaikesta päätellen mukana tässä joukossa. Baabelissa hän joutui Kebar-joen varelle. Profec-

taksi kutsuminen tapahtui viisi vuotta myöhemmin.

Tekstimme sijoittuu 12. vuoteen pakkosiirtolaisuudessa. Hesekielin luokse saapui pakolainen Jerusalemissa kertomaan, että kaupunki on valloitettu. Jumala alkoi puhua Hesekielille:

”Ihminen, nuo, jotka asuvat raunioiden keskellä Israelin maassa, sanovat: ’Abrahamille, yhdelle ihmiselle, annettiin omaksi koko tämä maa. Meitä on nyt paljon, ja maa on sitäkin varmemmin meidän.’ Sano sen tähden heille: Näin sanoo Herra Jumala: Te syötte lihan verineen, te palvotte epäjumalia ja surmaatte viattomia ihmisiä. Te kö saisitte pitää maan omananne?”

Kansan keskellä oli siis suru ja hämmennys: miksi Jumala ei pidä omasta kansastaan ja maastaan huolta? Jumalahan on antanut lupauksen Aabrahamille. Jumala kuitenkin puhuu Hesekielille, että kansa oli jätetty pakanain käsiin synnin rangaistuksena: koko Israelin maa jää tyhjäksi ja autioksi.

Tämän jälkeen Hesekiel saa toisen kerran Jumalalta sanan. Hesekielin maanmiehet tulevat kyllä kuuntelemaan, millaisen sanoman Hesekiel on saanut Jumalalta. He kyllä kuulevat puheen, mutta eivät tee mitään, koska heidän sydämensä on kiinni toisaalla. Hesekiel on heille kuin lemmentaulujen laulaja, kaunisääninen ja taitavasti soittava viihdyttäjä.

Israelin kansa koki Hesekielin aikana historiansa suurimman kriisin. Tulisiko sen kansallinen olemassaolo kokonaan lakkaamaan pakkosiirtolaisuudessa, kuten valloittajat toivoivat? Pakkosiirtolaisuudessa israelilaiset pääsivät monessa suhteessa hyviin ulkonaisiin oloihin. Vaarana siellä oli, että he vajoaisivat materialismiin ja epäjumalanpalvelukseen, sulautuisivat ja mukautuisivat ympäröivään maailmaan. Hesekielin tehtävä jatkui pakkosiirtolaisuudessa: kansa ei saa menettää uskoaan isien Jumalaan eikä nähdä Juudan ja Jerusalemin tuhoa ja temppelein hävitystä todistuksena Jumalan voimattomuudesta. Israelilaisia oli autettava näkemään, että Herra oli jättänyt kansan pakanain käsiin synnin rangaistuksena. Hesekielin avainsana oli: ”Te tulette tietämään, että minä olen Herra.” Pakkosiirtolaisuudessa israelilaisten sydämessä alkoi vihdoin löytyä avointa maaperää.

Teksti on monella tavalla ajatuksia herättävä ja ajankohtainen. Missä me olemme tänään täällä Suomessa? Perusongelma on edelleen sama:

synti erottaa meidät Jumalasta, se on sydämen eroa Jumalasta. Olemmeko me vajonneet materialismiin, mukautuneet tähän maailmaan? Tulevatko meillä ihmiset kuulemaan Jumalan sanaa, olemmeko me julistajat niin kuin taitavasti soittavat viihdyttäjät: ihmiset kuuntelevat, mutta sydämessä ei tapahdu mitään. Me emme pääse ihmisten sydämeen – se on Jumalan Pyhän Hengen työtä Sanan välityksellä. Vasta silloin, kun Jumala saa ihmisen sydämen omakseen, voivat teot seurata perässä.

Tekstimme loppuu sanoihin: ”Mutta kun minun sanani toteutuvat – ja ne toteutuvat – he ymmärtävät, että heidän keskellään on ollut profetta.” Väliällä meistä tuntuu, että maailma menee menoaan, siinä ei ole tilaa Jumalalle. Jumala muistuttaa meitä Hesekielin välityksellä, mikä juuri nyt on meidän paikkamme ja tehtävämme. Jumala pysyy sanassaan ja suunnitelmissaan. Jumalan sana toteutuu. Julistajan tärkein tehtävä on uskollisesti olla ensin itse sanan äärellä, pysyvä sanassa ja rukoilla, että vielä olisi otollinen aika Jumalan työlle. Vanhan testamentin profetat uskalsivat sanoa: ”Näin sanoo Herra!”

Harri Joensuu
Raahan kappalainen

Kadonnut ja jälleen löytnyt

Hoos. 14: 2-9

4. sunnuntai helluntaista 28.6.

Lapsena n. 10 vuoden ikäisenä olin säikky ja pelokas. Pelkäsin pimeää, kummituksia, sotaa ja humalaisia. Kaikkein kammottavin pelko kuitenkin oli, että vanhempani hylkäisivät minut. En osaa sanoa, mistä tällainen pelko minuun oli tullut. Kotimme oli turvallinen ja perheemme rakastava. Tuolle pelolle ei ollut mitään aikuisen silmin järjekkävää syytä. Pidin hylätyksi tulemista niin varmana, että vanhemmillani oli vaikeuksia olla kanssani ostoksilla. Jos hetkeksikin kadotin isäni näkyvistä, juoksin kauppakeskuksen informaatioon tekemään ilmoitusta, etteivät isä ja äiti ehtisi livahtaa kaupasta. Ymmärrettävästi äitini ei voinut käsittää pelkoani.

Tällaisella käsittämättömällä pelolla ihminen

usein suhtautuu myös Jumalaan. Kuvittelemme helposti, että Jumala haluaa hylätä meidät. Tai-vaallinen Kuningas on helppo mieltää ankaraksi despootiksi, joka vaatii äärimmäistä kunnioitusta voidakseen syöstä ihmiset luotaan. Tässä mielikuvassa on kyllä osa totuutta. Jumala on pyhä, ja kunnia kuuluu yksin hänelle. Synti on kuitenkin hämärtänyt ymmärryksemme, ja pyhä vääristyy mielessämme niin, että tahdomme juosta pakoon. Suuntamme on tällöin juuri sinne, mistä Jumala meidät haluaa pelastaa. Tämän vuoksi me tarvitsemme yhä uudelleen Jumalan omaa ilmoitusta itsestään, että ymmärtäisimme kutsun sovintoon ja lunastukseen.

Profeetta Hoosean julistus on osunut aikaan Israelin pohjoisvaltiolle, joka useiden kunninkaiden aikana harjoitti aktiivista epäjumalanpalvontaa. Kansa oli ottanut elävän Jumalan rinnalle käytännössä kaikki epäjumalat, joita kanaaniilaiset ja muut luvatan avian kansat palvoivat. Syystä Israelia verrataan avionrikkojavaimoon.

Mitä tämä teksti kertoo meille Jumalan asenteesta meihin? Mieleeni nousee kuva lääkäristä. Koko Hoosean kirja on diagnoosia ihmisen tilasta. Jumala asettaa eteemme karun kuvan, miten olemme eläneet ja mitä siitä on seurannut. Tuloksena on tartunta, joka hoitamattomana johtaa kuolemaan. Kuitenkaan Ylilääkärimme ei ole valmis heittämään hanskoja naulaan vaan esittää meille ehdottoman toimivan reseptin: Palatkaa minun, Jumalanne, luokse. Minä parannan teidät.

Näin siis meidän silmissämme kadonnut ja ikuiseen pelkoon kietoutunut ihminen on Jumalalle löytynyt. Hän itse aktiivisesti etsii meitä, kuten paimen Jeesuksen vertauksessa. Hän itse parantaa meidät, kuten Kristuksen maanpäällinen toiminta meille julistaa. Hän itse pyhittää meidät kasteellaan kukoistavaksi, syvään juurtuneeksi ja ikivihreäksi sypressiksi, josta hän antaa hedelmänsä kasvaa.

Kun lapsena istuin naama itkusta turpeana kauppahallin infokopissa varmana siitä, että minut on hylätty, muistan aina sen onnen autuuden, kun isän huolestuneet kasvot ilmestyivät hyllyriivien takaa. Isot kädet nostivat minut syliin – minua oli etsitty ja minut oli löydetty.

Markus Mäkinen-Taina

Teol. yo, Helsinki

”Kenelle kellot soivat?”

Luuk. 13:1-5

5. sunnuntai helluntaista 5.7.

Onnettomuudet herättävät aina kysymyksiä ja ahdistusta. Koulusurmat, tsunamit, estoniat, liikenneturmat. Kysytään ihmisistä. Kysytään Jumalasta. Ihmiset keskustelevat äkillisesti ja/tai väkivaltaisesti kuolleiden valmiudesta kuolla ja miettivät, miksi näin kävi. Eikö Jumala ole kaikkivaltias? Eikö hän pystynyt tai halunnut estää onnettomuutta? Astetta vaikeampi tilanne on rikoksen uhriksi joutuminen. Miksi Jumala salli?

Kysymykset paljastavat myös, mitä ihminen ajattelee Jumalasta ja elämästä. Onnettomuutta pidetään merkinä siitä, että Jumala on hylännyt meidät. Se on ihmisen oma ”Eeli, Eeli, lama sabaktani?”

”Juuri siihen aikaan” (j. 1) liittyy tapahtumat arkeen, tähän aikaan (vrt. Luuk. 12:56). Kaksi järkyttävää tapahtumaa. Ihmiset kertoivat Pilatuksen surmauttaneen uhraamaan tulleita galilealaisia. Ja Siloanin torni sortui, ja alle jäi kahdeksantoista ihmistä.

Ensimmäisestä murhenäytelmästä kerrotaan, että ”heidän verensä oli sekoittunut uhrieläinten vereen” (juutalaiset rabbinit käyttävät samaa ilmaisua, jolla viitataan temppeelialueella tapahtuneeseen surmaan). Pilatuksesta on joskus saatu yksipuolinen kuva: hänet esitellään miehenä, joka kysyi totuutta (Joh. 18:38 – osa UT:n vanhimmasta löydetystä tekstistä noin vuodelta 125 jKr.) ja joka yritti kuunnella eri osapuolten ajatuksia. Mutta itse asiassa Pilatus oli julma mies. Josefus vahvistaa, että hän pelkäsi myös poliittisia vastustajiaan. Mahtoiko teolla oli poliittiset juuret? Galileassa oli runsaasti poliittisia ryhmiä. Joka tapauksessa kuvaus osoittaa, että pahuuden kasvot ovat säilyneet muuttumattomina läpi vuosisatojen. Samanlaisia julmuuksia tehdään oman aikamme diktatuureissa.

Luukkaan tarkka esitys kertoo suuresta järkytyksestä: sotilaat olivat liikkuneet suljetulla alueella (Ap.t. 21:28) ja hurskaassa toimessa olleet miehet kuolivat silloin, kun he olivat toimitamassa Jumalalle uhripalvelusta. Ehkä tässäkin oli taustalla salainen synti?

Jeesuksen kysymys: ”Luuletteko, että he olivat suurempia syntisiä?” viittaa siihen, että ker-

tojat olivat sitä mieltä, että kuolleet miehet olivat tehneet jotain, mistä Jumala heidät rankaisi. **Jukka Thurén** huomauttaa, että kysymys voi olla myös väite: ”Te luulette, että he olivat...”

Ihminen pyrkii aina määrittelemään itsensä suhteessa toisiin ihmisiin: olenko parempi vai huonompi? Samalla kysymykset paljastavat hänen ajatuksensa Jumalasta: Jumala on joskus julma, hän on kaikkivaltias, mutta hän on kylmä, arvaamaton. Kun ihminen kohtaa vastoinkäymisiä, hän miettii herkästi rangaistusta (vrt. Joh. 9). Se on merkki syällisyydestä. Jumala nähdään ”Kristuksen ulkopuolella”, ja katseen kääntäjä on itse pahalainen, joka ei anna eikä tunne armoa.

Ensimmäinen esimerkki kertoo rikoksen uhriksi joutumisesta. Toinen esimerkki, kun Siloanin torni sortui heidän päällensä, koskee tapaturmaa. Tapahtumat sijoittuvat Galileaan (j. 2) ja Jerusalemiin (j. 4). Pahinta, mitä kristitty voi tehdä, on ”leikkiä Jumalaa” ryhtymällä selittämään, miksi Jumala salli tsunamit tai maanjäristykset tai liikenneonnettomuudet, rikoksista puhumattakaan.

Kuulijat miettivät ilmeisesti, miten uhrien kävi. Jeesus kehottaa kuulijoitaan kääntämään katseensa pois toisten ihmisten elämästä ja kuolemasta heidän omaan elämäänsä. Ellette käänny, yhtä lailla te kaikki olette tuhon omia. On korkea aika (*kairos*) kääntyä, nyt on Jumalan hetki.

Kääntyäkää, katukaa (*metanoieite, metanoia* ”jälkijätus, katumus”) tarkoittaa Jeesuksen puoleen kääntymistä.

Ihmiset reagoivat yleensä onnettomuuksien jälkeen. Silloin kysytään: Missä olit, Jumala? Miksi minut hylkäsit? Jeesus peräänkuuluttaa hengellistä valmiustilaa. Se tarkoittaa kääntymistä Jumalan puoleen ennen kuin pahat päivät tulevat, joko äkillisesti tai kun elämä loppuu luonnollisista syistä: ”Muista Luojaasi nuoruudessasi, ennen kuin pahat päivät tulevat ja joutuvat ne vuodet, jotka eivät sinua miellytä” (Saarn. 12:1).

Kääntymys on ”tuhon” vaihtoehto. Jeesus oli jo aikaisemmin kehottanut: ”Kuulkaa, ketä teidän tulee pelätä. Pelätkää häntä, jolla on valta sekä tappaa ihminen että syöstä hänet helvettiin. Niin, sanon teille: häntä teidän on pelättävä.” (Luuk. 12:5.) ”Äkkikuolema ei ole erityisen suuren syntivelan maksamista” (**J. Thurén**). Velka on maksettu Golgatan ristillä.

”Älä siis koskaan lähetä kysymään, kenelle kellot soivat, ne soivat sinulle.” Myös elämän kovissa viesteissä on Jumalan rakkauden kutsu: kääntyäkää, uskokaan evankeliumi. Se on viesti meille. ”Ellette käänny” puhuu elämän vakavuudesta. On käännyttävä Jeesuksen puoleen ennen kuin on myöhäistä. Jeesuksen vakavat sanat sisältävät kuitenkin hyvän sanoman. Kristitty ihminen muistaa Jeesuksen sanat: ”Minä olen ylönousemus ja elämä. Joka uskoo minuun, saa elää, vaikka kuoleekin, eikä yksikään, joka elää ja uskoo minuun, ikinä kuole. Uskotko tämän?” (Joh. 11:25–26.)

Henrik Perret

Rovasti, STI:n pääsihteeri

Herran palveluksessa

Mark. 3:13-19

Apostolien päivä 12.7.

Jeesus oli ihmistuntijana vertaansa vailla. Ihmiselämän arkisimmat kysymykset eivät olleet hänelle vieraita, ja se lähensi häntä kuulijoihinsa niin, että heitä tuli paljon hänen luokseen. Jeesus opetti heitä utterasti, niin kuin Raamatussa näemme. Usein ihmisiä tuntui kuitenkin kiinnostavan enemmän hänen voimalliset tekonsa kuin hänen sanansa. Johannes sanoo heidän uskoneen Jeesukseen tunnustekojen tähden. Jeesus sitä vastoin ei uskoutunut heille (Joh. 2). Hän tunsu ihmisten pinnallisuuden. Siksi hän muodosti ympärilleen pienemmän läheisten joukon. Sen hän itse valitsi. Markus korostaa tätä päivän evankeliumissa.

Tavallisesti opetusta haluavan oli itse etsittävä itselleen opettaja, joka oli valmis ottamaan hänet oppilaakseen. Jeesus toimi toisin ja määräsi itse, keille hän uskoutuisi. Niitä, jotka hän valitsi, hänen on täytynyt pitää luotettavina. Juudas Iskariotkin oli sellainen, vaikka kavalsi myöhemmin Jeesuksen. Valitutkin voivat luopua ja sanoutua irti uskosta. Taistelu ja uskonkilvoitus, joka alkoi kaikissa opetuslapsissa heidän liittyessään Jeesukseen, päättyi Juudaksessa tappioon.

Jeesus sanoi opetuslapsilleen: ”Ette te valinneet minua, vaan minä valitsin teidät.” Apostolien tekojen luku 12 viittaa Israelin sukukuntiin, mutta samalla se korostaa Jeesuksen merkitys-

tä kaikille kansoille. Lukuhan on ”iankaikkisen täydellisyyden” luku. Iankaikkisessa elämässä tulee olemaan ihmisiä kaikista kansoista. Noiden 12 lisäksi Jumala valitsi Paavalin apostoliksi. Hän ei ollut seurannut Jeesusta tämän vaeltaessa maan päällä, mutta hän oli kuitenkin Ylösnouseen todistaja.

Markus korostaa opetuslasten ainutlaatuista asemaa. Olemalla Jeesuksen kanssa opetuslapset oppivat tuntemaan tulevan tehtävänsä syvemmin ja laajemmin kuin kukaan muu. Siitä käsin Jeesus lähetti heidät todistamaan, että Jumalan ikaikaiset lupaukset Vapahtajasta toteutuivat hänen kauttaan. Markus puhuu apostolien valtuutuksesta karkottaa saastaisia henkiä. Jeesuksen kuolemassa ja ylösnousemuksessa pahan valta kukistettiin. Jumalan lupaukset saivat muodon. Ne eivät jääneet sanoiksi, vaan ”Sana tuli lihaksi”. Apostoleilla olikin aivan uutta ja ainutlaatuista kerrottavaa. He todistivat, että olivat omin silmin nähneet Jeesuksen sekä Ristiinnaulittuna että Ylösnoussena. Siinä on Jeesuksen ainutlaatuinen perintö apostoliensa kautta tuleville sukupolville.

Jeesus itse ei jättänyt mitään sellaista kirjoitettua jälkeensä, mikä olisi välittynyt Raamattuun. Sekin, mitä hän kirjoitti maahan, kun aviorikoksesta kiinni jäänyt nainen tuotiin hänen eteensä, jäi salaisuudeksi (Joh. 8:6). Sen sijaan apostolit välittivät meille Jeesuksen tahdon mukaisen pelastusilmoituksen. Se on lopullinen ja täydellinen siksi, että he eivät kirjoittaneet omiaan. Pyhä Henki vaikutti apostolien todistukseen. Jeesus tulee uskovilleen tutuksi heidän todistuksensa välityksellä. Siihen on tyytyminen, sillä vasta aikojen lopulla kaikki saavat nähdä hänet. Viimeisen tuomion koittaessa kaikki kootaan hänen eteensä. Siihen asti on Jeesuksen tunteminen mahdollista vain Jumalan sanan välityksellä. Nyt elämme armonajassa, sillä Johannes sanoo hänen olevan täynnä armoa ja totuutta (Joh. 1). Siksi yksikään, joka uskoo tämän todistuksen ja pysyy siinä, ei jää osattomaksi pelastuksesta.

Jeesuksen apostolien erityistehtävänä oli jatkaa hänen työtään maailmassa. He olivat sanansaattajia, joiden sanoissa kuului Kristuksen ääni ja mieli. Apostoliksi tuleminen saattoi merkitä hyvinkin suurta elämän muutosta. Esimerkiksi Simon Kiivailija kuului väkivaltaa ja terrorismia harjoittavaan äärimmäisyysliikkeeseen. Miten sellainen voi tulla apostoliksi? Niin, että hän jät-

tää menneisyytensä taakseen seuratakseen Jeesusta. On kyse mielenmuutoksesta, jonka synnyttää armollisen Jeesuksen tunteminen.

Helposti kristillisestä uskosta jää sellainen mielikuva, että se on persoonatonta oppilauseleminen toistamista. Kuollut usko tunnetaan siitä, ettei se lyö leimaansa ihmisen elämään ja tekoihin. Elävä usko on sen sijaan persoonallista Kristuksen tuntemista, uskaltautumista häneen. Se on jäämistä Jumalan käsiin siitä huolimatta, että hänen johdatuksensa on usein arvoituksellista. Siitä kristitty on kuitenkin varma, että hänet on Kristuksessa armahdettu. Se oli apostolienkin uskon ja elämän luja perusta. Heidän todistuksensa antaa meidänkin elämällemme lujan perustan. Olkaamme myös Herramme palveluksessa siellä, mihin hän kulloinkin meitä kuljettaa. Apostolien todistus on edelleen uutinen ja ilosanoma tässä maailmassa, joka tuntuu usein ahdistavalta ja jonka ”päivän tarjoukset” eivät enää huomenna ole voimassa. Viekkäämme meille uskottu apostolien perintö eteenpäin. Ristiinnaulittu ja Ylösnoussut on tie iankaikkiseen elämään.

Antti Herkkola
Kalvolan kirkkoherra

Rakkauten laki

Joos. 24:21-27 tai 2. Kun. 6:8-23, Hepr. 12:25-29, Luuk. 6:27-31

7. sunnuntai helluntaista 19.7.

Kovin ajankohtainen on tämän sunnuntain evankeliumi. Jeesuksen opetuksen ja hänen oman esimerkkinsä mukainen pyyteetön rakkaus näyttää meihin sovellettuna, miten vajavaisia me olemme. Sen rakkauten kohteena olemme mieluusti, mutta entä jopa vihamiestemme rakastajina, heidän, jotka kiroavat, parhaavat ja lyövät meitä.

Samalla, kun tämän sanan edessä näemme, millaista hedelmää uskomme kantaa, se myös vapauttaa meidät Jumalan lapset kostosta. Sekä kuuluisa Hammurabin laki että Mooseksen laki opettivat: ”Silmä silmästä, hammas hampaasta.” Mutta Jeesus opettaa toisin. Koston kierre on katkaistava ennen kuin se on alkanutkaan. Kostolle ei pidä jättää mitään sijaa kristityn elämässä.

Jumalan lapsina olemme saaneet äärettömän armon ja anteeksiantamuksen osaksemme. Iloisin ja vapain sydämin saamme olla tyytyväisiä tähän hyvään osaamme. Mitään parempaa ei voi olla. Tämän maailman ylpeys, itsekkyyys ja oman edun tavoittelu saavat jäädä syrjään. Kristitty voi tinkiä oikeuksistaan.

Totta kai saamme myös puolustautua ja vedota oikeuksiimme. Niin jopa tulee tehdä. Siitä on Raamatussa monia esimerkkejä. Jeesus itse asetti kyseenalaiseksi sen, että häntä lyötiin, mutta hän ei lyönyt takaisin. Hän vaati itselleen lakiin perustuvaa oikeudenmukaista kohtelua. Samoin Paavali vetosi oikeuksiinsa. Esivallan miekka suojelee meitä vääraltä kohtelulta. Mutta silloin kun ei suojele, vaan päinvastoin meitä lain ja oikeuden varjolla kohdellaan väärin, tässä on Jeesuksen opettama tie. Näkökulma on kristittyjen vainoissa ja siinä ristissä, jota me joudumme kantamaan Jeesuksen nimen tähden.

Tämä konkreettinen toimintamalli on hyvin siunauksellinen meille itsellemme. Vääryyden ja epäoikeudenmukaisuuden kokeminen synnyttää helposti katkeruutta. Vihamiesten ja vainoojien siunaaminen ja heidän puolestaan rukoileminen hoitaa ihmeellisellä tavalla loukattua sydäntämme ja pehmittää meitä antamaan anteeksi ja kantamaan heitä Kristuksen rakkaudella. He ovat kulkemassa kohti helvetin ikuista vaivaa, jossa paha saa lopulta palkkansa. Kuitenkin Jeesuksen täydellinen uhri on annettu heidänkin edestään. Vielä on mahdollista sauluksiin muuttua pauluksiksi. Jumalalle on kaikki mahdollista – vaikka tässä ajassa tuntuu, että moni paulus onkin muuttunut saulukseksi.

Tekstikohtamme edellä Jeesus on sanonut: ”Autuaita olette te, kun ihmiset vihaavat teitä ja erottavat teidät yhteydestään ja herjaavat teitä ja pyyhkivät pois teidän nimenne ikään kuin jonkin pahan – Ihmisen Pojan tähden.” Se, mitä maailma pitää onnettomuutena ja epäonnistumisena, voi olla autuutta. Jopa vainotuksi, pilkatuksi ja syrjityksi tuleminen voi olla sitä. Se ei itsessään ole onnea eikä ansiota. Se on päinvastoin pahaa. Mutta kun ihminen saa osakseen vainoa Ihmisen Pojan tähden ja kärsii Jumalaan luottaen, niin paha muuttuu siunaukseksi.

Evankeliumi kääntää siis vanhat arvojärjestykset ylösalaisin. Rikkautta, kylläisyyttä ja iloisuutta on tapana pitää ilman muuta onnena. On kysymys siitä perusteellisesti vääristä arvojär-

jestyksestä, joka on seurauksena siitä, että ihminen ottaa elämänsä omiin käsiinsä ja toimii, kuin hän itse olisi sen valtiasta ja voisi määrätä siitä. Kirkossakin tuntuu siltä, että ihmiset ovat ottaneet oikeudekseen määritellä itse oman uskonsa ja oppinsa. Aivan samoin kuin aikanaan erotettiin synagogasta, meidän aikanamme erotetaan kirkon viroista ja alistetaan julkisen häpeän ja parjauksen kohteeksi ne, jotka haluavat pysyä uskollisesti Jumalan sanassa. Jeesus joutuu huutamaan näille voi-huutonsa ja julistaa toiset autuiksi. Nykykirkossa on epäselvää, kumpi on kumpi.

Varoitus niille, joista kaikki puhuvat hyvää, on erityisesti suunnattu kaikkien aikojen opetuslapsille ja kirkolle. Kirkon tehtävä maailmassa ei ole tulla suosituksi, hyvin suvaituksi tai harmittomaksi. Hajuton, mauton ja väritön kirkkomme vetää linjaa vain siinä, missä ei pitäisi, ja ajelehtii muuten täysin yleisen mielipiteen ja maailmallisten virtausten heiteltävänä. Piisparat joutuvat sylkemään suustaan toinen toistaan järkyttävämpiä asioita vastoin kirjoitettua Jumalan sanaa. Jokainen näkee, että tilanne ei ole hallinnassa.

Siksi on yhä uudelleen palattava tekstimme lähtökohtaan. ”Teille, jotka minua kuulette.” Jeesus puhuu omilleen, jotka ovat kuuliaisista hänen sanalleen. Siitä seuraa väistämättä myös risti ja vaino. Koska tämä puuttuu kirkostamme ja moni oikean Kirkon tuntomerkki on vääristynyt ja hyvin epäselvä, on valvovien kristittyjen ja jäljellä olevien oikeiden paimenten pystytettävä Israelin sortunut alttari. Nyt tarvitaan sitä silmien avautumista, minkä Elisan palvelija koki Dotanissa. Kuka pystyy vapisematta ajattelemaan meidän aikaamme päivän epistolan valossa? Herra, armahda meitä.

Johan Helkkula

Keminmaan seurakuntapastori

Kirkastettu Kristus

Luukas 9:28-36

Kirkastussunnuntai 26.7.

Kirkastusvuoren tapahtumasta kertoo ns. synoptikkojen lisäksi myös Pietari kirjeessään (2. Piet. 1:16–18). Erikoista, ettei tapahtumaa ole Johanneksella, mutta hän oli ehkä selvillä muiden teksteistä eikä halunnut toistaa, ja hä-

nellä koko evankeliumi on täynnä Jeesuksen kirkkautta. Johannes mainitaan ennen Jaakobin. Ikäjärjestyksen lienee muuttanut Jaakobin varhainen marttyyrikuolema kaiketi v. 41. Evankeliumeja kirjoitettiin 40- ja 50-luvuilla ainakin osittain yhtäaikaa. Taaborin vuori kantaa kirkastusvuoren perinnettä, joskin lumipeitteinen Hermon tai jokin Pohjois-Galilean vuorista lienee todennäköisempi. Noin viikko oli kulu- nut siitä, kun Jeesus ensi kerran puhui tulevas- ta kärsimyksistään ja seuraajiensa osaksi tule- vasta rististä.

On aina hälyttävää, jos ympäröivä maail- ma ja temppelipapisto kiittää keskellään ilme- nevää kristillisyyttä. Onko suola laimentunut maantien pölyksi ja valo himmennyt maailman valhevalojen joukkoon? On vain halpa armo ja välinpitämätön myötäsuka, ei enää synnistä lakkaamus ja uusi elämä. Vastatuuli on Juma- lan kansan myötätuuli. On elämän merkki, kun Jumalan kansan keskellä käy keskustelu siitä, mikä on oikea ja Jumalan tahdon mukainen tie. Kun Jumalan kansan karavaani saa haukkuja ul- koa ja sisältä, eivät vedet ole seisautuneet.

Evankeliumit kertovat, että Jeesuksella oli tapana aamuin ja illoin vetäytyä yksinäisyy- teen rukoilemaan. Kahdesti kerrotaan Jeesuk- sen ottaneen opetuslapsetkin, erityisesti sisäpii- rin, mukaan. Päivän evankeliumi kertoo toisen tapauksen, ja toinen vielä tunnetumpi on Get- semanan rukousyö, jolloin Jeesus suoranaisesti pyysi rukoustukea. Opetuslasten kohdalla tulos on samanlainen: väsymys ja uni voittivat. Se siitä rukoustaistelusta, emmekä me taida olla kummempia.

Opetuslapsitrio havahtui siihen, mitä ta- pahtui Jeesuksen rukoillessa. Jeesuksen kas- vot, jotka pian olisivat väkivallan runtelemat, ja vaatteet, jotka pian tahraisi veri ja arvottai- siin, muuttuivat ja sädehtivät kirkkaana. Huip- pukohtaamiseen liittyy kaksi kansan historian merkkimiestä, joiden kummankin kuolemaan liittyi erityistä ja joiden hautapaikat eivät olleet tiedossa (5. Moos. 34 ja 2. Kun. 2). Ei kerrota, kuinka vieraat tunnistettiin, mutta lukematto- mia kertoja juutalaiset miehet olivat kuulleet sanat ”laki ja profeetat”. Nyt Jumalan lain vä- littäjä ja kaikkien profeettojen edustaja olivat paikalla. Varmistuu, että Jeesus on lain ja profe- tioiden täyttymys. Sitä paitsi yli 1200 vuotta ai- kaisemmin pois otettu Mooses ja kirkastushet-

kestä 900 vuotta aikaisemmin taivaaseen otettu Elia olivat Jumalan hyvässä hoidossa ja hyvä- kuntoisina keskustelemassa Jeesuksen tulossa olevasta *exoduksesta* (ei *exituksesta*). Mooset- sille *exodus* oli hyvinkin tuttu kansan Egyptis- tä vapautumisesta ja ”maja” ja ”pilvi” erämaa- vaelluksen ajalta. Hyvä olo valtaa opetuslapset siinä määrin, että Pietari ehdottaa majojen ra- kentamista.

Vaikka henkilökohtainen matkaristi ja taiste- lu uskon puolesta on osamme ja varsinkin pai- menten osa, emme elä pelkästään taistelusta. Tarvitaan Jumalan sanan ja alttarin sakramentin huolto ja uskovaisen kansan hoitava yhdessä- olo ja rukous. Elämme armosta, ja armo riittää, elämme uskosta, emme näkemisestä, mutta jos- kus Jeesus vie seuraajansa kanssaan kirkastus- vuorelle tunnettavista armonvaikutuksista vah- vistumaan ja iloitsemaan. Kuinka kaipaamme- kaan sitä, että edes hetken saisimme levätä us- kossa ja kokea Jumalan erityisen läsnäolon.

Tapahtuu vielä kolmaskin asia. Nähdyn ja koetun rinnalle ja niitä vahvistamaan tulee ää- ni, Jumalan oma puhe. Näkemiset ja kokemi- set haihtuvat, jää kestävä Jumalan sana, jon- ka varaan on rakennettava. Suurta on se, että Jumala tunnustaa Jeesuksen rakkaaksi Pojak- seen ja Poika tunnustaa meidät rakkaiksi lapsik- seen. Näistä seuraa se, että uskovainen tunnus- taa Jeesuksen Vapahtajakseen ja Herrakseen, mistä edellä on ollut puhetta (Luuk. 9:26). Lu- paukset täytyvät Jeesuksessa (5. Moos. 18:15; Jes. 42:1; 53). Muitten on peityttävä, jää vain Kristus yksin.

Pilvi on Jumalan kirkkauden valoverho. Ju- malan pyhyys ja hyvyys pelästyttävät ja polvis- tuttavat. Monet pelkäävät Kristuksen kirkastu- mista siksi, että silloin oma elämä suorastaan lä- pivalaistuu. Synnin mahti on sen kyvyssä saada itsensä unohtumaan. Unohtuu Jumalan hyvyys ja oma pahuus. Jumalan pyhyys heijastuu maa- ilmaan pysyvinä ja ehdottomina arvoina. Mitä useammilta Jumalan käskyiltä eli arvoilta ih- minen kieltää niiden arvoin, sitä kapeammaksi elämä tulee ja sitä vähemmän merkityksellisiä ja iloa tuottavia asioita on. Siitä aikamme tyh- jyys ja paha olo. Tai toisesta näkökulmasta. Kun ihmistä estetään vihaamasta syntiä selittämällä synty olemattomaksi, ihmisen vihasta tulee koh- teetonta ja se suuntautuu väärin. Tästä oman aikamme selittämätön väkivalta. On ihmiselä-

män perustava kokemus olla Jumalan edessä ja tuntea hänen pyhyytensä, vihansa ja tuomionsa, kun Jumalan laki tunkee omaantuntoon, mutta samalla kokea Jumalan armo ja anteeksiantava rakkaus, koska Jeesus kuoli puolestamme.

Kirkastusvuorella kaksi aikamme kadottamaa suurta totuutta varmistuu. Ensinnäkin Jumala on, ja tämän näkyvän maailman rinnalla on toinen todellisuus, josta maailmamme on lähtöisin. Sinne korotettiin Herramme, sieltä hän palaa ja sinne myös meitä odotetaan (2. Kor. 4:18; Hepr. 11:24–27). Toinen asia on tämä: Jeesus on Jumalan Poika ja meille lähetetty Pelastaja. Teologian terveyden ratkaiseva mittari on veri-arvo. Se, kuinka meidän käy, on sidoksissa siihen, miten Jeesuksen veren arvoa, sovitusta, lunastusta ja syntien anteeksiantamusta julistetaan, uskotaan, opetetaan ja tunnustetaan.

Keijo Rainerma

Rovasti, Kankaanpään kirkkoherra

Totuus ja harha

Matt. 7:24-29

9. sunnuntai helluntaista 2.8.

Ihminen osaa tehdä sellaista, mitä Jumala ei osaa. Ihminen osaa valehdella ja pettää, mutta Jumala ei. Jumalassa ei ole vilppiä. Hän, joka on Totuus, on täynnä totuutta.

Tämä seikka nousee esiin evankeliumista, joka kertoo kahdesta rakentajasta. Heidän työskentelyssään ei ulkopuolinen tarkkailija olisi huomannut mitään merkittävää eroa. Kumpikin oli ammattitaitoinen ja osasi käyttää taitavasti mitanauhaa, kirvestä, sahaa ja vasaraa. Kummankin rakennus näytti myös valmiina yhtä uljaalta. Et olisi osannut sanoa, kumpi oli parempi.

Meidän on vaikea sanoa toisistamme toisiamme tarkkailemalla, kenen rakennus on paras. Jokaisessa näytetään olevan niin hyviä kuin huonoja ominaisuuksia. Inhimilliset arviointimenetelmät eivät johda kovinkaan varmaan lopputulokseen.

On aikoja, jolloin rakennukset eivät joudu edes testiin. Aina elämässä ei ole nähtävillä mitään erityistä turvan tarvetta. Silloin kaikki rakennukset tuntuvat yhtä kestävilä. Joskus elämässä kaikki tuntuu solisevalta musiikilta ja kainenlaiset rakennelmat riittävän hyviltä. Juuri tä-

mä elämään ajoittain kuuluva rauha saa aikaan sen, että emme tule usein pohtineeksi elämää pinta-tyvemmältä.

Turvallista satamaa arvostaakin vain se, joka on joutunut hengenhätään merellä. Kerran merihätään joutunut käyttää myös satamassa olonsa ajan hyödyksi niin, että seuraavalla kerralla on paremmin varautunut vaikeisiin tilanteisiin.

Mitä ovat näiden kielikuvien taakse kätkeytyneet myrskyt ja niihin varautumiset?

On kysymys Jumalan sanan tuomasta turvasta. Raamattu auttaa meitä tuntemaan paremmin itseämme ja sitä, mitä meille kuuluu.

Kun luen Raamatusta vaikkapa Israelin kansan napinoinnista erämaassa, tiedän, että napinat eivät olleet vain kauan sitten eläneiden ihmisten tyytymättömyyden ilmausta. Ne ovat myös minun suussani, kun elämässä asiat menevät toisin kuin itse tahtoisin. Ja meitä kapinoitsijoita katsoessani voim samalla Raamatusta ymmärtää, että me katsomme asioita ja olosuhteita hyvin pienestä näkökulmasta. Ilman Jumalan sanaa emme osaa ajatella, että on Joku, joka näkee pidemmälle kuin me, ja että tämä Joku tahtoo antaa meille enemmän ja parempaa kuin osaamme kuvitellakaan.

Usein elämämme suurimmat myrskyt liittyvät oman itsemme tuntemiseen. Ne ovat tuhoisimpia silloin, kun emme tunne itseämme, vaan olemme olleet väärässä luulossa. Jeesuksen vertaus auttaa katselemaan omaa rakennustamme muussakin kuin vain oman viisautemme varassa. Itse emme huomaa siinä oleellista heikkoutta. Siksi tarvitsemme Jumalan sanan tuomaa näkökykyä.

Herra Jeesus katsoo rakennuksen ulkoisen kauneuden sijasta sitä, millaiselle perustalle talo on rakennettu. Hyvällä ilmalla talon perustan pohtiminen ei tunnu ajankohtaiselta. Mutta josakin vaiheessa tulee rajuilmojen aika. Silloin kun vettä tulee kaatamalla ja pienistä pisaroista muodostuu suuria virtoja, on pakko alkaa miettiä talon perustuksia. Viekö tulvavesi mensesään hiekan, jolle talo on rakennettu, vai onko lattian alla tukeva kallio, joka pysyy paikallaan säällä kuin säällä? Se on lopultakin kaikkein tärkein kysymys.

Edellä totesin, että Jumala ei osaa valehdella. Siksi Jumalan sanaa verrataan Raamatussa yhä uudestaan kallioon. Se pysyy paikallaan, vaikka kaikki ympärillä tuntuisi olevan yhtä kaaosta.

Sunnuntain teemana on totuus ja harha. Tootuus tarkoittaa sitä, mitä Jumala on ja mitä hän on meille Raamatussa ilmoittanut. Tootuus tarkoittaa Jumalan sanaa, jonka varaan voimme turvallisin mielin rakentaa elämämme. Mutta tootuus on vielä enemmän. Jeesus Kristus sanoi itsestään: ”Minä olen tie, tootuus ja elämä.” Se, joka tulee Herran Jeesuksen luo, tulee tootuden luokse. Ja se, joka uskoo häneen, rakentaa elämänsä kalliolle, joka ei horju. Kaikki muut perustat ovat harhaa. Kaikki muut perustat pottävät viimeistään siinä vaiheessa, kun rajumyrsky alkaa.

Jumalan sana kehottaa meitä tutkimaan elämämme perustaa. Meidän ei tule olla tyhjän rakentajan kaltaisia, joka pystytti kyllä hienon pytingin mutta ei ymmärtänyt rakentaa sitä kestävälle pohjalle. Herra Jeesus sanoo myöhemmin samassa evankeliumikirjassa sanastaan näinkin: ”Taivas ja maa katoavat, mutta minun sanani eivät katoa.”

Taivas ja maakin katoavat jossakin vaiheessa. Silloin puhutaan tosin jo sellaisista myrskyistä, joita me emme osaa kuvitellakaan. Mutta vaikka nykyinen luomakunta katoaakin, niin Herran Jeesuksen sanat eivät katoa. Silloinkin perusta kestää.

Mutta eikö silläkin, millainen rakennus perustalle pystytetään, ole merkitystä?

Tähän kysymykseen vastaa apostoli Paavali 1. Kor. 3:11–15:ssa. Me emme ehkä uskalla ajatella, että oma rakennuksemme olisi ainakaan kokonaan kultaan, hopeaan tai jalokiviin verrattava. Mutta tärkeintä onkin, että myös puusta, heinistä ja oljista rakentanut ihminen pelastuu, jos hän on rakentanut oikealle perustukselle eli Herran Jeesuksen varaan. Hänen rakennelmasa kyllä siinä tapauksessa tuhoutuu, mutta hän itse ei, vaan hän pelastuu tuomiopäivänkin koetelemuksista.

Siitä, mitä palavista materiaaleista rakentaminen voisi käytännössä tarkoittaa, antavat hyvän viitteen 400-luvulla eläneen kirkkoisä **Augustinuksen** sanat: ”Saatat erehtyä, mutta en ole lahkolainen.” Hänen sanansa tarkoittavat sitä, että kuka tahansa kristitty voi olla joissakin kristinuskoon kuuluissa opinkohdissa väärässä, mutta sellainen seikka ei vie häntä eroon pelastuksesta, kunhan hänen turvanaan on Jeesus Kristus. Perusta voi olla kunnossa, vaikka seinissä olisikin kestäättömiä rakenteita.

Todellisuudessa me kaikki rakennamme hel-

posti myös puusta, heinistä ja oljista eli tulta kestäättömistä materiaaleista. Tässä elämässä yksikään ihminen ei hallitse kaikkea. Ainoa kestävä rakennusmateriaali, jolle tuomiopäiväkään ei voi mitään, on siis Jumalan sana. Se kestää kaikki koetelemukset. Muut materiaalit eli ihmisten ajatukset ja mielipiteet osoittautuvat tuomiopäivänä kestäättömiksi.

Vaikka elämässämme olisikin paljon ihmisten mielipiteiden kokoon kyhäämää, niin silloin kun elämämme perustana on Herra Jeesus itse, emme joudu hukkaan. Hän on kantanut ruumiissaan syntimme ristille ja noussut ylös kuolleista. Näin tie taivaaseen on meillekin avattu. Paavali julistaakin: ”Pyydämme Kristuksen puolesta: suostukaa sovintoon Jumalan kanssa. Kristukseen, joka oli puhdas synnistä, Jumala siirsi kaikki meidän syntimme, jotta me hänessä saisimme Jumalan vanhurskauden. Jumalan työtovereina me vetoamme teihin: ottakaa Jumalan armo vastaan niin, ettei se jää turhaksi!”

Kun niin teemme, rakennamme kalliolle, jota suurimmatkaan myrskyt eivät horjuta.

Jukka Norvanto
Sansan radiopastori

Uskollisuus Jumalan lahjojen hoitamisessa

Luuk. 12:42-48
10. sunnuntai helluntaista 9.8.

Pietari on juuri edellä kysynyt, osoittaako Jeesus kehotuksensa valvomiseen ihmisille yleensä vai pelkästään omille opetuslapsilleen (j. 41). Taloudenhoitajavertauksesta käy ilmi, että Jeesus tarkoittaa tässä nimenomaan opetuslapsiaan. Vain ne, jotka tuntevat isännän, tiedostavat saaneensa tehtävän isännältä eli Jumalalta. Lisäksi jakeessa 46 todetaan: ”Palvelija saa saman kohtalon kuin epäuskoiset.” Eli kristitytkin voivat lanteata pois uskostaan.

Se tapahtuu niin, että käyttää Kristuksen kalliisti lunastamaa vapautta väärin. Palvelija alkoi ajatella: ”Isäntä ei tule vielä pitkään aikaan.” Palvelijan päättely ja menettely oli virheellinen ainakin neljällä tavalla. Ensiksi, me emme voi tietää, milloin Jeesus tulee takaisin. Isä yksin tietää

sen (Matt. 24:36). Lisäksi emme voi tietää, millä hetkellä aikamme loppuu. Voi olla, että huomena kohtaa liikenneonnettomuus tai sairauskohtaus, joka vie hengen. Niinpä kristityn tulee olla joka hetki valmiina vastaanottamaan Herraansa.

Toiseksi, palvelija luotti virheellisesti siihen, että hän kykenee kääntämään kurssinsa myöhemmin. Mistä hän saattoi sen tietää? Entä jos Jumala olisi antanut hänen paatua synteihinsä? Joskus kuulee jonkun sanovan, että vielä näitä uskonasioita ehtii vanhuudessakin miettiä. Entä jos etsikkoaika onkin nyt? Etsikää Jumalaa silloin, kun hänet löytää voidaan! (Jes. 55:6).

Kolmanneksi on muistettava, että Jumalan tuomio on itse asiassa läsnä joka hetki. Vaikka kertomuksen isäntä näennäisesti menikin pois, tietää kaikinäkevä koko ajan, missä menemme (Ps. 139:7). Miksi siis yrittää piiloutua häneltä, jota emme lopulta pääse karkuun? Sellainen piiloutumisleikki on yhtä onneton kuin se, mitä Aadam yritti paratiisissa. Neljäs surkeus tässä on se, ettei ihminen lopulta löydä onneaan vanhaa syntistä ihmistään elättämällä. Ihmisen onni on siinä, että hän saa elää yhteydessä Luojaansa ja upottaa vanhan ihmisensä kasteen hautaan. Ehkäpä suurimpia Jumalaa koskevia väärinkäsityksiä on se, että hän olisi ilonpilaaja. Vaikka tosi asiassa ilo Herrassa on väkevyyttemme, kun taas synnistä tuleva ilo on likaista ja hetken häivähdys, joka jättää tyhjän olon. Paha taloudenhoitaja on siis esimerkiksi siitä, kuinka ihmisen ymmärrys monella tavalla pimenee, kun synnille annetaan valta. Kristuksessa meille on sen sijaan tarjolla kirkas näkökyky omaksi ja lähellämme elävien parhaaksi.

Samana sunnuntaina kahden edellisen vuosikerran evankeliumit peräänkuuluttavat uskollisuutta Jumalalta saatujen lahjojen käytössä. Tässä Jeesus kiinnittää huomiota siihen, kuinka me kohtelemme toisia ihmisiä. Meidät on kutsuttu rakastamaan toisia ihmisiä sillä rakkaudella, jota Jumala on ensin meille osoittanut (1. Joh. 4:10). Nämä kaksi näkökulmaa täydentävät toisiaan: rakastammehan ihmisiä nimenomaan niillä lahjoilla ja ominaisuuksilla, joita olemme saaneet. Jumalan yhteydessä olemuksemme lahjoineen ”virittyä palavaksi” rakkauden kaksoiskäskyn mukaiseen elämään.

Vertauksessa perään kuulutettu vastuullisuus koskee sekä yhteisöä että sen yksittäistä jäsentä. Seurakunnassa olisi tarkoitus, että monet lahjat tulevat rikkaasti käyttöön, sen mukaan kuin lah-

joja on saatu. Yhteisö antaa tilan lahjojen käytölle ja rohkaisee siihen. Yksilö taas iloisesti täyttää paikkansa Kristuksen ruumiissa antamalla lahjansa käyttöön. Toteutuuko tämä keskellämme? Lisäksi on lohdullista kuulla, että tietämättömyydessä tehdyistä synneistä ei joudu vastaamaan samalla tavalla kuin tietoisista, sillä kuka voisi kaikki erehdyksensä ymmärtää (Ps. 19:13)? Tämä kertoo, että Jumala on lopulta oikeudenmukainen ja lempeä, vaikka väärinkäytökset tul-laankin tuomitsemaan.

Löydämmekö vertauksesta Kristuksen, vai onko kaikki tässä vain lakia? Jakeessa 46 voimme nähdä Kristuksen. Jumala antoi Kristuksen kokea kovia, jotta me saisimme olla vapaita Jumalan tuomiosta: ”Omista teoistaan me uskoimme hänen kärsivän rangaistusta, luulimme Jumalan häntä niistä lyövän ja kurittavan, vaikka meidän rikkomuksemme olivat hänet lävistäneet ja meidän pahat tekemme hänet ruhjoneet. Hän kärsi rangaistuksen, jotta meillä olisi rauha, hänen haavojensa hinnalla me olemme parantuneet.” (Jes. 53:4-5.) Siinä on lopulta meidänkin toivomme, koska kukaan ei kykene pitämään kaikkea sitä, mitä pyhä Jumala meiltä vaatii. Onneksi Kristus teki sen ja suostui vielä syntiuhriksi meidän tähtemme.

Lauri Seppänen

Tampereen ja Lahden
OPKOjen opiskelijapastori

Etsikkoajoja

Matt. 11:20-24

11. sunnuntai helluntaista 16.8.

Etsikkoajat ovat painuneet visusti mieleemme lapsuudessa ja nuoruudessa kuulemassamme julistuksessa ja opetuksessa. Nuorena usein mietittiin, että jos etsikkoaika on mennyt ohi, niin mitään ei ole tehtävissä. Kauhulla ajattelen joskus vieläkin niitä tuntemuksia.

Ruotsinkielinen käännös termille kuuluu *besöksetider*. Ajatus on, että Jumala vierailee ja jatkaa (?) matkaa. Sana on varmasti tavoittanut jotakin siitä, mitä tämän sunnuntain evankeliumitekstissä välitetään lukijalle.

Evankeliumikappaleessa Jeesus on asettanut ikään kuin tuomarintuimelle jo etuajassa. Viimeiseen tuomioon on vielä matkaa, mutta

jo nyt hän käy arvioimaan kaupunkeja. Kappaleen avaintermiit ovat *nuhtelee, tunnusteot, parannus*.

Jeesuksen nuhtelu on toisenlaista kuin se tuomio, joka näitä kaupunkeja odottaa viimeisellä tuomiolla. Jumalan Poika on maailmankaikkeuden lopun tuomari, jonka kasvoja taivas ja maa pakenevat. Kuitenkaan tässä kappaleessa ei ole vielä tuomio koko vaikutuksessaan. Nuhtelun tarkoitus on parannuksen tekoon kehottaminen. Parannus kuuluu arnonaikaan, aikaan, kun vielä on mahdollista kääntyä syntiseltä tieltä ja palata Jumalan tahdon tielle. Nuhtelu on rakkautta, ei tuomiota.

Jeesuksen käyttämä kuva parannuksesta on varsin dramaattinen. Hän puhuu ”säkissä ja tuhassa” osoitettavasta parannuksen teon mielialasta. Sellaisen katumuksen ymmärtää paatuneinkin jääri. Sodoman kaupungin kohtalon käyttäminen eskaloi Jeesuksen puheiden voimaa. Puheen tarkoitus on paljastaa Kapernaumin kovuus ja katumattomuus. Jopa läpisyntinen Sodoma olisi hurskaita täynnä, jos Kapernaumin tunnusteot olisivat tapahtuneet siellä. Puhe oli varmasti karvasta kuulla hurskaille Kapernaumin synogogassa sipsutteleville fariseuksille, jotka sivelivät rukousviittojensa tupsuja ja kateellisina katselivat naapurin viitan tupsun näyttävyyttä.

Tunnusteot tuovat evankeliumikappaleeseen etsikkoaikojen teeman. Tunnusteot ovat tekoja, joilla Jumala ilmoittaa olevansa läsnä. Pelastus on saapunut, olkaa valmiit ja kuulkaa, mitä hänellä on sanottavanaan. Hän ”vierailee”, besöker, kaupungissa. Etsikkoajat saavat näin evankeliumillisen värin. Etsikkoaika on Jumalan aika kaupungille ja myös yksityiselle ihmisille. Hän on astunut alas taivaastaan meidän luoksemme autamaan meitä. Lohtua tuo se, että Jumala ”tahtoo, että kaikki ihmiset pelastuisivat ja tulisivat tuntemaan totuuden”. Nuoruuden iltahetkien pelosta ei näin ajatellen ole jäljellä kuin muisto.

Milloin on siis meidän etsikkoaikamme tämän ajan Suomessa? Milloin se on ollut yksityisellä ihmisellä ja milloin kansakuntana? Kysymys on puettava tekstin ajatuksen muotoon eli on kysyttävä, milloin Jumala lähestyy meitä ja vierailee luonamme pelastusteoillaan? Näin kysyttäessä aavistellamme jo vastauksen. Etsikkoaikamme on nyt! Nyt on pelastuksen päivä. Ei eilen, ei huomenna, vaan nyt. Jumala on tuonut ei vain tunnustekojaan, vaan myös pelastuksen-

sa, omat tekonsa, luoksemme. Sananjulistus avaa sydämen oven, evankeliumi murtaa lain kovettaman kallion ja ihminen saa jopa joskus kokea Jumalan rakkautta koko olemuksessaan. Ilo ja rauha paistaa kasvoista läpi. Sakramentti vahvistaa armollaan ja ”me saamme maistaa Herran suloisuutta”.

Sodomassa ihmiset kovettivat itsenä Lootin ja Aabrahamin julistukselle ja Jumala tuomitsi heidät. Kapernaumissa Jeesus kehui Sodomaan ja moitti Kapernaumin asukkaiden kovuutta, vaikka paikalla oli enemmän kuin Loot ja Aabraham yhdessä. Mitä hän mahtaakaan sanoa meille, kun sovitus on tapahtunut, kuolema on voitettu ja Jumalan konkreettiset pelastusteat ovat läsnä seurakunnassa ja avaaat taivaan ja sulkevat helvetin – mutta niin moni meistä vain kääntää selkänsä ja yrittää itse pelastaa itsensä? Voi meitä, myllynkivi kaulaamme! Herra armahda, Kristus armahda, Herra armahda!

Vesa Pöyhtäri

Oulun Karjasillan kappalainen

Itsensä tutkiminen

Matt. 23:1-12

12. sunnuntai helluntaista 23.8.

Ensi kuulemalta vaikuttaa siltä, kuin tämän päivän Jeesuksen sanojen kohteina ovat vain jotkut tuon ajan yhteiskunnan julkisuudessa vaikuttaneet henkilöt – lainopettajat ja fariseukset. Tuskinpa näitä Jeesuksen sanoja kuitenkaan olisi säilytetty jälkimaailmalle, ellei olisi tajuttu, että Jeesus haluaa johtaa jokaisen häntä kuuntelevan ihmisen itsetutkisteluun eikä vain voivottelemaan johtajiensa kelvottomuutta. Itsensä tutkiminen onkin valittu tämän sunnuntain teemaksi.

Mikään ei ole sen vaikeampaa kuin rehellinen itsensä tutkiminen ja tunteminen. Nimenomaan oman minuuden kielteisten piirteiden kohtaaminen on meille vaikeaa. Emme halua päästää tietoisuuteen itsestämme sellaista, minkä koemme epämiellyttäväksi. Luther onkin sanonut: ”Rakastamme kaikki totuutta ja vanhurskautta ja riipumme siinä kiinni, kun se näyttää meistä säteilevältä, ja halveksimme sitä, kun se näyttää meistä rumalta. On siis niin, että vieläpä ihmisen jalo kaipaus totuuteen ja vanhurskauteen johtaa kadotukseen, koska tämä kaipaus palvelee

ihmistä, joka etsii vain omaansa myös silloin, kun hän etsii Jumalaa. – – Me olemme luonnostamme valehtelijoita, totuus voi tulla meille vain päinvastaisessa hahmossa kuin mitä me ajattelemme.”

Suostummeko näkemään elämämme ja asenteemme Herran sanan valaisemana? Nythän totuus itsestämme on itseämme koskevan todellisuuden kirkastumista. Perisyntisyysytemme tähden todellisuus itsestämme voi olla kauhistuttavaa!

Toivon mukaan meidän usein toistuvana rukouksenamme ovat tutun psalmin sanat: ”Tutki minua, Jumala, ja tunne minun sydämeni, kohtele minua ja tunne minun ajatukseni. Ja katso: jos minun tieni on vaivaan vievä, niin johdata minut iankaikkiselle tielle” (Ps. 139:23–24, KR 38). Tutkijanani onkin Jumala enkä itse ja avoimena mahdollisuus, että olen väärällä tiellä!

Olenko sellainen ihminen, joka puhun yhtä, mutta teen toista (Matt. 23:3)? Onko olemassa ristiriita minun kauniiden sanojeni ja todellisen elämäntapani välillä? Yritänkö esittää jotain toista henkilöä kuin sitä, mitä todellisuudessa olen? Kätkenkö naamarin taakse todellisen olemukseni? Osaanko erottaa sen, milloin tämä kätkeminen on halua olla hienotunteinen ja kohtelias, milloin se on teeskentelyä?

Joku viisas onkin sanonut, että ihminen on rehellinen silloin, kun hän ilmaisee asian toiselle sellaisena, millaiseksi hän sen tietää, eikä väärästä tai kaunistele sitä omaksi tai toisten hyväksi. Rehellisyydessä on kysymys perusasenteesta, jossa ihminen vaikeuksista huolimatta pysyy itselleen totena, läpinäkyvänä ja on itsensä kanssa yhtä. Se on pyrkimystä täyteen rehellisyyteen ajatuksissa, sanoissa ja töissä itseään, toisia ihmisiä ja Jumalaa kohtaan. Jeesus terävöittää puheensa vähän myöhemmin: ”Olette hurskaita ulkonaisesti, ihmisten silmissä, mutta sisältä täynnä teeskentelyä ja vääryyttä” (Matt. 23:28).

Olenko esittämässä hyvän elämän vaatimuksia lähimmäisilleni, mutta en auta heitä toteuttamaan näitä vaatimuksia enkä itsekään pysty niitä käytännössä noudattamaan (Matt. 23:4)?

Kerjäänkö ihmisten huomiota? Haluanko, että minut nähtäisiin? Ovatko toisten mielipiteet minusta itsestäni minulle tärkeitä. Haluanko tulla hyväksytyksi? Käytänkö sellaisia vaatteita, joiden odotan herättävän toisten huomiota (Matt. 23:5)? Onko minulle tärkeää, että olen huomiota kohteena ja että saisin arvostetun aseman ja

paikan (23:6)? Ovatko tittelit minulle tärkeitä (23:7)?

Jeesus paljastaa sanoillaan jotain ihmisessä olevasta ylpeydestä. Vaikeutemme on kuitenkin se, ettemme omassatunnossamme koe itseämme ylpeiksi. Näemme herkästi lähimmäisen ylpeyden, mutta oma ylpeytemme ei pistä omaatuntoamme. Jopa loukkaannumme siitä, jos joku sanoo meitä ylpeiksi.

Ehkä silloin huomaamme jotain omasta ylpeydestämme, kun joudumme tilanteeseen, jossa meillä on mahdollisuus palvella itsellemme hankalaa ja vastenmielistä lähimmäistämme. Kuinka haluttomia silloin olemmekaan (Matt. 23:11)! Meidän on myös vaikea oppia aidosti alentamaan itseämme (23:12), mutta loukkaannumme syvästi, jos meitä nöyrytetään!

Jeesuksen sanojen johtaman itsetutkistelun tulisi viedä meidät päivän epistolantekstin äärelle. Siinähan apostoli Johannes sanoo suoraan kaikille Jumalan lapsille, että ”jos väitämme, ettemme ole syntisiä, me petämme itseämme eikä totuus ole meissä” (1. Joh. 1:8). Asia on niin vakava, että hän toistaa sen: ”Jos väitämme, ettemme ole syntiä tehneet, teemme hänestä valehtelijan eikä hänen sanansa ole meissä” (1:10). Mekö muka olimme vailla ylpeyttä?

Samassa yhteydessä Johannes kuitenkin opettaa: ”Jos me tunnustamme syntimme, niin Jumala, joka on uskollinen ja vanhurskas, antaa meille synnit anteeksi ja puhdistaa meidät kaikesta vääryydestä” (1:9), sillä ”meillä on Isän luona puolustaja, joka on vanhurskas: Jeesus Kristus. Hän on meidän syntiemme sovittaja.” (2:1–2.)

Olavi Peltola

Rovasti, Lähetysyhdistyksen Kylväjän eläkkeellä oleva koulutussihteeri, Helsinki

Mene Siiloan altaalle!

Joh. 9:1-7, 39-41

13 sunnuntai helluntaista 30.8.

Johanneksen evankeliumi on tallentanut suuren joukon Jeesuksen kohtaamisia. Muistamme Nikodemuksen, joka tuli Jeesuksen luo yöllä (Joh. 3). Koskettava on kuvaus Jeesuksen ja samarialaisen naisen kohtaamisesta Sykarin kaivolla (Joh. 4). Kahdeksannen luvun alussa Jeesuksen

luo tuodaan aviorikoksesta tavattu nainen. Nyt saarnatekstinä olevassa luvussa Jeesus kohtaa sokeana syntyneen. Sitten seuraa Jeesuksen ja Betanian Martan ja Marian kohtaaminen Lasaruksen haudalla. Tätä lukua on sanottu evankeliumin keskikohdaksi, taitteeksi. Jeesuksen tie kohti Jerusalemiä ja ristiä alkaa. **Teemu Kakkurilta** on äskettäin ilmestynyt hyvä kirja näistä evankeliumien kohtaamisista.

Luen mielelläni saarnaa valmistaessani *Fyrahanda sädesåker* -kirjaa. Tässäkin sitä mainostan! Päivän evankeliumin on siinä selittänyt **Bertil Gärtner**, josta sittemmin tuli linjakas Göteborgin piispa. Hän sanoo, että tässä luvussa on kaksi peruspilaria, joiden varaan kerronta rakentuu. Toinen niistä on sokeana syntyneen parantaminen ja toinen Jeesuksen sana: Minä olen maailman valo.

Jeesus särkee juutalaisille – niin meille kaikille luonnostaan – tyypillisen ajatuksen, että synty ja sairaus liittyvät yhteen. Totta kai on sairautta, jonka synty on aiheuttanut. Siksi on tärkeää opettaa kirkkaasti Jumalan laista elämän omana lakina. Joka tietoisesti rikkoo Jumalan kymmenessä käskyssä antamia elämän ohjeita, samalla tuhoaa omaa elämäänsä. Olemme viime vuosikymmeninä alkaneet tajuta, miten ihmistä tuhoava aine on nikotiini. Tupakanpolto tuottaa sairautta. Tämän tässä totean, vaikka en kehotakaan ketään tupakanpoltosta saarnaamaan.

Mutta päivän evankeliumissa Jeesus torjuu synnin ja sairauden yhteyden. Sairaudella on aina syvempi tehtävänsä. Turhaan ei ole sanottu, että ”sairaus on lähestyvän Jumalan varjo”. Syntymästä saakka sokean miehen sairauden tarkoitus on, että Jumalan teot tulisivat hänessä julki! Kun vielä on päivä, meidän tulee tehdä niitä tekoja, joita lähettäjani meiltä odottaa, sanoo Jeesus.

Sitten Jeesus sylkäisi maahan, teki syljestä tahnaa ja siveli sitä miehen silmiin. Sitten hän sanoi: Mene Siiloan altaalle ja peseydy. Mies meni, peseytyi ja palasi näkevänsä. **Jukka Thurén** viittaa tässä kohdassa siihen, miten samaan tapaan profeetta Elisa paransi Naemanin spitaa-lista. Vastusteltuaan Naemankin meni, peseytyi ja palasi.

Jeesuksen ihmeteat olivat tunnustekoja, jotka ilmaisivat messiaanisen ajan koittaneen. Oli profeettojen lupaus siitä, mitä tapahtuu Messiaan tullessa. Silloin sokeat saavat näkönsä, kuurot kuulevat ja rammot kävelevät. Nyt oli tämä aika.

Sen ilmaisi Jeesus sanoillaan ja teoillaan. Oli päivä, jolloin tuli tehdä lähettäjän tekoja.

Tekstimme loppusanoissa Jeesuksen kuulijat saavat kuulla Vapahtajamme terävän arvion heidän tilastaan. On sokeita, jotka saavat näkönsä. Mutta on monia, jotka luulevat näkevänsä, mutta Jeesuksen torjuessaan ovatkin sokeita. ”Sokeat saavat näkönsä, ja näkevästä tulee sokeita.” Näin tapahtuu yhä tänään. Evankeliumi syntien anteeksiantamuksesta Jeesuksen veressä päästää meidät Jumalan lasten vapauteen. Synnin monella tavalla sokaisemat pääsevät näkemään autuutensa Kristuksen täytetyssä työssä. Mutta moni itseään täynnä oleva, rikas, rikastunut ei mitään tarvitse. Hän kulkee Vapahtajan ja todellisen parannuslähteen ohi. Thurén sanoo sattuvasti näistä ihmisistä, miten he luulevat olevansa kyvykkäitä, näkeviä ja tietävänsä asiat paremmin kuin Jeesus.

Bertil Gärtner sanoo hyvin, että kuten Siiloan lähteestä sokea sai näkönsä, niin annetaan meille Jeesuksessa elämä ja valo. Gärtnerin mukaan on todennäköistä, että tässä perikoopissa on viittaus myös pyhän kasteen kylpyyn. Kastevesi on virvoittava uuden elämän lähde, uudestisyntymisen pesu Pyhässä Hengessä. Meidän tulisi usein ja painokkaasti opettaa kasteesta ja siinä annettavasta uudesta elämästä!

”Minä olen maailman valo.” Tässä on siis yksi Jeesuksen Minä olen -lauseita, joita on useita juuri Johanneksen evankeliumissa. Tässä kohdassa ei kuitenkaan ole sanoja *ego eimi*. Pimevässä maailmassamme tarvitaan Jeesus-valoa loistamaan, antamaan iloa, toivoa ja rauhaa. Joka minua seuraa, ei pimeässä vaella, vaan hänellä on oleva elämän valkeus! Vielä on päivä, armon päivä, evankeliumin julistamisen aika!

Mene siis Siiloan altaalle ja peseydy!

Reijo Arkkila

TT, Sleyntöiminnanjohtaja
emeritus, Helsinki

Lesken ropo

Markus 12:41-44

14. sunnuntai helluntaista 6.9.

Jeesus istui Jerusalemin valtavan temppelialueen naisten esipihalla paikassa, jossa hän oli ennen-

kin opettanut ja väitellyt fariseusten ja kirjanop-
pineiden kanssa (Joh. 8). Hän katseli ihmisten
uhraamista kolmattatoista uhriarkkuu eli pasuu-
naa vastapäätä. Pasuunat saivat nimensä niiden
muodosta; suuaukko oli kapea ja pasuuna leveni
alaspäin. Kunkin pasuunan kohdalla oli määritel-
ty sen kohde, mutta kolmastoista pasuuna, jonka
lähellä Jeesus nyt istui, oli tarkoitettu vapaaehtoi-
sia uhreja varten. Sen äärellä näkyi lahjoittajan
sydämen asenne Jumalaa kohtaan.

Kolmannentoista pasuunan uumeniin heitti
alhaisen leskien kastin alimman luokan edusta-
ja, ”vaivattu, köyhä leski”, pienimmän luvallisen
määrän rahaa, kaksi kuparikolikkoa. Päivän an-
sio oli denaari, kaksi lanttia yhteensä sen 64. osa.
Silti köyhä leski antoi Jeesuksen mukaan paljon
enemmän kuin kaikki muut yhteensä.

Juuri ennen lesken ylistystä Jeesus oli pilkan-
nut lainoppineita, jotka antoivat liiastaan lahjoja
köyhille muiden nähden, ikään kuin välittäisi-
vät näistä. Samat miehet veivät kuitenkin surut-
ta leskiltä talot ja pitivät pitkiä rukouksiaan nä-
ön vuoksi. Heidän suurissakaan lahjoissaan ei
ollut kehumista, eikä heidän välittämisenä ol-
lut aitoa. Syvimmältään se oli vain hurskauden
pukuun puettua omahyväisyyttä. Rakastamiseen
ei tarvita tunteita, mutta kestävään auttamiseen
tarvitaan oikea motiivi.

Toiset antoivat, nainen uhrasi. Mitä ovat tä-
nä päivänä hyväntekeväisyyskonsertit tai köyhi-
en mediarakastaminen? Lahjat menevät varmas-
ti tarpeeseen, mutta mikä on kaiken hyvänteke-
väisyyden motiivi? Kristittyjenkin keskuudessa
lienee sääntönä se, että ne antavat eniten, joilla
on vähiten.

Herra, meidän Jumalamme, asuu korkeudessa
ja pyhydessä, mutta myös niiden luona, joilla on
särjetty ja nöyrä henki. Hän tahtoo olla meidän
heikkojen ihmisten oikea Jumala. Käsky: ”Älä
pidä muita jumalia” on myös lupaus: ”Sinun ei
tarvitse pitää muita jumalia.” Minä pidän sinus-
ta huolen. Minä annan, mitä sinä tarvitset. Minä
olen sinun Jumalasi, luota ja näe. Jos annat paljon
niille, jotka sitä tarvitsevat, minä annan sinulle
enemmän. Jos annat kaiken, minä annan sinulle
näkyvän ja näkymättömän. Antaminen muuttuu
sillä hetkellä uhraamiseksi, kun se saa aikaan
riippuvuuden Jumalan huolenpidosta.

Mitä köyhä ja vaivattu leski oli elämässään
kokenut voidakseen ja tahtoakseen antaa kaiken?
Kyseessä ei ollut valtionvero eikä kirkollisvero,

vaan vapaaehtoinen lahja. Kukaan ei pakottanut
häntä. Kukaan ei kiinnittänyt köyhän lantteihin
huomiota, niitä ei annettu näön vuoksi. Mutta
Jeesus katseli suoraan sydämeen ja tunsikin naisen
elämän. Hän näki luottamuksen ja pyhän huolet-
tomuuden. Nainen oli oppinut elämän koulussa
Jumalan huolenpidon lain alaisuuden: jokaiselle
päivälle annetaan kyllä riittävästi, mutta yleensä
ei mitään varastoon.

Kristillisyytemme joutuu kovalle koetukselle
silloin, kun joku koskee meidän maineeseemme
tai kukkaroomme. Kristittyjen omaisuus ei ole
yhteistä, vaikka niin leikkillisesti välillä sanotaan-
kin. Haggain kirja opastaa katsomaan antamis-
ta toisesta näkökulmasta: siellä missä kukkaron
nyörit pysyvät Jumalan työlle kiinni sidottuina,
vuotavat niiden pohjat kuin seulat. Siellä, missä
siihen tai hänen vähäisilleen annetaan, on riittä-
västi kaikkea. Kun Jumala siunaa, riittää vähem-
pikin; missä Jumala ei siunaa, ei riitä mikään.

Ambrosius opetti 300-luvulla: ”Maanpiiri on
luotu erotuksetta kaikille. Luonto ei tunne rik-
kaita, se synnyttää vain köyhiä. Se, mitä annat
köyhille, ei ole sinun omaisuuttasi, vaan sinä an-
nat heille takaisin osan siitä, mikä heille kuuluu.
Omaisuus, jonka anastat itsellesi, on nimittäin
yhteistä lahjaa, tavaraa, joka on annettu kaikki-
en käyttöön.”

Olisiko asia lopulta niin, että se, joka on saa-
nut paljon anteeksi, rakastaa paljon ja antaa pal-
jon omastaan, mutta se, joka on saanut vain vä-
hän anteeksi, rakastaa vain vähän ja antaa vain
vähän, jos ollenkaan. Ehkä tarvitsemme syntiem-
me näkemistä ja Herramme anteeksiantamuksen
kosketusta, että myös lompakkomme nyörit voi-
sivat aueta ilman hampaiden kiristelyä ja pennos-
ten laskemista.

Juha Vähäsarja

Pastori, Suomen Raamattuopiston rehtori

Kaikki?

Meneekö pääsi pyörälle erilaisten kirkollisten liikkeiden paljoudesta? Ei hättää. Seuraavan listan avulla olet taas kartalla.

Syökää kaikki: Roomalaisten leijonien liike ensimmäisinä kristillisinä vuosisatoina. Nykyisin liikettä vastaa Haastakaa oikeuteen kaikki-liike.

Ottakaa ja juokaa kaikki: Korkeakirkollinen liike, joka kannattaa mm. jälkikonsekraatiota sekä ehtoollisaineiden loppuunsaattamista ehtoollisen vieton jälkeen.

Ottakaa ja juokaa kaikki: Äärikansankirkollinen liike, jonka mukaan ehtoolliselle pääsyyn riittää se, että kuuluu ihmisläjiin.

Haastakaa oikeuteen kaikki: Suvaitsevaisten ja edistyksekköiden liike, joka etsii seurakunnista vanhauskoisia pastoreita haastaakseen heidät oikeuteen suvaitsemattomuudesta ja liian vähäisestä edistyksekköisyydestä.

Uudistakaa kaikki: Ns. ”Spongilaisten” liike, joka haluaa uudistaa kaiken maalla, merellä ja ilmassa, ettei kristinusko vain osoittautuisi vanhanaikaiseksi.

Porsaita äidin oomme kaikki: Aikanaan ns. nauruherätyksen liepeille syntynyt liike, jossa korostettiin Pyhän Hengen manifestaatioita, joiden vallassa ihmiset alkoivat käyttäytyä kuin eläimet.

Hyvin on kaikki: Kirkon hallintokoneistoon kuuluva liike, jonka tarkoitus on löytää kaikesta negatiivisesta uutisoinnista aina jokin positiivinen pointti ja vakuuttaa, että kirkolla menee oikeasti tosi hyvin.

Erotkaa kaikki: Vapaa-ajattelijoiden aggressiivista käännästyötä tekevä liike, jonka tarkoitus on saada kaikki eroamaan kirkosta ja liittymään heidän riveihinsä.

Nolatakaa kaikki: Taho, joka suunnittelee kirkon julkisuuskuvaa ”parantavat” kampanjat.

Antakaa kaikki: Amerikkalaisten tv-evaanelistojen liike. ”Raha on paha, antakaa kaikki rahanne siis minulle.”

Suvaitkaa kaikki: Haastakaa oikeuteen kaikki-liikkeen sisärjärjestö. Haluaa antaa kirkosta lempeän ja pehmoisen kuvan suvaitsemalla kaikkea paitsi niitä, jotka ovat eri mieltä heidän kanssaan.

B. Adger

PERUSIA

Aikakauskirja uskon ja ajattelun avuksi 36. vuosikerta

Ilmestyy:

kuudesti vuodessa

Julkaisijat:

Suomen Evankelisluterilainen Opiskeli-

ja- ja Koululaislähetys ry (OPKO)

Suomen Raamattuopiston Säätiö (SROS)

Suomen teologinen instituutti ry (STI)

Vastaava päätoimittaja 2008–2010:

Raimo Mäkelä, raimo.makela@kotiporrtti.fi

050 910 9058; toimivapaana n:oissa 2–3/2009

Toinen päätoimittaja 2008–2010; toimii vastaa-

vana päätoimittajana n:oissa 2–3/2009:

Timo Eskola, timo.eskola@teolinst.fi, (09) 668 9550

Toimitussihteerit:

Paula Eskola, paula.eskola@sro.fi, (09) 5123 9157

Essi Tuomala, essi.tuomala@sro.fi, 040 823 3460

Toimitus 2008–2010:

Jukka Niemelä, jukka.niemela@sro.fi

Jukka Norvanto, jukka@norvanto.fi

Henrik Perret, henrik.perret@teolinst.fi

Niilo Räsänen, niilo.rasanen@sekl.fi

Matti Sartonen, matti.sartonen@kolombus.fi

Aku Visala, aku.visala@helsinki.fi

Juha Vähäsarja, juha.vahasarja@sro.fi

Neuvottelukunta 2008–2010:

Puheenjohtaja: Jouko Talonen, Reijo Arkkila, Juha Au-

vinen, Leif Erikson, Ruth Franzén, Salli Hakala, Martti

Haverinen, Teuvo Huhtinen, Markku Ihonen, Tapani

Innanen, Harri Joensuu, Timo Junkkaala, Juha Koi-

vulahti, Pekka Mäkipää, Lasse Nikkarikoski, Leif

Nummela, Olavi Peltola, Keijo Rainerma, Erkki Ran-

ta, Timo Rämä, Päivi Räsänen, Olli-Pekka Vainio

Toimituksen osoite:

PL 15, 02701 Kauniainen

Kustantaja:

Perussanoma Oy

Tilauspalvelu:

PL 15, 02701 Kauniainen, (09)5123 9152/

Sirpa Mäkelä, sirpa.makela@sro.fi

Tilauhinnot 2009:

Opiskelijatilaukset 18 €/vuosi, kestotilaukset 24 €/vuosi,

määräaikaistilaukset 29 €/vuosi, irtonumerot 6 €

Ilmoitushinnat:

1/1 sivu: 232 mm (kork.) x 170 mm (lev.) 250 euroa

½ sivu: vaaka 98 mm (kork.) x 124 mm (lev.) 140 eu-

roa, pysty 196 mm (kork.) x 60 mm (lev.) 140 euroa

muut: 0,80 eur/pmm, palstaleveys 60 mm

Hintoihin lisätään alv. (22%).

Ilmoitusten vastaanotto:

perusta@sro.fi, (09) 5123 9157

Aikakausslehtien liiton jäsen

ISSN 0355-7111

Forssan kirjapaino Oy, Forssa

Perusta
PL 15
02701 Kauniainen

Raamattupiiri

Vain kolme heitä kokoontui:
kaks naista vain ja veli.
Muut eivät ehkä joutaneet
tai sattui kehno keli.

Ne kolme sentään kokoontui,
ne kolme ynnä eräs.
Hän aina sattui saapumaan,
Hän muita kolme keräs.

Ne kolme yössä yksinään
ne itkee Isän taloon.
Ne kootut kolme sylissään
on neljäs vievä valoon.

Toivo Innanen (1908–63)
sääminkiläinen maanviljelijä ja runoilija
20.1.1949

Julkaistu alun perin kokoelmassa *Kahteen mieheen*, uudelleen kokoelmassa *Muuttolinnut*, toim. **Ilkka-Pekka Innanen**. Omakustanne. Saarijärvi 2001.